

OPENBARE EXTRA VERGADERING VAN 10JULI 2019

Voorzitter: de heer P.E.J. den Oudsten

Aanwezig: dhr. J. Been (GroenLinks), mw. F.T. Folkerts (GroenLinks), dhr. M. van der Glas (GroenLinks), dhr. J. van Hoorn (GroenLinks), dhr. W.B. Leemhuis (GroenLinks), mw. C.T. Nieuwenhout (GroenLinks), dhr. N. Nieuwenhuijsen (GroenLinks), mw. A.M.M. Schoutens (GroenLinks), dhr. J. Sietsma (GroenLinks), mw. M. Wijnja (GroenLinks), mw. K. Boogaard (PvdA), dhr. T.J. Bushoff (PvdA), dhr. J.P. Loopstra (PvdA), dhr. H.E.H. van Niejenhuis (PvdA), mw. E.M. van der Weele (PvdA), dhr. J.P. Dijk (SP), dhr. B. de Greef (SP), dhr. W.H. Koks (SP), mw. L.L.B. Wobma (SP), dhr. B.N. Benjamins (D66), mw. K.W. van Doesen-Dijkstra (D66), dhr. J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), mw. W. Paulusma (D66), dhr. T. Rustebiel (D66), mw. E. Akkerman (VVD), dhr. J. Boter (VVD), mw. I. Jacobs-Setz (VVD), mw. G. de Vries (VVD), dhr. G.B.H. Brandsema (ChristenUnie), mw. T. Moorlag (ChristenUnie), dhr. P. Rebergen (ChristenUnie), dhr. W.I. Pechler (PvdD), mw. K. de Wrede (PvdD), dhr. T. van Zoelen (PvdD), dhr. M. Bolle (CDA), dhr. H.P. Ubbens (CDA), mw. Y.P. Menger (100% Groningen), mw. M.E. Woldhuis (100% Groningen), dhr. A. Sijbolts (Stad en Ommeland), mw. M.J. Sloot (Stadspartij voor Stad en Ommeland), dhr. M.J.H. Duit (Student en Stad), dhr. A.J.M. van Kesteren (PVV)

Afwezig m.k.: dhr. J. Visser (GroenLinks), dhr. M. van der Laan (PvdA), dhr. D. Brandenburg (SP)

Griffier: de heer A.G.M. Dashorst

Secretaris: mevr. D. Starmans

Wethouders: dhr. P.E. Broeksma (GroenLinks), mw. G. Chakor (GroenLinks), dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), dhr. P.S. de Rook (D66), mw. C.E. Bloemhoff (PvdA), dhr. R. van der Schaaf (PvdA), mw. I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie)

1. Opening, mededelingen, vaststelling agenda en verslagen

De VOORZITTER: De vergadering is geopend. Er is bericht van verhindering van de heren Van der Laan, Visser en Brandenburg.

1.a: Vaststelling agenda

De VOORZITTER: Er is zojuist in het presidium besloten om agendapunt 6d, Programmakader Nationaal Programma Groningen, om te batterijen tot 1-minuutinterventie. Dat betekent dus dat dit voor de bespreekpunten aan de orde wordt gesteld. Zijn er overigens nog opmerkingen te maken over de agenda? Niet? Dan is die bij dezen vastgesteld.

1.b: Vaststelling verslagen

2. Benoemingen

2.a: Benoeming leden van de raad van OPOS

De VOORZITTER: Wij gaan naar de benoemingen van de leden van de raad van OPOS. Ik stel u voor om dat bij acclamatie te doen. Wil iemand daarover nog het woord? Niemand? Dan is dit bij dezen besloten.

3. Rondvraag en interpellaties (n.v.t.)

4. Ingekomen stukken

4.a: Ingekomen collegebrieven

Nr. raad	Onderwerp	Ontvangen d.d.	afhandeling	cie. datum
1	Programmakader NPG (wensen en bedenkingen)	26-6-2019	via cie. F&V	3-7-2019
2	Bestendigen opening huiskamer voor sekswerkers	26-6-2019	via cie. F&V	11-9-2019
3	Erratum gemeenterekningen voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer	26-6-2019	alle commissies en rekening raad	3-7-2019
4	GEHEIM ART 25, LID 3 GEMEENTEWET	26-6-2019	via cie. R&W	11-9-2019
5	Verlenging waterketenakkoord 2020-2025	3-7-2019	via cie. B&V	11-9-2019
6	Controleplan 2019	3-7-2019	via cie. F&V	11-9-2019
7	Aanvraag Crisis- en herstelwet	3-7-2019	via cie. R&W	11-9-2019
8	Vervolg verkenning nieuw muziekcentrum Groningen	3-7-2019	via cie. O&W	18-9-2019
9	Concept kadernota cultuur 2021-2028	3-7-2019	via cie. O&W	18-9-2019
10	Centrale vuurwerkshow(s) rond de jaarwisseling (n.a.v. motie)	3-7-2019	via cie. F&V	11-9-2019
11	Aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming (verlaging roeken)	3-7-2019	via cie. B&V	11-9-2019
12	Jaarverslag Parkeerbedrijf 2018	3-7-2019	via cie. B&V	11-9-2019
13	Ontwerpbestemmingsplan Friesestraatweg 139 (plan Crossroads)	4-7-2019	via cie. R&W	11-9-2019
14	Ondersteuning en opvang kwetsbare jongeren 16-27 jaar	5-7-2019	via cie. O&W	18-9-2019

4.b: Ingekomen overige stukken

Nr.	Afzender	Onderwerp	Dagmail d.d.	Advies/afhandeling
1.	VNG	Ledenbrief aangepaste modelverordening kwaliteit VTH omgevingsrecht (m.n. cie. F&V)	26-6-2019	Tkn.
2.	Groningen FNV voor Zorg	Oproep aan de gemeenteraad om besluit raadsvoorstel over Huishoudelijke Hulp uit te stellen	26-6-2019	<i>Betrokken bij raad 26-6, punt 8c</i>
3.	Wethouder Broeksma	Planning afzonderlijke trajecten Gerrit Krolbrug, busverbinding Oosterhamrikzone en verkeerscirculatieplan (m.n. cie. B&V)	26-6-2019	Tkn.
4.	Burger	Tracé besluit zuidring A7 Groningen	26-6-2019	Tkn.
5.	Natuur en Duurzaamheid Educatie (NDE)	Nieuwe Seizoenskalender en aanbodflyer 2019-2020	26-6-2019	Tkn.
6.	Cliëntenraad Werk en Inkomen Groningen	College van B&W heeft verzuimd haar adviesorganen te raadplegen over haar voor te nemen beleidswijziging Huishoudelijke Hulp	26-6-2019	<i>Betrokken bij raad 26-6, punt 8c</i>
7.	Koninklijke Horeca Nederland (KHN), Hotel Overleg Groningen (HOG)	Toeristen- c.q. logiesbelasting 2019	26-6-2019	<i>Betrokken bij raad 26-6, punt 8a</i>
8.	Burgemeester den Oudsten	REOS	27-6-2019	Tkn.
9.	Wethouder Broeksma	Verkeersbesluiten aangaande 30 km zones	3-7-2019	Tkn.
10.	Stichting De Oude Bieb	Jaarverslag 2018	3-7-2019	Tkn.
11.	Dhr. Van der Meide PvdA	Brief aan burgemeester over beëindiging functie als commissievoordvoerder en lijstopvolger voor de PvdA	4-7-2019	Tkn.

4.c: Bekrachtiging geheimhouding o.g.v. artikel 25 Gemeentewet collegebriefnummer 7574067

De VOORZITTER: Dan gaan we naar de ingekomen stukken met daarbij de bekrachtiging van de geheimhouding op grond van artikel 25 van de Gemeentewet. Zijn daar opmerkingen over? Niet? Dan besluiten wij conform.

5. 1-minuutinterventies

5.a: Programmakader Nationaal Programma Groningen (wensen en bedenkingen) (collegebrief 26 juni 2019)

De VOORZITTER: Dan gaan wij naar de 1-minuutinterventie Nationaal Programma Groningen. Wie mag ik daarover het woord geven? De heer Bushoff.

De heer BUSHOFF (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Er is al veel gezegd in de afgelopen tijd over het Nationaal Programma Groningen en het programmakader dat vandaag ter bespreking voorligt. Rest mij nog 1 minuut en daarin wil ik ten eerste benoemen dat de komende maanden erop gericht moeten zijn om een gedeeld concreet ambitieniveau te formuleren. Ik heb het al vaker gezegd en ik zeg het nogmaals: een ambitieniveau waarbij inwoners van deze regio erop vooruitgaan. Van abstract naar concreet in een meerjarig programma met concrete doelstellingen en indicatoren, daar moeten we naartoe met het programmakader.

Het tweede wat ik daarbij wil aanstippen is dat het Rijk zich moet committeren aan de concrete doelstellingen. Dat betekent dat, ook als deze 1,15 miljard euro op is en de concrete, met nadruk op concrete doelstellingen nog niet gehaald zijn, glashelder is dat het Rijk nog niet ontslagen is van zijn verplichtingen, maar met geld over de brug moet komen.

En tot slot moeten we volgens mij ook zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken. In dat licht vind ik het ook erg goed om te zien dat wij als gemeenteraad van Groningen de kunst van het samenwerken nog niet verlerd zijn en dat het gelukt is om de handen ineen te slaan en tot een bijna raadsbrede motie te komen. Dus daarvoor ook dank en complimenten aan mijn collega's, allemaal. En dan zal ik nu even naar u toe lopen met de motie.

Motie 1: NPG concreet en breed gesteund (CDA, PvdA, SP, PVV, 100% Groningen, Student en Stad, GroenLinks, ChristenUnie, VVD, D66, Stadspartij voor Stad en Ommeland)

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 10 juli 2019, besprekende het Programmakader Nationaal Programma Groningen (wensen en bedenkingen) (collegebrief 26 juni 2019),

constaterende dat:

- de kern van het NPG is het bieden van perspectief voor het gedeelte van Groningen waar de gaswinning dit perspectief de afgelopen jaren heeft beschadigd;
- in het programmakader wordt gesproken over een nog op te stellen overkoepelende ambitie waarmee het bieden van perspectief concreet wordt gemaakt;
- het ambitieniveau uiteindelijk ook het kader moet bieden waarbinnen concrete en meetbare doelen kunnen worden vastgelegd;
- na eerdere uitingen van raden en Staten, en op de Raden- en Statenconferentie van 29 juni is bevestigd dat een goede schadeafhandeling, versterkingsoperatie en een NPG dat zo concreet mogelijk moet worden ervaren door inwoners, noodzakelijk zijn voor het slagen van het NPG;

overwegende dat:

- uit de aanpak van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid kan worden geleerd dat een breed gedeeld ambitieniveau een belangrijke factor is in het succes van het programma;
- er op dit moment nog geen duidelijk gedeeld ambitieniveau is;
- onduidelijkheid over het ambitieniveau van het NPG ook onduidelijkheid geeft over of dit ambitieniveau op voldoende brede steun kan rekenen;
- het succes van en enthousiasme voor grootschalige projecten afhankelijk is van een goed proces, zeggenschap en acceptatie van inwoners;

verzoekt het college:

- er bij het programmabureau en bestuur van het NPG op aan te dringen om het advies van Deetman en Pastors ter harte te nemen en het programmakader verder te concretiseren. Daarbij in ieder geval, maar niet beperkt tot, aan te dringen op:
  - o het ambitieniveau voor 2028 en 2040 inclusief meetbare doelen in de komende maanden concreet te maken en daarbij een zo groot mogelijk maatschappelijk en politiek draagvlak na te streven;
  - o inwoners te betrekken bij het ontwikkelen van het ambitieniveau 2028 en 2040 en bij de uitwerking van verdere doelstellingen en plannen;

- o hiervoor een strategie uit te werken;
  - o druk op de ketel te zetten richting Den Haag om zich te committeren aan het concrete ambitieniveau en daaruit voortkomende doelen;
- de raad op de hoogte te houden t.a.v. de bovenstaande punten;
- en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Dank u wel. Wie wil verder het woord voeren? De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ondanks de motie, die wij natuurlijk mee indienen, wil ik een aantal accenten plaatsen. Voor de PVV is het van belang dat de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen gelijk opgaat met de daadwerkelijke uitvoering van de schadeafhandeling en versterking, zodat Groningers ook zien dat er serieus werk gemaakt wordt van het verbeteren van het sociaaleconomisch perspectief voor hen. Draagvlak, dat is cruciaal. Dat noemden Pastors en Deetman ook. Dus om draagvlak te krijgen, zal dat toch ook gelijktijdig moeten worden opgepakt, concreet.

Klimaatbeleid, dat vinden we contraproductief en niet waar de prioriteit zou moeten komen te liggen. Het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid als voorbeeld, bevatte betere en effectievere aanknopingspunten voor Groningen, namelijk veilig wonen, scholing onder andere voor praktische en technische beroepen, werkgelegenheid voor met name praktisch opgeleiden en dat zijn voor ons speerpunten die de sociaalmaatschappelijke en economische problemen recht doen en deze gemeente echt vooruit zullen helpen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel. De heer Rebergen.

De heer REBERGEN (CU): Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering heb ik uitgebreid stilgestaan bij de versterking en schadeafhandeling die randvoorwaarden zijn voor het slagen van het NPG. Daarbij heb ik aangegeven dat er veel niet goed gaat, maar dat er ook in die dossiers lichtpuntjes te zien zijn. Ik ga dit nu niet weer doen, maar ik vind het wel belangrijk om dit nog eens te noemen.

Tijdens de bijeenkomsten van 5 juni en 29 juni hebben we met andere raden en de Provinciale Staten stilgestaan bij het NPG. Daaruit kwam onder andere naar voren dat het belangrijk is dat we een gezamenlijk ambitieniveau en doelen bepalen. We willen graag gezamenlijk optrekken, maar we hebben wel zorgen over het proces om tot die gezamenlijke ambitie te komen. Dit is ook onderdeel van de reeds ingediende motie. Dank u wel.

De VOORZITTER: Mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Gezamenlijkheid, dat is wat de fractie van de VVD betreft het toverwoord bij het NPG. Een deel van de gezamenlijkheid hebben we hier met elkaar als fracties getoond, door samen een motie in te dienen waarin we een aantal extra kaders aangeven. Voor de VVD is er nog een aantal dingen heel belangrijk en dat is dat wij niet gaan investeren in kortetermijnprojecten. We moeten voorkomen dat NPG-gelden worden uitgegeven aan kortetermijnprojecten, er te weinig focus en samenhangende ambities worden geformuleerd. Het gevaar bestaat dan dat het grote bedrag verkruint en er geen structurele verbetering in Groningen optreedt. Daarbij nog een ander punt: we moeten voorkomen dat met NPG-gelden projecten worden opgepakt die tot de normale taken van de gemeente behoren. Het allerbelangrijkste is dat we ook met andere gemeenten en met de Provinciale Staten samenwerken en doelstellingen formuleren voor het gehele gebied. En dat staat ook in het kader en ook in de motie, dus wat dat betreft zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet. Dank u wel, voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mevrouw Schoutens.

Mevrouw SCHOUTENS (GroenLinks): Bedankt, voorzitter. Wij hebben binnen de regio een gedeeld doel: het bieden van een beter toekomstperspectief voor onze inwoners. Daarom hebben we samen met andere partijen een motie opgesteld en die is zojuist door de heer Bushoff ingediend. Mijn fractie staat volledig achter het omarmen van de adviezen van Deetman en Pastors en het concretiseren van de programmakaders. We zien daarvoor graag dat er een ambitie wordt opgesteld die de basis vormt voor meetbare doelen en waarmee het bieden van perspectief concreet wordt gemaakt. Daarbij vindt

GroenLinks het belangrijk dat in zowel de ambitie als in het plan scherp gehouden wordt hoe die bijdragen aan een beter toekomstperspectief van onze inwoners.

Verder zijn een succesvolle versterking en schadeafhandeling als randvoorwaarde gesteld voor het slagen van het NPG. Mijn fractie is benieuwd naar de borging van deze randvoorwaarde. Wat doen we als er geen geloofwaardige vooruitgang wordt geboekt in de versterkingsoperatie en de schadeafhandeling? Wil het college toezeggen alles in het werk te stellen om het mogelijk te maken de versterking zo spoedig mogelijk op gang te brengen?

Mijn fractie ziet veel kansen voor de regio en we gaan ons best doen voor een succesvol NPG. Bedankt.

De VOORZITTER: Dank u wel. De heer Ubbens.

De heer UBBENS (CDA): Ja dank, voorzitter. We waren ook medeopstellers en indieners van de motie. Er staat een aantal dingen in die voor onze fractie heel belangrijk zijn. Een van de belangrijke punten is met name het ambitieniveau. Het ambitieniveau is tot nu toe het bieden van perspectief, maar we zullen dit scherper moeten stellen. Daar vraagt de motie ook om. Het liefst zouden wij daar nu al concrete voorstellen voor doen, maar dat is nog lastig. Wij hopen dat dit in september gebeurt, en wellicht zullen we daarop kunnen reageren. Ik sluit me aan bij de andere woordvoerders die hebben gezegd: schadeherstel en versterking zijn cruciaal. Dat is aan de ene kant zo en aan de andere kant moeten we ook beseffen dat de praktijk daarvan weerbarstig is. Voor ons is het denk ik alleen belangrijk om erop te blijven hameren, bij alle partijen, maar vooral bij de landelijke politiek, dat het NPG alleen een succes kan worden als de inwoners van het gebied erop kunnen vertrouwen dat schadeherstel en versterking verzekerd zijn, omdat nu eenmaal projecten uit het NPG soms eerder zullen worden uitgerold dan dat bij individuele gevallen de versterking op gang gekomen is. Ik denk dat we dit op een andere manier kunnen doen, omdat het zeker jaren kan duren, voordat alle versterking is afgerond.

Desondanks denk ik dat we met het bieden van perspectief moeten starten en dat daarom het NPG snel moet worden uitgerold, op gang moet worden gebracht. Ik denk dat het ook heel belangrijk is – dan sluit ik aan bij de VVD – dat we dingen zoveel mogelijk gezamenlijk doen en we streven naar een breed draagvlak voor de plannen die binnen het NPG worden gefinancierd.

De VOORZITTER: De heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Dank, voorzitter. Ja, we hebben dit besproken in de commissie, maar twee punten over de doelen en de thema's. Bij het natuurlijk kapitaal richten doelen zich vooral op energie en CO₂. Er wordt wel genoemd dat er meer moet worden bijgedragen aan een toekomstbestendige relatie tussen landbouw en natuur, maar er wordt verder met geen woord gerept over biodiversiteit, fosfor- en stikstofoverschotten, zoals die wel onder het punt 'brede welvaart' staan. Hier zou wat ons betreft een concreter doel wenselijk zijn.

En wat we ook genoemd hebben is dat economisch kapitaal en groei erg veel aandacht krijgen. Dat zien wij conflicteren met andere doelstellingen. De bedoeling is juist dat die elkaar geen schade aandoen. Wij zullen de motie die is ingediend daarom niet steunen, want wij zijn bang dat met het vragen om brede aandacht, juist zulk soort doelstellingen die wij heel erg belangrijk vinden, geen aandacht zullen krijgen. Wij willen dat zo breed mogelijk trekken. Bij dezen.

De VOORZITTER: De heer Dijk.

De heer DIJK (SP): Voorzitter, premier Rutte noemde het 'overheidsfalen van niet-Nederlandse propriëties'. Nu ben ik het niet heel snel met onze premier eens, maar in dit specifieke geval dan weer wel. En waarom zeg ik dat? Omdat ik gisteren in Loppersum was en sprak met een bewoner die aardbevingsschade had. Hij sprak over het NPG alsof het een manier was om met spiegeltjes en kraaltjes de Groningers zoet te houden. Dit zeg ik niet om de teneur helemaal neer te slaan, want als het Rijk komt met een zak met geld van 1,15 miljard euro, dan zeg je daar geen nee tegen. Maar het toont wel precies aan waarom de SP het zo van belang vindt dat bij deze centen het niet zo mag zijn dat gemeenteraden of Provinciale Staten of chemiebedrijven de dienst erbij uitmaken en die centen gaan verdelen. Helaas zien wij tot nu toe dat er veel te weinig echte Groningers zeggenschap hebben gehad over hoe deze middelen besteed moeten worden.

Wij steunen de motie die is ingediend en dienen haar ook mede in, om de reden dat erin staat dat bewoners bij de verdere ontwikkelingen hiervan beter betrokken moeten worden. Dat zal voor ons, zeker

voor de toekomst, een heel heikel punt worden om steun te blijven geven aan plannen en projecten die door het NPG worden gefinancierd.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. Ja, ga uw gang, mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Dank u wel, voorzitter. Ik wil mij bij de woorden aansluiten van de heer Dijk. Tijdens de commissie werd duidelijk dat er inderdaad best veel verschillende opvattingen zijn over de invulling van het NPG, afhankelijk van de idealen die wij als raadsleden willen uitdragen. Onze grootste zorg is eigenlijk dat het overheidsbeleid, bepaalde onderwerpen zoals duurzaamheid, straks uit het NPG gefinancierd gaat worden en dat het NPG te weinig ten goede komt aan de inwoners. Kortom, het NPG zal uiteindelijk een doelstelling moeten hebben van: we hebben veel ellende meegemaakt, maar gelukkig keert nu alles wel door het NPG ten goede. Dank u wel, voorzitter.

De VOORZITTER: Het woord is aan de wethouder.

Wethouder VAN DER SCHAAF: Ja voorzitter, dank u wel. Ik zal het kort houden. Er is in de commissie en ook hier weer een aantal belangrijke zaken gezegd. Een belangrijk programma voor Groningen, het Nationaal Programma Groningen. Het gaat uiteindelijk om een structurele versterking van de sociale, economische, ecologische, ruimtelijke of welke ambitie je er ook maar aan vastplakt van onze regio. Ik benadruk namens het college ook dat het startgeld is. Er zullen nog veel meer investeringen, ook vanuit het Rijk maar ook vanuit anderen moeten volgen voor onze regio, om Groningen en weer verder bovenop te helpen. Maar het allerbelangrijkste is, en dat hebt u volgens mij in al uw bijdragen heel goed benadrukt, dat zo'n programma alleen maar kan slagen als het aan twee heel belangrijke voorwaarden voldoet. De noodzakelijke voorwaarde is zoals gezegd, dat ook versterking en schadeherstel op gang komen. Maar ook dat dit programma gedragen wordt door onze inwoners. En u als volksvertegenwoordigers speelt daar natuurlijk bij uitstek een belangrijke rol in, als de schakel tussen de overheid en de inwoners.

Als het gaat om schadeherstel en versterking, mevrouw Schoutens stelde daar een vraag over, mag de rol van het college duidelijk zijn: wij zetten er alles op in en informeren u ook regelmatig over wat wij in onze rol als college doen, maar ook in samenwerking met anderen in de rest van de regio, om in onze gemeente schadeherstel en versterking vlot te trekken. We komen daar regelmatig met u over te spreken en u kunt ervan op aan dat wij er alles aan zullen doen en dat wij ook beseffen – ik vond dat de heer Ubbens dat op zich wel mooi zei – dat het voor het welslagen van het Nationaal Programma Groningen echt noodzakelijk is dat schadeherstel en versterking ook daadwerkelijk op gang komen. Anders gaat het gewoon niet werken.

Om af te sluiten voorzitter, een motie die bijna door uw volledige raad wordt gedragen. Dat is mooi. Daarmee zal het NPG-bestuur denk ik ook een mooi handvat krijgen om bijvoorbeeld de aanbevelingen van Pastors en Deetman op te pakken en nog wel een paar andere zaken die ik net al benoemd heb, die hier volgens mij goed in staan. Dus een motie die ook wat het college betreft uitstekend is en door ons omarmd wordt.

De VOORZITTER: Ik stel u voor dat wij tot stemming overgaan. Is er nog behoefte aan een stemverklaring? Ik kijk nog even rond. Niet? Dan kunt u stemmen.
39 voor, 3 tegen. De motie is aanvaard.

6. Discussiestukken

6.a: Gemeenterekeningen 2018 voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer (raadsvoorstel 12 juni 2019) i.c.m. Rapporten van bevindingen accountants (1 juli 2019) + Reactie op accountantsverslagen 2018 (collegebrief 20 juni 2019)

6.b: Voortgangsrapportage 2019-I (collegebrief 12 juni 2019) i.c.m. Begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2019 Voortgangsrapportage (raadsvoorstel 12 juni 2019) + Openingsbalans 2019 gemeente Groningen (raadsvoorstel 20 juni 2019)

6.c: Financieel Meerjarenbeeld 2020-2023 (raadsvoorstel 20 juni 2019) i.c.m. Meicirculaire gemeentefonds 2019 (raadsvoorstel 20 juni 2019)

De VOORZITTER: Aan de orde is een gecombineerd agendapunt. Het gaat hier om de gemeenterekeningen 2018 van de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer, de voortgangsrapportage 2019-I en het financieel meerjarenbeeld 2020-2023. Ik geef de woordvoerder van de partij van GroenLinks het woord. De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, in 2018 werd Groningen Lighthouse City in een land dat achteraan loopt met de energietransitie. Groningen wil in 2035 CO₂-neutraal zijn en met dat doel en een wijkgerichte aanpak is Groningen een voorbeeld voor andere steden. Niet alleen in Nederland, maar in heel Europa.

Maar CO₂-neutraal in 2035 is geen eenvoudige opgave en dat blijkt ook uit de rekening. Want hoewel 2018 een goed jaar was voor het Groningse duurzaamheidsbeleid, denk aan het ontwikkelen van de routekaart en het begin met wijkenergietransitieplannen, staat het er toch echt: "Met de huidige inzet zijn we niet op schema om in 2035 CO₂-neutraal te zijn". In 2017 stootten we 1250 kt CO₂ uit en om het tussendoel van 2023 te halen, moeten we in vier jaar tijd 400 kt CO₂ gaan besparen. In de komende jaren zal er op alle fronten dus een tandje bij moeten.

Bijvoorbeeld bij de huishoudens, waar 31% van de energie wordt verbruikt. We moeten de woningvoorraad sneller gaan verduurzamen en we zien dat in 2018 grote stappen zijn gezet. Via Groningen Woont Slim zijn er 1400 huizen verduurzaamd. Daarnaast zien we dat de waardevermeerderingsregeling in Ten Boer ertoe leidt dat inmiddels een derde van de huishoudens daar zonnepanelen heeft. Dat is ondanks de zeer negatieve aanleiding mooi.

Wel moet er meer aandacht komen voor het verduurzamen van studentenkamers. Daar is momenteel geen beleid voor en dat is toch wel een gat in de duurzaamheidsparagraaf. Voor studenten is er geen financiële motivatie om energiezuinig te zijn en door de grote vraag naar kamers is er voor verhuurders weinig motivatie om te isoleren. De komende tijd zal mijn fractie zich hier verder mee bezighouden.

Voorzitter, mijn fractie is blij om te zien dat er, dankzij veel inzet om het bereik te vergroten, een grote groei zit in de aanvraag van allerlei voorzieningen voor minima, zoals de Stadspas, de individuele inkomenstoeslag en de witgoedregeling, want deze voorzieningen zijn bedoeld om levens te normaliseren. Om toch mee te kunnen op schoolreisje. Om mee te kunnen zwemmen. Om zoveel mogelijk mee te kunnen doen met de rest van de samenleving. Toegang tot deze voorzieningen en voldoende bereik zijn dan ook cruciaal. Mijn fractie gelooft dat deze voorzieningen een sterke investering in de toekomst zijn, omdat ze sociale inclusie bevorderen en bijdragen aan een armoedevrije generatie.

Voorzitter, verkeer en vervoer zijn verantwoordelijk voor 25% van de uitstoot van CO₂. Gelukkig zetten we in Groningen belangrijke stappen om dat te verminderen. In 2018 werd met de gunning van een langjarige concessie een goede stap gezet. Vanaf het einde van dit jaar zal er voor het stedelijk gebied vrijwel alleen nog maar met elektrische bussen worden gereden. Dit levert een enorme reductie van CO₂ op. En in 2015 werd door middel van het fietsprogramma een pakket van 85 miljoen euro aan investeringen in de fiets vastgesteld en investeren we met de binnenstadsvisie in een voetgangersvriendelijke binnenstad. Het afgelopen jaar is er een aantal mooie projecten uitgevoerd of gestart die daaruit voortkomen en GroenLinks ziet ernaar uit om het aandeel fietsen in de modale split de komende jaren verder te verhogen.

Dan een stap naar de economie, waar 44% van de energie wordt verbruikt door instellingen en bedrijven. We zien dat het erg goed gaat met die economie: 5000 banen erbij in 2018. Maar we zien ook dat de goede stappen die gezet worden op het gebied van verduurzaming, nog altijd wel kleine stappen zijn. 41 van de 3720 bedrijven hebben de routekaart CO₂-neutraal ondertekend en dat moet de komende jaren toch echt omhoog. Ook het aantal zonnepanelen op bedrijfsdaken blijft flink achter bij de gestelde doelen.

En van de economie is het een kleine stap naar de constatering dat een duurzame gemeente ook een circulaire gemeente is. Afval is grondstof en daarom moet wat GroenLinks betreft zoveel mogelijk afval gescheiden worden, zodat het hergebruikt kan worden. Het percentage hergebruik blijft echter al jaren net onder de 60% schommelen en wat ons betreft moet dit de komende tijd snel omhoog.

En voorzitter, een duurzame gemeente is vooral ook een klimaatadaptieve gemeente. Vorige maand was de warmste maand ooit gemeten, net als de afgelopen vijf jaar telkens de warmste jaren ooit gemeten waren. Dat betekent dat bomen en groen niet alleen uit ecologisch oogpunt belangrijk zijn. Zij helpen om de gemeente voor te bereiden op meer en heftigere hoosbuien, hittestress, en lange perioden van grote droogte. Dat vergt grote ruimtelijke veranderingen, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen. Maar we zijn ook blij om te zien dat bestaande regelingen voor de groene daken en de regentonnenactie goed lopen. Twee belangrijke instrumenten in de aanpak van de klimaatadaptatie.

Voorzitter, dan over de jaarrekening van de gemeente Haren. De financiële situatie van Haren was al jarenlang zorgelijk. De bezuinigingen van de laatste jaren maakten het mogelijk het achterstallig

onderhoud van wegen en trottoirs weer opnieuw in te plannen en dat wordt nu ter hand genomen. De ruimte was nog onvoldoende om het niveau van beheer van de openbare ruimte weer terug te brengen naar oude niveaus. Gelukkig zien we dat in de heringedeelde gemeente de zorg voor de openbare ruimte weer toeneemt. Bankjes en speeltuinen worden onderhouden of vervangen en het groenbeheer verbetert. Daarnaast wil ik wat betreft Haren benoemen dat we blij zijn dat het geld, dat op initiatief van GroenLinks vrijkwam voor Dorpsbudgetten Leefbaarheid, ook daadwerkelijk door dorpsverenigingen is besteed aan zinvolle projecten en beschikbaar blijft voor nieuwe aanvragen.

En dan nog over de gemeente Ten Boer. In Ten Boer is hard gewerkt om financieel gezond te worden nadat het Artikel 12-gemeente werd. Belangrijk is dat dit gedaan is op een manier die ervoor zorgde dat de infrastructuur van voorzieningen intact bleef. Daarnaast is geïnvesteerd in het project Woldwijk dat een mooi voorbeeld is van een initiatief waar je als gemeente slim om kunt gaan met problemen waar je mee te maken krijgt. Bouwgrond die niets meer waard was, en de oorzaak van de financiële problemen, is omgebogen naar een coöperatie met duurzame initiatieven. Initiatieven die oplossingen zoeken voor de vraagstukken waar we voor staan als het aankomt op klimaat en waarde oplevert voor de direct betrokkenen.

Voorzitter, dat brengt mij op de financiële situatie van de nieuwe gemeente en het meerjarenbeeld. Ik ben nog niet zo lang de woordvoerder Financiën en toch is dit al de zoveelste keer dat ik een debat voer over het belabberde uitzicht. Dus ik vroeg mij af hoe woordvoerders het in het verleden hadden en dat bleek niet veel beter te zijn. In 2010 moest er 42 miljoen euro bezuinigd worden en vielen er honderd ontslagen, in 2012 bleek er een meerjarentekort van 110 miljoen euro te zijn, dat een jaar later was opgelopen tot 150 miljoen euro. In een filmpje van RTV Noord zei toenmalig wethouder Ton Schroor dat het schip water maakte, maar nog net bleef drijven. SP-raadslid Rosita van Gijlswijk, over wie ik gehoord heb dat die in een rekeningdebat niet mag ontbreken, zei in datzelfde filmpje dat de tijd van financieel-technische of organisatorische bezuinigingen helaas voorbij is. Toch staan we hier, zes jaar later en een aantal bezuinigingen verder, met opnieuw een tekort van tientallen miljoenen euro's. Gelukkig is deze raad uitermate kritisch op het Rijk over de tekortschietende middelen. Gemeenten, en is het bijzonder de onze, worden hard geraakt op onderwerpen als BUIG, de Wmo, Jeugdzorg, Beschermd Wonen, het trap-op-trap-afprincipe, Volumegroei in het sociale domein, verdeelmodellen, loon en prijscompensatie, die lijst gaat nog even door: stuk voor stuk miljoenentekorten waar de gemeente geen invloed op heeft.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dank u wel. Voorzitter, de spreker is financieel woordvoerder. Is GroenLinks niet bang dat de tekorten van de gemeente Groningen verder op zullen lopen als GroenLinks, want die is toch voorloper in dit college, vast blijft houden aan de dure duurzaamheidsprojecten, die Groningen financieel niet verder helpen? Bent u het daarmee eens? Of hebt u er een verklaring voor dat dit niet zo is? Neemt u mij die zorg eens weg.

De heer BEEN (GroenLinks): Daar heb ik zeker een verklaring voor, waarom dat niet zo is. Kijk, het tekort waar we nu voor staan, is voor het overgrote deel helemaal niet de oorzaak van gemeentelijk beleid. Het is niet beïnvloedbaar door de gemeente. Al die dingen die ik net noemde als BUIG, Wmo en Jeugdzorg: aan het begin van deze collegeperiode leek het allemaal nog in orde. Nu is er een aantal bijstellingen gedaan en dan blijkt dat je een enorm tekort hebt. Het ligt niet in de gemeentelijke invloedssfeer. Dus ja, wij denken dat het gewoon zou kunnen.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Voorzitter, een afsluitende vraag. Denkt u niet dat vast blijven houden aan die sociaalmaatschappelijke opgaven, die ook geld kosten, de zorg, en al die ideologische duurzaamheidsprojecten waar u ook graag aan vast wilt blijven houden, gewoon niet gaat, en-en? Dat u keuzes moet maken en dat het gewoon of-of is?

De heer BEEN (GroenLinks): Nee voorzitter, het zal toch en-en moeten zijn. Wij staan voor een aantal grote problemen in deze stad en die zullen we moeten oplossen. Dan kun je inderdaad doen alsof klimaatverandering geen probleem is. Wij vinden dat wel een probleem. Een groot deel van de inwoners van deze stad vindt dat een probleem en wij moeten gewoon investeringen doen in deze stad om te kunnen omgaan met de klimaatverandering in de toekomst. En als wij nu geen investeringen doen, is dat in de toekomst nog veel en veel duurder. Dus nee, we moeten wel degelijk en-en doen en dat is waarom dat het zo'n ingewikkelde opgave maakt.

De VOORZITTER: Mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zou graag investeringen willen doen in de gemeente en niet alleen in de stad, maar daarnaast: waar gaat u die van betalen? Of komt u daar nog op? Want als u zegt: en-en, dan hebben we daar toch te weinig geld voor?

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, daar kom ik zo op.

De VOORZITTER: De heer Bolle nog. Niet meer?

De heer BEEN (GroenLinks): Het is schrijnend dat grote problemen in deze gemeente minder snel of niet opgelost kunnen worden, omdat er anders wachtlijsten ontstaan in de jeugdzorg. Het is dan ook zaak voor deze raad en het college om met de politiek in Den Haag te blijven praten, want die tekorten zijn te groot en richten te veel schade aan.

Voorzitter, voor GroenLinks is het belangrijk dat we nu niet als een kip zonder kop allerlei dingen gaan wegbezuinigen die een meerderheid van deze raad belangrijk vindt. Dit probleem is te groot om op die manier op te lossen en bovendien is het overgrote deel van de voorstellen die hier langskomen simpelweg geen oplossing voor de problemen in deze gemeente.

Wij volgen dus het college, wanneer dit een brede takendiscussie wil voeren. Nog een keer naar het coalitieakkoord gaan kijken en naar de eigen organisatie. Lastenverzwaring en hoe je omgaat met je begroting en weerstandsvermogen liggen wat onze fractie betreft ook op tafel. Maar de belangrijkste vraag moet ook beantwoord worden: is het verantwoord om het probleem dat over de schutting gegooid wordt door de rijksoverheid te gaan oplossen binnen onze eigen begroting? Kunnen we dit weigeren en zo ja, hoe dan? We horen graag hoe het college hiernaar kijkt.

De VOORZITTER: De heer Bolle. Nou, u hebt een bijzondere manier van interrumperen. Gaat u verder.

De heer BEEN (GroenLinks): Als u erom vraagt. Wat dus nodig is, voorzitter, is een zorgvuldige afweging. Geen kaasschaaf of bezem, maar een kritische blik waarbij het oplossen van de grote problemen in deze gemeente het doel blijft, en Groningse middelen zoals vertrouwen in mensen, preventie, duurzaamheid en lef centraal blijven staan.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, nu heb ik toch niet helemaal gekregen waar ik op gehoopt had. Ik hoor de analyse van GroenLinks en ik hoor eigenlijk: Den Haag, Den Haag, Den Haag en dat is ook voor een heel groot gedeelte het probleem. Maar ik hoor nog niet de ideeën nadrukkelijk op tafel liggen, behalve dan lastenverzwaring, maar niet de ideeën waardoor we in de toekomst ook wat vet op onze botten krijgen. Als je een begroting hebt van 1,1 miljard euro, dan moet je ervoor zorgen dat, als we door het Rijk een keer een tegenvaller van 5 miljoen euro hebben, wij die gewoon kunnen opvangen. En in die situatie dat wij dit weer bereiken, zijn we nog lang niet beland. Dus hoe gaat GroenLinks het oplossen?

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, het is niet zo dat wij ruim in het geld zitten, nee. Dat klopt. Maar een belangrijke reden daarvoor is dat deze gemeente al meerdere jaren aan het bezuinigen is. Ik noemde ze net allemaal. Kijk, dan sta je voor de keuze: blijf je geld oppotten voor tijden die wat minder zijn of zeg je: de tijden zijn nu al minder en onze inwoners verdienen het dat wij de investeringen doen voor de problemen die zij ervaren? Nou, wij kiezen daarvoor. Wij kiezen ervoor om te investeren.

De VOORZITTER: Eerst mevrouw Jacobs en daarna de heer De Greef.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb een oproep van het college gehoord. Dit gaf wel aan dat er keuzes gemaakt moeten worden en dat er wel bezuinigd moet worden en het heeft gevraagd om oplossingen: help ons mee en draag ideeën aan. Dus u bent het niet met het college eens dat er keuzes gemaakt moeten worden? En u hebt ook geen oplossing waarin u vindt dat de keuze gemaakt moeten worden? U vindt dat alle uitgaven gewoon onverminderd door moeten gaan?

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, u mag best interrumpen, maar u moet ook wel naar mijn woordvoering luisteren. Volgens mij vraagt het college hier om oplossingsrichtingen en geef ik de oplossingsrichtingen aan die het college zag, en dat zijn drie best grote, namelijk een brede takendiscussie, kijken naar het coalitieakkoord en kijken naar de eigen organisatie. En daarnaast geef ik nog de twee opties dat je eventueel naar het weerstandsvermogen moet kijken en lastenverzwaring ook niet moet uitsluiten.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik bedoelde concrete voorstellen waarvan u vindt dat daar in het coalitieakkoord nog eens naar gekeken moet worden. Ik heb uw woordvoering prima gehoord en ik heb uw oproep tot lastenverhoging ook gehoord, maar hebt u ook concrete dingen waarvan u zegt: die ambitie uit het coalitieakkoord kan wel een tandje minder?

De heer BEEN (GroenLinks): Het is zeker geen oproep tot lastenverhoging, maar een optie om naar te kijken, zoals we alle opties op tafel zullen moeten hebben. En het college wensen wij veel succes om zo'n afweging te maken en we zijn benieuwd hoe wij als raad meegenomen worden in die afweging.

De VOORZITTER: Even het laatste puntje.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): U kiest er blijkbaar voor om mijn vraag niet te beantwoorden. Maar ik vroeg welke ambities uit het coalitieakkoord wat u betreft bespreekbaar zijn.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, ze zijn allemaal bespreekbaar. Allemaal. We hebben gewoon een groot probleem en dat moet opgelost worden. Dus ja, dan is alles bespreekbaar.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja voorzitter, dank u wel. Is GroenLinks dan ook van mening dat eventueel de nieuwbouw van de Oosterpoort verder naar achteren moet worden geschoven of af kan worden geschaft?

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, we gaan hier nu niet, dat heb ik ook in mijn woordvoering genoemd, gewoon een aantal dingen noemen als een kip zonder kop, die we hier even gaan afschaffen en waarmee we dan opeens het probleem zouden hebben opgelost. Dit probleem is veel groter dan dat. Dat vergt een goede discussie met alles op tafel, helderheid en het hoofd koel houden.

De heer DE GREEF (SP): Ja, dat probleem is inderdaad groter, want u hebt ook nog geen financiering voor de dure verbouwing van het stadhuis. En dat zijn toch nieuwe ambities van dit college.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, mijn antwoord zal precies hetzelfde zijn.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Ja, dank u wel. Ik ben blij dat de heer Been zegt dat hij alles bespreekbaar vindt. U gaat wat mij betreft positiever verder dan de wethouder vorige week in de commissie, die eigenlijk meteen aangaf aan de oppositiepartijen, die aan het college vroegen om meegenomen te worden in bezuinigingen: noem nu dan concrete dingen waarop u wilt bezuinigen. U zegt: dat moeten we breed tegen het licht houden. Dat vind ik goed, met een goede discussie en alles op tafel. Ik ben benieuwd of u dan ook vindt dat de ook oppositie moet worden meegenomen, op het moment dat we straks moeten gaan bezuinigen. Want volgens mij is het juist ook een taak van deze coalitie, maar ook een verantwoordelijkheid van ons als raad dat, als je stevig moet gaan bezuinigen, je dan op zoek gaat naar een zo breed mogelijke steun ...

De VOORZITTER: Volgens mij is dit punt helder.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): ... ook bij de oppositie. Bent u dat met mij eens? En met u bereid om dat te gaan doen?

De heer BEEN (GroenLinks): Nou, volgens mij is dit debat daar mede voor, dus ik ben ook erg benieuwd met welke input u gaat komen. Ik moet wel zeggen dat in de commissie een aantal oppositiepartijen

vooral voorstellen deed om geld uit te geven. En dat lijkt mij niet zo'n slimme weg om te gaan. Op het moment dat het serieuze voorstellen zijn, dan is dat zeker iets om mee te nemen, dat lijkt me logisch.

De VOORZITTER: Laatste interruptie. De heer De Greef en daarna gaan we naar de volgende woordvoerder.

De heer DE GREEF (SP): Ja, dank u wel. Ja voorzitter, om in de toekomst met constructieve voorstellen te kunnen komen, waar GroenLinks eventueel mee in zou kunnen stemmen, is het wel van belang dat wij hier van GroenLinks horen waar uw prioriteit ligt. Ligt die bij de nieuwe ambities waarvan ik net een paar voorbeelden noemde in het coalitieakkoord? Of gaat u ook kijken naar hoe wij in het sociale domein bijvoorbeeld de uitgaven kunnen verbeteren en ook kunnen zorgen dat de mensen die dat het hardst nodig hebben in de stad, mee kunnen komen met al die ...

De VOORZITTER: Wilt u afronden?

De heer DE GREEF (SP): ... duurzaamheidsdingen die u graag wilt?

De heer BEEN (GroenLinks): Volgens mij is dat altijd onze inzet geweest. En dat zal het blijven.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is woordvoerder van de Partij van de Arbeid, de heer Bushoff.

De heer BUSHOFF (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Vandaag bespreken we een aantal zaken: de rekening van 2018 van de verschillende gemeenten, de voortgangsrapportage en een meerjarenbeeld. Kortom, we blikken even terug en we kijken ook vooruit.

Ik begin met een korte terugblik rondom de dienstverlening van de gemeente. Op zich scoren we als gemeente best aardig. Dat neemt niet weg dat er ook een aantal dingen niet goed gaat en echt beter kan, maar gelet op het feit dat wij als gemeente natuurlijk duizenden, zo niet tienduizenden contacten hebben met inwoners, zal het altijd wel zo blijven dat niet alles goed gaat. Toch is er wel één ding dat echt opviel, deze keer. Namelijk dat maar 55% van de mensen werd teruggebeld binnen 24 uur. Dat is echt te laag, wat de Partij van de Arbeid betreft. Er is nog geen heel duidelijke reden voor gegeven. Er werd wel gezegd: we gaan actie ondernemen. Nou, dat is wat de Partij van de Arbeid betreft heel goed, maar dan willen wij ook dat dit jaar dit cijfer echt omhoog gaat.

Dan voorzitter, een aantal inhoudelijke ontwikkelingen van 2018. De economie draait goed, er is sprake van een significante banengroei. Het aantal gerealiseerde Afspraakbanen is 1600 meer dan de doelstelling van 2018 en daarmee is een mooi resultaat geboekt. Ook het Werkfestival was een groot succes: ruim 11.000 bezoekers, 300 werkgevers en zij hebben elkaar ontmoet en daaruit kwamen ruim 4500 vervolgspraken. Top. Wij kijken ook uit naar een volgend Werkfestival. En voorzitter, ik kan er niet omheen: ik sta weleens op de markt groente en fruit te verkopen, zoals sommigen weten. Dus het doet mij deugd dat de onvolprezen Warenmarkt weer in het zonnetje wordt gezet en ik zou dan ook zeggen: ga daar vooral mee door. Dank je wel.

Toch, voorzitter, hoewel er een aantal positieve ontwikkelingen is, zien we ook echt wel dat een aantal dingen nog vragen om goede oplossingen. Ik bedoel: er zijn heel veel mensen die een baan hebben gevonden, maar er staan er ook nog heel veel langs de kant. Dat zijn er wat de Partij van de Arbeid betreft echt te veel en dat onderstreept nog maar een keer het belang van de extra inzet op begeleiding naar werk en de invoering van de basisbaan.

Van werk ga ik vervolgens naar wonen.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja, ik spring even van de gemeenterekening naar het financiële meerjarenbeeld, omdat de heer Bushoff over de basisbaan begint. Voor GroenLinks ligt alles nadrukkelijk op tafel, inclusief de basisbaan uit het coalitieakkoord. Geldt dat voor de Partij van de Arbeid ook?

De heer BUSHOFF (PvdA): Nou ja, het zal vast en zeker geen geheim zijn dat wat de Partij van de Arbeid betreft de basisbaan gewoon doorgang zou moeten vinden. Dus als dat onderwerp van gesprek is, zal dat voor de PvdA gewoon een hard punt zijn als wij die gesprekken gaan voeren. Daarnaast ligt alles

uiteeraard op tafel, zoals door mijn collega de heer Been ook is gezegd. Dus wellicht wordt het onderwerp van gesprek en dan weet u vast hoe de Partij van de Arbeid in dat gesprek staat.

De VOORZITTER: De heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Ja dank u, voorzitter. Nu word ik toch een beetje nieuwsgierig. Kan de heer Bushoff wellicht de term 'hard' iets verder duiden?

De heer BUSHOFF (PvdA): Dat zult u wel merken als wij in coalitieoverleg zitten, mijnheer Brandsma, denk ik.

De VOORZITTER: Ja. Mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Is het zo dat de discussie over de meerjarenbegroting niet met de hele raad gevoerd wordt, maar in coalitieverband?

De heer BUSHOFF (PvdA): Ik hoop het niet. Ik hoop zelfs dat we gewoon als raad gezamenlijk deze discussie en deze grote uitdaging die voorligt, zullen oppakken. Daar kom ik later ook nog wel even op in mijn woordvoering.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Maar u kiest ervoor om uw mening eerder te geven aan de coalitiepartijen dan aan ons? Dat heb ik u net horen zeggen tegen de ChristenUnie.

De heer BUSHOFF (PvdA): Nee hoor. Als u mij vraagt wat ik van de basisbaan vind, en u vraagt dat, heb ik volgens mij net al duidelijk gemaakt dat de basisbaan voor de Partij van de Arbeid heel belangrijk is.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nee, ...

De VOORZITTER: Ik stop dit, als u het goedvindt.

De heer BUSHOFF (PvdA): Oh. Ik zei het al: van werk, van de basisbaan, gaan we maar verder naar wonen. Een breed gedragen wens van de raad was bouwen, bouwen en nog eens bouwen om de gemeente toegankelijk te houden voor iedereen. Er wordt flink gebouwd, er komt meer sociale huur bij en de oproep van de Partij van de Arbeid zou kort en krachtig zijn: ga daar vooral mee door.

Wat betreft onderwijs is een belangrijke uitdaging het tegengaan van de tweedeling in het onderwijs. Een belangrijke stap wordt daarin gezet om de jonge kinderen, peuters, in de gelegenheid te stellen om zestien uur per week peuteropvang te volgen. Dat is een goede impuls voor het bieden van gelijke kansen voor kinderen. Toch lezen we in 2018, en nu nog steeds, veel over de tweedeling in het onderwijs, zelfs een toenemende tweedeling. Dat moeten we ons echt aantrekken en we moeten er erg naar streven om dat tegen te gaan. Als gemeente gaan we over heel veel dingen niet, als het gaat om onderwijs, maar we gaan wel over de onderwijshuisvesting en wat de Partij van de Arbeid betreft is het dan ook belangrijk om goede scholen te blijven bouwen juist in wijken waar kinderen die het hardst nodig hebben.

Voorzitter, dan kom ik toch bij het onvermijdelijke: de tekorten in het sociale domein. Tot op heden wordt er niet bezuinigd op het sociale domein en worden de tekorten bijgepast en wordt daarnaast ingezet op preventie. Daarbij gaat men voor zorg en hulp waar nodig en voorkomen waar kan. Immers, voorkomen is beter dan genezen. Echter, door een tekort aan middelen van het Rijk dreigt ook deze noodzakelijke transitie te stagneren. Sterker nog, de te lage rijksbijdrage aan de gemeente zorgt er niet alleen voor dat er een nijpende situatie is in het sociale domein, maar eigenlijk zet het de gehele financiën van de gemeente onder zware druk. Een druk waaronder gemeente inmiddels zo ongeveer bezwijkt. Laat ik daar iets over zeggen. Het risico doet zich nu voor dat we als gemeente eigenlijk vrijwel niets meer zouden kunnen doen. Welke coalitieakkoord er ook is, welke plannen er ook zijn, er dreigt een situatie te ontstaan waarin nergens meer financiële ruimte voor zou zijn. Voorzitter, dat kunnen we ons niet permitteren als gemeente. We kunnen niet alles marginaliseren en on hold zetten. Kortom, als gemeente stilstaan is geen optie. De uitspraak 'stilstaan is achteruitgang' gaat ook op in dit geval en wij streven juist naar vooruitgang en niet naar achteruitgang. Naast het idee van blijven investeren vindt de Partij van de Arbeid dan ook dat je best pragmatisch mag omgaan met dit weerstandsvermogen. We zullen echter daar niet alleen mee komen, als we kijken naar de huidige financiële problemen.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Kijk, als de Partij van de Arbeid zo hard zegt dat we dan eigenlijk geen geld meer zouden kunnen uitgeven, wat verwacht de heer Bushoff dan van die brede takendiscussie? Dan kan daar toch eigenlijk ook niets uitkomen, volgens u?

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, daar kom ik bijna op. Dus als uw vraag dan nog onbeantwoord is, dan vraag ik u om die dan nog een keer aan mij te stellen.

Voorzitter, ik noemde al dat we enigszins pragmatisch moeten omgaan met het weerstandsvermogen. Echter, daar zullen we er niet mee komen. De financiële problemen zijn dusdanig dat we er niet komen met een onsje meer of minder. Tegelijkertijd is het uitgangspunt van de PvdA dat we niet in een soort paniekvoetbal terecht komen; ik zei het al eerder, grootschalig marginaliseren of plannen on hold zetten. We moeten even de tijd nemen om deze enorme uitdaging van antwoord te voorzien. De vraag is ook in hoeverre wij als gemeente dit probleem, gecreëerd door het Rijk, binnen onze eigen begroting moeten oplossen. Wat in ieder geval geen vraag is maar glashelder is, is dat het Rijk met meer geld over de brug moet komen.

Dan voorzitter, nog een punt dat aansluit bij het meerjarenbeeld en ook bij de rekening. We zien in de rekening dat er ook dit jaar weer verschil zit in ambities en realisatie. Op zich redelijk verklaarbare verschillen en ook niet gelijk reden tot zorg, maar toch. Het blijft schijnbaar lastig om de ambities goed in te schatten en vervolgens ook te realiseren. Dat zal voor een deel altijd zo blijven, maar idealiter is dat niet het geval.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Dank u wel, voorzitter. De heer Bushoff legt nu de schuld met name bij het Rijk neer. Aan de ene kant had u een opsomming van allerlei dingen die beter kunnen volgens u, maar dan herinner ik u er graag aan dat al zeventig jaar de Partij van de Arbeid aan het bewind is hier. Daarnaast is het natuurlijk ook zo dat wij samen dingen moeten gaan oplossen, en u ook samen met de oppositie dingen moet gaan oplossen. En dan ook aan u de vraag: hoe denkt u dat samen te gaan doen? Want het heeft denk ik weinig zin als u straks met die nieuwe begroting komt waar de oppositie eigenlijk niets meer over mag vertellen.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja. Twee dingen daarop, voorzitter. Ten eerste: het klopt dat de Partij van de Arbeid al zeventig jaar in het college zit. En nu schijnt er hier in de raad een soort woordenbingo te zijn, en ik zal voorstellen om deze opmerking daar ook aan toe te voegen, want hij komt bijna elke keer voor als ik hier sta. En elke keer is mijn antwoord ook hetzelfde, dat ik ontzettend trots kan zijn op de Partij van de Arbeid, dat ze hier al zeventig jaar deze stad mede heeft opgebouwd en zo mooi heeft gemaakt als hij nu is. En er blijft altijd ruimte voor verbetering, dat past ook binnen de sociaaldemocratie, dat je nooit genoeg neemt met de situatie zoals die nu is, maar dat je altijd streeft naar verbetering. Dat als eerste. En dan het tweede punt van de heer Sijbolts, of er straks een begroting ligt die helemaal dichtgetimmerd is en waarbij er helemaal geen ruimte meer is voor de oppositie: nee, volgens mij moet het streven zijn om voordat er een begroting ligt, met u in gesprek te gaan en te blijven over wat de mogelijke opties zijn om wel of niet te bezuinigen en welke richting we opgaan als gemeente met deze begroting. Nu wil ik eigenlijk niet al vooruitlopen op de zaken, maar volgens mij wordt u straks geholpen door een motie van de heer Bolle daarbij.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, voorzitter, ik wil de Partij van de Arbeid toch even onder de aandacht brengen, met alle respect: de uitgangspunten zoals de Partij van de Arbeid bij oprichting had, allemaal ontzettend mooi en zo en heel goed geweest, maar u kunt toch niet met dit tsjakkaverhaal zeggen dat na zeventig jaar Partij van de Arbeid, de gemeente Groningen er florissant voorstaat?

De heer BUSHOFF (PvdA): Nou, ik vind dat de gemeente er inderdaad heel goed voorstaat als je het vergelijkt met de afgelopen zeventig jaar. Er is heel veel vooruitgang geboekt. Heel veel mensen hebben het heel veel beter, sterker nog, Groningers behoren tot de gelukkigste mensen van Nederland. Zelfs tot de gelukkigste mensen van Europa. En ja, er zijn mensen voor wie dat geluk nog niet is weggelegd en ja,

voor die mensen zetten wij ons als Partij van de Arbeid juist in. Nu en in de toekomst en dan kom ik zo meteen ook nog wel even op wat wij dan denken dat belangrijk is daarvoor.

De VOORZITTER: Goed. Keren we nu weer terug tot het onderwerp?

De heer BUSHOFF (PvdA): Zeker. Wat mij betreft wel. Ik was gebleven bij ... Even kijken waar ik gebleven was, voorzitter. Oh ja. Ik zei dat er soms een verschil zit tussen de ambities en de realisaties van de gemeente. Op zich redelijk verklaarbare verschillen, ook niet gelijk reden tot zorg, maar toch. Het blijft schijnbaar lastig om die ambities goed in te schatten en vervolgens te realiseren. Dat zal voor een deel altijd zo blijven, maar idealiter is dat niet het geval. Om als gemeente zo goed en zo scherp mogelijk te sturen op je financiën, zie je het liefst dat het verschil tussen ambitie en realisatie zo klein mogelijk is. We moeten dan ook blijven streven naar verbetering op dat punt. Tegelijkertijd zien we in de afgelopen jaren en ook nu – en het is ook mijn verwachting voor de toekomst – dat er ongetwijfeld wel weer een positief resultaat zal zijn. En op dat moment moet je juist in het licht van deze financiële lastige situatie dat positieve resultaat kritisch tegen het licht houden en kijken of je alles wat nu herbestemd wordt, in de toekomst ook wel moet herbestemmen of dat je dat geld kunt gebruiken om sommige tekorten aan te vullen.

Tot slot voorzitter: onder het motto ‘samen staan we sterk’ hoop ik dat wij als gemeente gezamenlijk en stevig een vuist maken richting Den Haag. Maar ook dat wij hier als raad en als college gezamenlijk optrekken om de uitdagingen die voor ons liggen het hoofd te bieden. Tot zover. Tenminste, er zullen nog wel wat interrupties zijn, denk ik.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja. Wat verwacht de Partij van de Arbeid van die brede takendiscussie?

De heer BUSHOFF (PvdA): Dat het een lastige discussie gaat worden. Ja, u vraagt: wat verwacht ik ervan? Ik denk dat er heel veel punten voorliggen waar wij over moeten discussiëren over hoe wij deze grote financiële uitdaging het hoofd gaan bieden. Dat is een enorme takenlijst die voorligt. Dat zijn ook heel veel ambities uit het coalitieakkoord, die wij langs zullen lopen en ja, dat is niet iets wat wij nu in deze vergadering doen, althans dat zal ik niet gaan doen, al die punten langslopen. Dat lijkt mij ook schier onmogelijk. Wij nemen daar even de tijd voor om daar een goede afweging in te maken om vervolgens met een zo goed mogelijk antwoord te komen op de grote uitdaging die voor ons ligt.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Dat vind ik een heel coole reactie, maar de Partij van de Arbeid kan toch ook niet ontkennen dat in die brede takendiscussie het gewoon niet anders kan dan dat er taken gaan wegvallen? Wij gaan toch dingen niet meer doen straks, om het financiële plaatje rond te krijgen?

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, twee dingen daarover, voorzitter. In de eerste plaats denk ik dat de heer Bolle gelijk heeft dat er vast ook wel wat pijnlijke en lastige keuzes gemaakt zullen moeten worden in die brede takendiscussie. Het andere, en dat stipte ik ook aan in mijn woordvoering, dat vind ik echt belangrijk, is dat wij nog wel even de discussie moeten voeren in hoeverre wij als gemeente dit probleem, dat eigenlijk door het Rijk gecreëerd is, zelf willen oplossen. Dat zou namelijk betekenen dat er inderdaad heel veel pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden en daar ben ik zelf niet zo'n voorstander van. Mijn partij vindt dat je moet blijven investeren in deze gemeente, dus dat de vraag legitiem is in hoeverre wij als gemeente dit grote financiële probleem dat voorligt, dat door het Rijk gecreëerd is, binnen onze eigen begroting moeten oplossen.

De VOORZITTER: Ik geef de heer Bolle nog het woord voor een laatste interruptie.

De heer BOLLE (CDA): Dan ga ik goed daarover nadenken. De Partij van de Arbeid en GroenLinks eigenlijk ook, zeggen: het financiële probleem dat er nu ligt, is geheel te wijten aan Den Haag. Maar in alle jaren hiervoor, in ieder geval de afgelopen vier jaar, zien wij dat de kengetallen van de gemeente Groningen gewoon heel erg onder druk stonden. En dat kwam in die tijd niet door Den Haag. Of lag het, ook in die tijden dat de Partij van de Arbeid in het kabinet zat, aan Den Haag? En ligt eigenlijk alles altijd aan Den Haag en moeten we hier gewoon geld uit kunnen geven?

De heer BUSHOFF (PvdA): Het is wel heel makkelijk om te zeggen: altijd ligt alles aan Den Haag. Dat is wel een lekker antwoord. Maar nee, ook in de tijd dat de Partij van de Arbeid in het kabinet zat in Den Haag, is er natuurlijk gekort op een aantal dingen van de gemeenten. Toen zijn er ook taken naar de gemeenten gegaan waar minder geld voor was. Dus ja, wij hebben inderdaad als gemeente een lastige financiële situatie over de schutting gegooid gekregen van Den Haag. En het is niet zo, zoals u eerder zei, dat het nu voor het eerst is dat wij een tekort hebben en dat niet kunnen oplossen in onze eigen begroting, nee, de afgelopen jaren hebben wij al met grote tekorten te maken gehad. Een tekort dat met name gecreëerd is inderdaad door het Rijk en nog een aantal externe factoren, waar wij niets of amper iets aan kunnen doen, zoals loonstijgingen. Dat zijn wel zaken die ervoor zorgen dat wij nu voor een heel lastige situatie staan. Een situatie die eigenlijk, zou ik zeggen, bijna onmogelijk is op te lossen binnen je eigen begroting en dat de vraag dus ook heel legitiem is telkens, om te zeggen: moet je dat nog wel willen? Want als je er inderdaad voor kiest om te zeggen: wij gaan alle tekorten die nu in onze begroting zitten zelf echt oplossen, betekent dit dat ongeacht welke coalitie hier ook zit, geen enkele coalitie, geen enkele partij amper nog iets kan doen. En dat kan volgens mij niet de bedoeling zijn van de raadsleden die hier zitten. We hebben allemaal ambities, allemaal plannen voor deze gemeente en volgens mij moeten wij er gezamenlijk voor zorgen dat we, wie hier straks ook in de coalitie zitten, die plannen in ieder geval kunnen realiseren.

De VOORZITTER: Ik geef nog voor een interruptie het woord aan mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik erken ook deels dat we problemen krijgen doordat we misschien te weinig geld uit Den Haag krijgen, maar erkent u dan niet dat wij wel zelf verantwoordelijk zijn voor ons eigen huishoudboekje? Want als ons huishoudboekje uiteindelijk ernstige gebreken vertoont, dan weet u ook wel wat er gebeurt. Neemt u dat dan op de koop toe?

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, dat is dus het lastige in deze hele situatie. Je wordt eigenlijk gedwongen door het Rijk om een sluitende begroting te presenteren en doordat je dus wellicht steeds een sluitende begroting presenteert, lijkt er in Den Haag niet echt het besef te zijn dat er een grote financiële nood is. Dus je kunt je best afvragen, en dat vind ik echt de moeite waard om te onderzoeken: wat betekent het als je geen sluitende begroting presenteert op een gegeven moment? Want het is bijna schier onmogelijk geworden om dat te doen als je ook nog een aantal investeringen wilt doen. Dus volgens mij moet je dat ook onderdeel van de discussie laten zijn, op het moment dat wij kijken naar deze grote financiële opgave die voorligt.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. We gaan naar de woordvoering van D66. De heer Benjamins.

De heer BENJAMINS (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, komend weekend vindt in Groningen de 22ste editie plaats van Dichters in de Prinsentuin, het grootste openluchtpoëziefestival van de Benelux. Het thema van deze editie is 'May you live in interesting times'. Dit klinkt aardig maar is een soort vloek, die wordt toegeschreven aan China. Het is iets wat je dus eigenlijk een ander niet toewenst. Maar, voorzitter, zoals ik al betoogde tijdens de bespreking van de begroting van 2019, interessante en spannende tijden zijn het zeer zeker voor deze gemeente. Want terwijl het economisch weerbericht in Nederland en in Groningen bijzonder gunstig lijkt, is er met dit actuele meerjarenbeeld wederom een schip met bijzonder zure appels onze gemeente binnengevaren.

In Groningen gaat het veel mensen goed. Veel mensen wonen in een fijne, veilige en groene leefomgeving. De rekening van 2018 ademt grotere betrokkenheid van meer mensen bij hun eigen wijken. Ontwikkelingen als Wijkbedrijf Selwerd, de VinkMobiel in Vinkhuizen en de co-creatie rondom het festivalterrein in Reitdiep zijn daar uitstekende voorbeelden van. Het Sociaal Cultureel Planbureau publiceerde onlangs de kwartaalrapportage Burgerperspectieven 2019-2, waaruit blijkt dat de negatieve stemming onder onze inwoners in het tweede kwartaal is afgenomen. Oftewel, meer mensen hebben een gunstiger toekomstperspectief gekregen. Het is voor het eerst sinds een jaar dat dit het geval is.

Met het meerjarenbeeld in de hand kun je je echter afvragen hoe duurzaam en toekomstbestendig dat perspectief nu werkelijk is. Want als wij als gemeente moeten bezuinigen, dan kan het bijna niet anders dan dat ook onze inwoners dit aan den lijve zullen ondervinden. En natuurlijk doet het college zijn stinkende best om extra rijksbijdragen binnen te halen en dat ondersteunen en waarderen we ten zeerste. Maar zoals het college ook heeft aangegeven zullen we een brede takendiscussie met elkaar moeten voeren en het moeten hebben over het eventueel bijstellen van onze ambities. We kunnen er

eenvoudigweg niet omheen dat er tijden komen die moeilijk worden. Moeilijk, omdat de financiële tekorten groot zijn. De fractie van D66 loopt daar niet voor weg en snapt dat er keuzes gemaakt moeten worden. We zijn ook bereid om die keuzes te maken. Maar die keuzes maken we wel graag in gezamenlijkheid, want alleen samen maken we Groningen. Tegelijkertijd hebben we uiteraard ook de verantwoordelijkheid om de gemeente Groningen toekomstbestendig te houden.

Vorig jaar stonden we tijdens de Week van de Democratie stil bij het gebiedsgericht werken. Of, zoals het SCP het zou noemen, onze emotionele verbondenheid. En daar kwam het magazine 'Groots in Groningen: de kracht van klein' uit voort. De burgemeester zegt zeer treffend in de inleiding in dat bewuste tijdschrift: "Intensief contact met elkaar, het verbinden van verschillende groepen en investeren in het vertrouwen zijn van essentieel belang." Emotionele verbondenheid helpt namelijk economische ontwikkeling vooruit. Voorzitter, die oproep was toen, eind vorig jaar, al belangrijk. Maar eigenlijk nauwelijks nog urgenter te krijgen dan dit moment, nu, hier, in dit huis. Het huis van de stad, het huis van de toekomst van de democratie. Want als we nú door weten te zetten met onze gebiedsgerichte aanpak en het stuur in handen geven van onze inwoners, dan geeft dat zekerheid en vertrouwen voor de toekomst. Het geeft vertrouwen als we als gemeente voort kunnen borduren op de fundamenteën van samenwerkingen zoals die er nu zijn. Voortborduren op de forse investeringen in onze wijken, in ons onderwijs en voorschoolse opvang. Voortborduren op het gebiedsgericht werken en daarbij samenwerking zoeken en vinden met al die maatschappelijke partners van de gemeente Groningen. Samenwerking met onze inwoners, zodat we de kracht en creativiteit uit onze samenleving kunnen blijven halen en er wederzijdse trots en tevredenheid kan ontstaan.

Voorzitter, tijdens de begrotingsraad haalde ik als voorbeeld al de tuintegelactie aan, om te illustreren hoe grote zaken op een kleine manier tastbaar en begrijpelijk kunnen worden gemaakt. Nog zo'n voorbeeld is de aanpak van het A-kwartier, waar de gemeente is gestopt met plannen achter de tekentafel te maken en het echt aan de buurt overlaat. Maar daarbij niet vergeet dat de buurt het niet alleen kan. En dus verzorgt de gemeente wel het gebiedsteam en een budget. Dat is de kracht van klein, dat grootse effecten kan hebben. En daarmee gaan we het in Groningen doen de komende jaren. Dank.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. De heer Sijbolts nog.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Ja, een korte vraag. De heer Benjamins kent mij en ik ben het op zich wel eens met het pleidooi dat u nu houdt, dat is mij misschien wel uit het hart gegrepen. Ik was alleen nog even op zoek naar hoe u dat bij de begroting wilt doen. Is dit dan ook een pleidooi om straks meer te gaan investeren in gebiedsgericht werken en misschien nog wel verder te gaan, ook onze inwoners, voor zover dat lukt dan iets meer te gaan betrekken bij mogelijke bezuinigingsronden?

De heer BENJAMINS (D66): Bijvoorbeeld. Maar laten wij in ieder geval die gebiedsgerichte aanpak vasthouden voor de toekomst, dat is mijn pleidooi. En dank dat u meer meevoelt met ons verhaal.

De VOORZITTER: Het woord is aan de woordvoerder van de SP, de heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, ieder jaar halverwege het jaar krijgen wij de financiële donkere wolken van het college voorgespiegeld. De tekorten lopen op en daardoor moeten we de broekriem aanhalen en scherper aan de wind varen. Wat de SP betreft zijn die donderwolken de bezuinigingen van het Rijk en de overmatige ambities van dit college voor een nieuwe Oosterpoort, een dure verbouwing van het stadhuis en het pampere van de binnenstad. Het lijkt erop dat dit de prioriteit van het vorige college had, want de doelen voor zorg en inkomensondersteuning zijn in 2018 bij lange na niet gehaald.

Op het gebied van zorg blijft van de huishoudelijke hulp geld over. Bijna 0,5 miljoen euro. De meerkostenregeling voor chronisch zieken en gehandicapten: ook bijna 0,5 miljoen euro. De maatschappelijke opvang, dak- en thuislozenopvang: ook bijna 0,5 miljoen euro over. Verder is er te weinig geïnvesteerd in werk voor praktisch geschoolden. Plaatsing van werkzoekenden via aanbestedingen lopen achter, uitstroom naar regulier werk blijft achter en datzelfde geldt voor parttimewerk, detachering en werk onder begeleiding. En als laatste voor de participatiebanen en de nieuwe beschutte werkplekken. Allemaal minder dan in 2017.

Dan voorzitter, de inkomensondersteuning. Nog steeds wordt 10% van de uitkeringsaanvragen niet binnen acht weken afgehandeld. Onbegrijpelijk, wat de SP fractie betreft. Dat moet 0% worden. Daarnaast worden de middelen voor vorming en opleiding niet voldoende benut. En voorzitter, zelfs bij

de schuldhulpverlening blijft er geld over: bijna 1 miljoen euro, terwijl we zien dat de vraag naar deze voorzieningen toeneemt. Het aantal aanvragen voor individuele inkomensvoetstuk, de uitkering voor de collectieve zorgverzekering blijft toenemen. En het aantal ouderen in onze stad en de rest van de gemeente dat zorg nodig heeft, neemt ook toe. En het aantal verwarde personen neemt toe. Als laatste, voorzitter, de armoede en ongelijkheid in Groningen blijven ongekend groot. Dus daaraan kun je zien dat die doelen die niet worden gehaald, echt een groot probleem zijn in onze gemeente. En het debat dat wij erover in de commissie voerden was er een tussen de rechtse oppositie van VVD, CDA en PVV, die nog meer afbraak willen door geen basisbanen, geen energiezuinige woningen en geen noodzakelijke buurtverbeteringen te realiseren en aan de andere kant de felle reactie van een coalitie die bezuinigt op de thuiszorg en de zorg en ondersteuning die de WIJ-teams leveren. Al deze partijen kiezen maatregelen die Groningers die het nodig hebben, direct treffen.

De SP, voorzitter, maakt andere keuzes. Wij kiezen onvoorwaardelijk voor Groningers die dat het meest nodig hebben. Voor mensen die er de afgelopen veertig jaar niet op vooruit zijn gegaan. Voor hen die hebben gezien dat er permanent op de zorg wordt bezuinigd. Voor hen voor wie de huren explosief stijgen en voor mensen bij wie steeds hogere energiekosten dus extra belasting op boodschappen er hard inhakken. Zij hebben een voortdurend tekort bij de betaling van hun rekeningen. Zij hebben geen weerstandsvermogen van 106%. Voor hen blijft er geen miljoen euro over op de schuldhulpverlening. Daarom voorzitter, moet er een gemeentelijk solidariteitsfonds komen om te garanderen dat geld voor zorg naar zorg en geld voor armoedebestrijding naar armoedebestrijding gaat. De solidariteit die wij georganiseerd hebben, en waar iedereen belasting voor betaalt, wordt tenietgedaan door slap beleid dat de sociale doelen onvoldoende haalt. Mensen rekenen erop dat, als ze belasting betalen, dit wordt uitgegeven aan het algemeen nut of als vangnet dient voor hen die pech hebben gehad.

De VOORZITTER: De heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. De SP pleit voor een fonds, meen ik, zoals dat heet. Maar is het eigenlijk niet zo dat, ook in de begroting van dit jaar, we miljoenen euro's bijplussen op de tekorten van het sociale domein? Dus met het feit dat we dat al doen, wat voegt uw idee daar nog aan toe?

De heer DE GREEF (SP): Nou, je zou het eens niet doen! Wat wij willen is dat wij beloven dat wij al het geld dat wij namens de burgers van Groningen hebben gereserveerd voor die zorg, dat nu niet uitgegeven wordt, in de toekomst wel gaan uitgeven aan het sociale domein.

De VOORZITTER: De heer Brandsema nog.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Ja, wij hebben voor dit jaar 23 miljoen euro bijgeplust, 23 miljoen euro aan tekorten aangevuld. Vindt u dat onvoldoende?

De heer DE GREEF (SP): Ik vind het onvoldoende dat het geld dat we niet uitgeven, waar we wel de ambities voor hadden om dat op die manier uit te geven in de stad, vervolgens in een algemene pot wordt gestopt. Wij willen dat dit blijft voor zorg en inkomensondersteuning.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja voorzitter, ik moet constateren dat de SP ervoor kiest om hier een populistisch verhaal op te hangen en een vrij slechte samenvatting van de afgelopen commissievergadering te geven. Dat enerzijds. En anderzijds is er een bestemmingsreserve sociaal domein. Daar zit nu geen geld in, dus we kunnen die bestemmingsreserve sociaal domein toch gewoon gebruiken om, als we geld uit het sociale domein overhebben of als dat vrijvalt, in die bestemmingsreserve te stoppen, in plaats van hier om een of ander nieuw fonds te gaan roepen, terwijl het geld er helemaal niet is? Waarom houdt de heer De Greef dat verhaal niet namens de SP?

De heer DE GREEF (SP): Nou, omdat wij het daar niet mee eens zijn. Nu is er blijkbaar niet genoeg geld om in die reserves te stoppen. Tenminste, dat is uw punt. Wij zien dat er heel veel geld het weerstandsvermogen ingaat. Er wordt niet voor gekozen om die ambities blijvend te realiseren in de toekomst. Daarom willen wij dat geld zeker stellen in het solidariteitsfonds.

De heer BOLLE (CDA): Ja voorzitter, de SP pleit voor een solidariteitsfonds. Ik zie graag een amendement waarin geld wordt gestoken in het solidariteitsfonds dat we al hebben, dat heet: bestemmingsreserve sociaal domein. Anders is dit gewoon een verhaal voor de bühne van: ik wil een fonds. Het maakt helemaal niets uit, het gaat erom dat het geld in het sociale domein komt. Er is al een fonds, er zit alleen geen geld in. Wanneer komt het voorstel van de SP? Komt dat nu of komt dat volgende week?

De heer DE GREEF (SP): Voorzitter, de heer Bolle kan gewoon voor ons voorstel stemmen, dan gaan we dat realiseren. En als ik nu de gelegenheid krijg om het aan de burgemeester te geven, dan weet u ook allemaal waar het over gaat.

De VOORZITTER: De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Ja voorzitter, we moeten toch even de geldstromen volgen, hoor. U bent hier heel kwaad over dat er geld overblijft, wat mijns inziens niet per se heel ernstig hoeft te zijn, maar er blijkt geld over en dat vliegt dan in de algemene reserve. Heeft de heer De Greef een idee waarom die algemene reserve zo laag is? Zou dat misschien iets te maken kunnen hebben met het feit dat we die elders moeten aanspreken om de tekorten op het sociale domein bij te plussen?

De heer DE GREEF (SP): Voorzitter, hier wil ik wel bezwaar tegen maken, want het is wel ernstig dat die ambities in het sociale domein niet worden gehaald. Ik weet niet of u weleens in Paddepoel komt of u weleens in Selwerd ziet hoe daar de menselijke noden eruit zien? Wij moeten zorgen dat we dat geld uitgeven! U zegt dat het geen probleem is dat het niet wordt gedaan, maar ik beweer dat het anders is.

De VOORZITTER: De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, ik vraag hier: wat is het cirkeltje dat het geld maakt? Het geld valt vrij en gaat terug in de algemene egaliseringsreserve. Vervolgens denkt u: dat zit daar gewoon. Nee, waar gebruiken wij die reserve telkens voor? Om die tekorten in het sociale domein aan te plussen. Dus u kunt het geld hier wel weghalen, maar ondertussen wordt het tekort in het sociale domein alleen maar groter.

De VOORZITTER: Oké. Dank u wel.

Motie 2: Gemeentelijk Solidariteitsfonds (SP, PvdD)

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 10 juli 2019, besprekende Gemeenterekeningen 2018 voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer (raadsvoorstel 12 juni 2019) i.c.m. Rapporten van bevindingen accountants (1 juli 2019) + Reactie op accountantsverslagen 2018 (collegebrief 20 juni 2019), Voortgangsrapportage 2019-I (collegebrief 12 juni 2019) i.c.m. Begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2019 Voortgangsrapportage (raadsvoorstel 12 juni 2019) + Openingsbalans 2019 gemeente Groningen (raadsvoorstel 20 juni 2019), Financieel Meerjarenbeeld 2020-2023 (raadsvoorstel 20 juni 2019) i.c.m. Meicirculaire gemeentefonds 2019 (raadsvoorstel 20 juni 2019).

constaterende dat:

- de afgelopen jaren op meerdere plekken in de jaarrekeningen geld overblijft, dat bedoeld is voor zorg, ondersteuning, welzijn, inkomensondersteuning, begeleiding naar werk en armoedebestrijding;
- dit geld in de jaren daarna niet beschikbaar blijft voor bovengenoemde doelen;

overwegende dat:

- de gemeente steeds minder geld beschikbaar heeft voor taken op het gebied van zorg, ondersteuning, welzijn, inkomensondersteuning, begeleiding naar werk en armoedebestrijding;
- de gemeente Groningen landelijk gezien een van de gemeenten is met de grootste armoedeproblematiek en de noodzaak tot begeleiding naar werk en inkomensondersteuning onverkort groot blijft;

verzoekt het college:

- een Gemeentelijk Solidariteitsfonds op te richten waarbij de alle middelen die bij het opstellen van de jaarrekening overblijven op de posten die het sociale domein betreffen, beschikbaar

blijven voor het sociale domein en in het Gemeentelijk Solidariteitsfonds worden gestopt; en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Het woord is aan de fractievoorzitter van de VVD, mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wij bespreken de gemeenterekening van 2018 van de drie voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer. Voordat ik namens mijn fractie daarop in wil gaan, wil ik mijn complimenten maken aan de ambtelijke organisatie die het voor elkaar heeft gekregen om de gemeenterekeningen van de drie voormalige gemeenten te presenteren. Over de rekening hebben we wat ons betreft al voldoende gewisseld in de diverse commissies en daar besteed ik nu geen tijd meer aan. Wel wil mijn fractie graag noemen dat wij trots zijn op de banengroei in onze gemeente. Helaas wordt dat nog niet door iedereen gevoeld, dus wat ons betreft wordt dit beleid gecontinueerd en specifiek ingezet voor degenen die het nodig hebben.

Dan de huidige stand van zaken en een blik naar de toekomst. Voorzitter, mijn fractie was al niet enthousiast over de begroting, maar al helemaal niet over het miljoenen tekort. Het financieel meerjarenbeeld baart de VVD zorgen. Met ongewijzigd beleid leidt dit tot een miljoenen tekort. Volgens de VVD is het nu zaak om de ambities bij te stellen. Vorige week deed het college een oproep aan de raad om te komen met mogelijke voorstellen. Wel jammer dat vorige week niet één collegepartij met voorstellen kwam. Ook nu blijven die tot nu toe gehoorde collegepartijen spreken in vaagheden. Het kan toch niet waar zijn, voorzitter, dat we geld als water blijven uitgeven aan basisbanen in plaats van echte banen, investeren in extra bomen en ander groen en het onderhoud daarvan? En dan moeten we tot onze grote huivering ook nog pragmatisch omgaan met het weerstandsvermogen. Nu ben ik een pragmatisch mens, dus in de basis spreekt de oproep om iets pragmatisch aan te pakken mij enorm aan, maar ik vrees dat dit om een goede linkse gewoonte gaat. Naar goed links gebruik geven we heel veel geld uit, nemen we een voorschot op de toekomst en zijn de brokken voor het volgende college. Er wordt flink ingeteerd op het eigen vermogen. Dat klinkt als het nog meer plunderen van de reserves. Dat is niet het beleid waar de VVD warm van wordt. Het is slecht voor Groningen en de VVD wil geen dingen laten gebeuren die slecht zijn voor Groningen.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Het is misschien een beetje flauw van mij, maar mevrouw Jacobs heeft het over het doorschuiven van brokken naar een volgend college. Nou heeft uw partij natuurlijk ook een aantal jaren deze stad mogen meebesturen. Wanneer er pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden, kan dit dan ook betekenen dat u misschien nu andere keuzes maakt dan het beleid waar u de afgelopen tijd voor hebt gestaan?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Op het moment dat wij keuzes maken, beoordelen wij de te maken keuze op de merites van dat moment. En aangezien het moment van vandaag niet het moment is van twee jaar geleden, kan het zijn dat wij een andere keuze maken. Maar daar zou ik op dit moment nog niet op vooruit willen lopen.

Ter geruststelling van de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid: de VVD houdt haar hoofd koel en komt met een niet-limitatieve bloemlezing van onze oplossingen voor de oplopende tekorten. Wij kiezen er namelijk voor om keuzes te maken en niet af te wachten wat een niet-sluitende begroting betekent. De VVD staat namelijk voor een degelijk en zuinig financieel beleid. Bij tegenvallers kiest de VVD ervoor om efficiënter te werken en zuinig aan te doen. En niet om de belastingen te verhogen. Wel stellen wij voor om te kijken op welke andere manieren we de inkomsten kunnen verhogen dan domweg het verhogen van de lasten voor onze burgers en ondernemers en toeristen. Mijn fractie denkt aan de volgende inkomstenverhogende acties. Bijvoorbeeld het verkopen van gemeentelijk vastgoed en geld verdienen aan woningbouw. Bouw vooral koopwoningen, dat trekt mensen aan die o.z.b. betalen, weinig gebruikmaken van kwijtscheldingen en het is zaak om te zorgen dat wij deze veel betalende inwoners koesteren.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Er schieten mij drie vragen tegelijk binnen, maar ik zal er een stellen. Welk vastgoed wil de VVD verkopen? Het stadhuis? Het Forum? Waar denkt u aan?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nou, wij hebben in de commissie gevraagd om een lijst met het vastgoed dat de gemeente heeft. We hebben in de gemeente Haren daar een keuze in gemaakt om een a- en een b- en een c-lijst te maken. Daar staat al het vastgoed van de gemeente op en dat categoriseer je naar het doel van het vastgoed en dat zou je kunnen verkopen. Maar volgens mij zou je in ieder geval het vastgoed dat niet nuttig en noodzakelijk is voor je primaire taak kunnen verkopen. Maar daarnaast zou je ook ander vastgoed kunnen verkopen.

De VOORZITTER: De heer Benjamins.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Wij zijn blij dat ...

De heer BENJAMINS (D66): Een vraag aan de VVD. We zijn al aan het bezuinigen sinds 2010 of zo. Denkt u dat daar nog nooit eens naar gekeken is?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik heb in ieder geval begrepen dat daar nog nooit veel actie op ondernomen is. Maar als u mij vertelt dat het anders is, heeft in ieder geval de wethouder dat in de betreffende commissievergadering niet verteld.

De VOORZITTER: De heer De Greef nog.

De heer DE GREEF (SP): Ja voorzitter, ik zou toch willen vragen aan de VVD of ze wat concreter wil worden. Blijkbaar hebben ze al een idee van welk vastgoed we af kunnen.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Volgens mij kun je van elk vastgoed af. Er zijn natuurlijk mogelijkheden om vastgoed te verkopen. Dan heb je namelijk de onderhoudslasten niet en als je het pand nodig hebt, zou je het kunnen terughuren. Dan moet je kijken of dat aantrekkelijk is. Maar de gemeente beschikt ook over panden die inderdaad niet voor een primaire taak noodzakelijk zijn. Maar nogmaals, wij wachten op een lijst die het college ons zal opleveren en dan kunnen wij precies zien over welk vastgoed het college het heeft. Maar dat daar geld mee binnen te halen is, dat is een ding dat zeker is. Dat heeft de wethouder ook toegezegd.

De heer BENJAMINS (D66): Stelt de VVD voor om te verkopen en een soort leasebackconstructie te gaan hanteren in deze gemeente?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nee, de VVD stelt dat helemaal niet voor, maar de VVD sluit op voorhand niets uit.

De VOORZITTER: Gaat u verder.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Voorzitter, het lijkt ons goed dat we onze ambities bijstellen. Hoe pijnlijk dat ook zal zijn. Maar al te pragmatisch omgaan met de financiën van de gemeente kan zomaar een Artikel 12-status opleveren en dan moeten we helemaal stoppen met de basisbaan. Laten we er dan vooral maar niet aan beginnen. Dan loopt de ozb helemaal gierend uit de klauwen en daar wordt niemand gelukkig van. Wij zijn blij te horen dat in ieder geval bij coalitiepartij GroenLinks alles bespreekbaar is. Wat ons betreft keren we als college terug naar de taken die de overheid strikt noodzakelijk moet uitvoeren. U kent ons verhaal over de basisbaan: niet aarzelen, stop ermee. Voor een fractie van het bedrag van een basisbaan kunnen we mensen individueel begeleiden naar een reguliere baan. En mochten we dan met elkaar vinden dat buurtconciërges strikt noodzakelijk zijn, laten we die dan gewoon aanstellen en niet middels een basisbaan.

De VOORZITTER: De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, u hebt het hier nu over plannen die 600.000 euro kosten en net over vastgoed. Maar we hebben structurele tekorten van 10, 15, 20 miljoen euro per jaar, waar wij niets aan kunnen doen, die buiten onze invloedssfeer liggen. Het enige wat er is, is Den Haag, dat denkt aan de staatsschuld maar niet denkt aan de zorg die de gemeenten moeten leveren. Wat gaat u nu doen aan de werkelijk grote tekorten waar u het niet over hebt, terwijl u het alleen maar hebt over deze kleine dingetjes?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik was bezig met een niet-limitatieve opsomming. Ik noem tenminste dingen waar we het over kunnen hebben. Dat hebt u niet gezegd. U hebt gezegd: alles is bespreekbaar. Dan kan ik met u een keer over al deze dingen spreken. En ik was nog maar bij een aantal punten gekomen.

De heer BEEN (GroenLinks): Voorzitter, als ik dan even ...

De VOORZITTER: Als u wilt uitspreken, dan krijgt u daarna het woord. Ik was bij een aantal punten gekomen en toen ...

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik ben halverwege mijn niet-limitatieve opsomming.

De VOORZITTER: Oké. Wilt u nog reageren, nu? Niet? Akkoord.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Daarnaast maken we wat de VVD betreft pas op de plaats met de ambities ten aanzien van de vergroening. Niet alles in de ijskast maar wel het tempo aanpassen. En dan die bomen. Geldebomen worden het niet, dus laat het idee van de extra bomen maar varen. Dat levert dan ook extra geld op en het valt onze fractie telkens weer op, zelfs als we in de binnenstad zijn, dat we heel veel groen zien.

De VOORZITTER: De heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELEN (PvdD): Ja, met de hittestress die in de zomer optreedt, hebben ondernemers er ook heel veel baat bij dat er meer verkoeling in de stad komt. Een boom is ook een airconditioner. Is het niet heel erg goed voor een economisch centrum om daar juist bomen te plaatsen?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik zeg ook niet dat dat niet goed is. Alleen, als we keuzes moeten maken, is dat wat ons betreft een keuze die je zou kunnen maken. Ik zou het liefste alles willen doen, maar volgens mij hebben we met elkaar geconstateerd dat we daar de middelen niet voor hebben.

De VOORZITTER: Mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Ja. Dank u wel mevrouw Jacobs, voor uw woordvoering. Ik heb nog een vraag over de bomen.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik ben nog niet klaar, hoor.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Uw halve woordvoering, moet ik zeggen. U zei net iets over bomen en dat vond ik wel interessant. Doet u dan ook een pleidooi om bijvoorbeeld de A-kerkhofbomen te laten staan en geen nieuwe geldebomen te planten?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nou, geldebomen lijken me erg leuk. Dat zou de enige boom zijn waarvan onze fractie zegt: zet die op de Grote Markt. Dan weet ik nog wel een ander adresje, waar die ook heen mag, trouwens. Maar zonder gekheid ...

De VOORZITTER: Moment, moment.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Nee, maar u gaf geen antwoord op mijn vraag. Wilt u dan ook de A-kerkhofbomen laten staan? Die staan er al. Dat kost u geen euro om die te laten staan. Wat zou u daarvan vinden?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dat zou ik op het moment dat dit ter bespreking is, op zijn merites beoordelen. Daar heb ik nu geen pasklaar antwoord op, want dan moeten we kijken wat de voor- en nadelen zijn.

De VOORZITTER: Gaat u verder.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Wij denken dat de mensen die in Groningen komen echt niet denken dat ze in een betondorp komen, zelfs niet in het centrum en al helemaal niet zodra de afstand tot de Grote Markt groter wordt.

Zoals u van ons gewend bent, zijn wij uitermate constructief. Dus wat ons betreft is dit een startsein om met een door alle partijen gedragen begroting voor een financieel gezond en gelukkig Groningen te komen. Maar blijf ook vooral investeren. Ten slotte willen wij zeker ook blijven investeren. Dan denken wij met name aan mensen uit de bijstand en aan het werk. Dat heb ik al eerder gezegd. Dat mes snijdt aan twee kanten. Aan het werk en uit de bijstand, daarnaast moeten we ook wat ons betreft blijven investeren in onderwijs en sport. Onderwijs is erg belangrijk voor ieders ontwikkeling. Een leven lang. Goed onderwijs is belangrijk voor een goede start en biedt de beste kans op passend werk. Goed onderwijs betekent ook dat er goede gebouwen zijn, waar gemotiveerde docenten de ruimte krijgen om tijd te besteden aan de leerlingen en waardering ontvangen voor hun inzet. We hebben vorige week kunnen horen dat er scholen zijn die amper voldoende ruimte hebben om hun bewegingslessen te geven van twee keer in de week. Dat lossen we echt met beter benutten niet op. Een gymles geven van 07.00-08.00 uur 's ochtends of van 17.00-18.00 uur 's middags is wat ons betreft geen oplossing. Onderwijs dient leerlingen ook voor te bereiden op de arbeidsmarkt, zodat een ieder naar eigen inzicht zijn leven kan inrichten en door middel van werk in zijn eigen inkomen kan voorzien. Daar word je wat ons betreft gelukkig van. Sport is goed voor de gezondheid. Sport verbindt en verbreedt mensen. Sport biedt jong en oud waardevolle levenslessen en stelt mensen in staat om onvermoede talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Sport wordt mogelijk gemaakt door onze 10.000 vrijwilligers, maar valt en staat ook met een betrokken gemeente die inzet op sport in de volle breedte. De VVD wil dan ook dat de gemeente daarvoor kiest. Daar worden wat ons betreft mensen gelukkig van.

Let op: met de zoveelste lastenverhoging kunt u wat ons betreft niet meer aankomen. Samen met de Stadspartij en de PVV dienen wij daartoe ook een motie in. Immers, de belastingdruk in onze gemeente is al hoog. Laten we voorkomen dat die veel betalende mensen onze gemeente de rug toekeren, maar laten we deze mensen koesteren. Voorzitter, ik doe namens mijn fractie een oproep. Laten we voorkomen dat we de volgende keer met een motie moeten komen voor gemeentemasseurs om al die zogenaamde sterke schouders te masseren die dreigen te bezwijken.

De VOORZITTER: Ik ga naar de heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Ja dank u wel, voorzitter. De ChristenUnie wordt ook niet gelijk heel blij van de term lastenverzwaring. Aan de andere kant hoor ik VVD zojuist zeggen dat in principe alles bespreekbaar is, eerder in de woordvoering. En nu komt er een motie die toch wat deuren dichtzet. Hoe zit dat?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ten aanzien van het niet doen van investeringen, is wat ons betreft alles bespreekbaar.

De VOORZITTER: De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Ja voorzitter, ik zag deze motie net voorbijkomen via de mail en ik dacht: moet ik hier nu positief over zijn? Vorige week in de commissie was er nog een voorstel om de ozb te verlagen. Inmiddels is het voorstel om de ozb in ieder geval niet te gaan verhogen, dus ik denk: positief, de VVD ziet in dat het tekort inderdaad heel groot is en draait een beetje bij. Aan de andere kant hoor ik de VVD heel kritisch zijn op de PvdA over 'we worden niet betrokken en het wordt binnen de coalitie afgesproken' en komt u nu met een motie die is soort njet is, zo van: hier gaan wij het zeker niet over hebben. Dat is toch ook geen constructieve houding van de VVD?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Wij willen heel graag met u spreken over welke investeringen we niet meer gaan doen en waar we daar de keuzes in gaan maken.

De VOORZITTER: De heer Bushoff.

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor aan de ene kant de VVD zeggen: ja, we moeten echt goed letten op het geld, we moeten echt onze ambities bijstellen. En aan de andere kant hoor ik de VVD zeggen: we moeten blijven investeren op het gebied van werk en mensen naar werk begeleiden, we moeten blijven investeren in onderwijs, blijven investeren in sport. Dus dan concludeer ik

dat de twee andere heel grote thema's die overblijven, namelijk wonen en zorg, dan de twee thema's zijn waar de VVD op wil bezuinigen.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nee, volgens mij hebt u mij horen zeggen dat wij in ieder geval vinden dat we moeten zorgen dat wij aan woningbouw geld verdienen. En u hebt mij horen zeggen dat het een niet-limitatieve opsomming is.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Zou de VVD mij nog eens kunnen uitleggen waarom zij die dorps- en wijkvernieuwingsinvesteringen nadrukkelijk op tafel wil hebben en de binnenstadsinvesteringen niet?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik heb het over een niet-limitatieve opsomming gehad. Dus volgens mij heb ik dat niet uitgesloten.

De VOORZITTER: De heer Bushoff nog voor een laatste opmerking?

De heer BUSHOFF (PvdA): Ja, het blijft toch wel een beetje vreemd, voorzitter, dat u aan de ene kant zegt: we moeten echt gaan bezuinigen en hier met een paar voorstellen komt. En aan de andere kant zegt u ook glashard: we moeten blijven investeren, dus in een aantal zaken die ik net ook al noemde. Het kan, zoals u zelf zei, niet en-en zijn. Dus waar maakt u dan die harde keuzes? Kiest u er dus hard voor om te bezuinigen op de zorg? Kiest u er hard voor om te bezuinigen op betaalbare woningen? Zijn dat de keuzes die de VVD maakt? Dan hoor ik dat nu ook graag.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ik heb een niet-limitatieve opsomming gegeven waar wij voor kiezen en daar staan deze punten niet in. En ik ben in ieder geval benieuwd waar u voor zou kiezen, want dat heb ik in het geheel niet gehoord.

De VOORZITTER: Ik wil eigenlijk dit punt afsluiten. Nog een laatste opmerking, mijnheer Bushoff?

De heer BUSHOFF (PvdA): Waar wij in ieder geval niet voor kiezen, is om te bezuinigen op zorg of te bezuinigen op betaalbare woonlasten. Maar het blijft toch raar dat u aan de ene kant zegt en-en, en dan verwijt u ons als coalitie ...

De VOORZITTER: Maar dat is een herhaling, mijnheer Bushoff.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Dit is een herhaling.

De VOORZITTER: Ik ga naar de heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Voorzitter, dank u wel. Het is wel verrassend dat de VVD zich hier verschuilt achter een term waarvan wij niet allemaal precies snappen wat ze daarmee beoogt. Vorige week in de commissie werd heel duidelijk gesteld door de VVD dat de wijkvernieuwing maar moest wachten. Als de VVD zou moeten kiezen tussen het niet verbeteren van de binnenstad de komende jaren of het uitstellen van de wijkvernieuwing, wat kiest de VVD dan?

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Op dit moment zou ik nog niet zeker weten waar ik voor zou kiezen. Ik zou het liefst ook allebei doen, maar ik hoor in ieder geval de Partij van de Arbeid alleen zeggen wat ze wél gaat doen. En wij noemen ook op wat we niet gaan doen. En wat mij betreft kunnen wij het hebben over de investeringen in de binnenstad en we kunnen het hebben over de wijkvernieuwing en dan gaan we daar een keuze in maken.

De VOORZITTER: Dank u wel. U hebt nog iets in petto voor mij.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nou, ik ben nog niet aan het eind van mijn woordvoering gekomen.

De VOORZITTER: Ah! Had ik dat nou toch steeds gedacht. Gaat u verder.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Ja voorzitter, nogmaals mijn oproep: voor ons is dit het startsein om met een door alle partijen gedragen begroting voor financieel gezond en gelukkig Groningen te komen. Dank u wel.

Motie 3: Geen verdere verhoging van de lasten (VVD, Stadspartij voor Stad en Ommeland, PVV)

De raad van de gemeente Groningen in vergadering bijeen op woensdag 10 juli 2019, besprekende het financieel meerjarenbeeld 2020-2023,

constaterende dat:

- het financiële meerjarenbeeld van de gemeente laat zien dat er geld tekort is;
- de lasten voor inwoners en ondernemers al flink verhoogd zijn sinds 2019;

overwegende dat:

- het college nadrukkelijk vraagt aan de raad om met ideeën te komen om de financiële problematiek aan te pakken;
- het college de oplossing ziet in enerzijds een brede takendiscussie en anderzijds het zorgvuldig bekijken van het investeringspakket uit het coalitieakkoord en tevens in het verhogen van het kostenbewustzijn in de organisatie;
- de gemeente aantrekkelijk wil zijn en blijven voor inwoners en ondernemers die bij kunnen en willen dragen aan onze gemeente;
- te hoge tarieven uiteindelijk kunnen zorgen voor minder inkomsten, omdat mensen ergens anders gaan wonen of ondernemen;
- we het hoofd koel moeten houden;

verzoekt het college:

- het verhogen van de lasten (los van de normale prijsindexatie) niet als optie mee te nemen om het financieel meerjarenbeeld sluitend te krijgen;

en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan de fractievoorzitter van de ChristenUnie, de heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Deze raadsvergadering heeft een bijzonder tintje, want vandaag kijken we voor het laatst terug op het gevoerde beleid van de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer. En alle drie de gemeenten hebben ook in 2018 hun inwoners willen voorzien van een veilige woonomgeving, nette en groene openbare ruimte, voldoende sport en cultuur, goede zorg en ondersteuning, een prettig ondernemersklimaat en ga zo maar door. En alle drie hebben ze dit nagestreefd met elk hun eigen ambities, accenten en middelen die ervoor waren.

En van de accountant hebben we voor Groningen en Ten Boer een goedkeurende verklaring ontvangen, maar voor Haren een afkeurende verklaring. En het college laat weten geen negatieve consequenties te verwachten van de Provincie en het Rijk en wat de ChristenUnie betreft is daarmee de kou uit de lucht. Kijkend naar het verslag van PwC over de voormalige gemeente Groningen, lezen we dat Groningen goede stappen heeft gezet in verbetering van kwaliteit en interne beheersmaatregelen. Desondanks blijft er nog wel een aantal aandachtspunten en in de commissie heeft het college aangegeven daar in de tweede voortgangsrapportage op terug te komen. Wij zien het belang in van deze aandachtspunten en zien daarom de voortgangsrapportage ook op dit gebied met interesse tegemoet.

De drie jaarrekeningen samen komen uit op een positief resultaat van 39 miljoen euro. Dat klinkt positief, die 39 miljoen euro. Geld overhouden. Maar dat verdient wel enige nuance. In de commissie heeft wethouder De Rook deze nuance duidelijk uiteengezet, maar misschien is het wel goed voor de gehele raad en voor de kijkers thuis om dit nog een keer kort en bondig te horen. Dus de vraag aan de wethouder is of hij dit nog een keer kort kan toelichten, zo dadelijk.

Voorzitter, dan inhoudelijk. Eerder in deze raad heb ik het al gehad over de economisch vette jaren waar we in zitten en die de meeste inwoners van onze gemeente ook ervaren. De werkgelegenheid neemt toe, het aantal bedrijven groeit en het aantal mensen in de bijstand neemt af. Initiatieven als G-Kwadraat en Founded in Groningen hebben daar duidelijk aan bijgedragen. Daarnaast helpen zaken als social return on investment en Afspraakbanen mensen die tot de arbeidsmarkt een zekere afstand hebben, aan werk. Het is daarbij wel jammer om te constateren dat het aantal plekken gerealiseerd door social return in 2018 lager ligt dan wat in 2017 is gerealiseerd. Het aantal gerealiseerde Afspraakbanen is wel fors hoger dan begroot. Mijn fractie snapt vervolgens niet helemaal waarom de ambitie voor 2019 voor Afspraakbanen een stuk lager ligt dan wat de afgelopen twee jaar is gerealiseerd. Heeft het college hier een duidelijke

reden voor? Anders zou de ChristenUnie het college op basis van de behaalde resultaten willen meegeven best wat ambitieuzer te mogen zijn dan wat wij met elkaar in de begroting hebben afgesproken. Graag een reactie.

Voorzitter, dan zorg en welzijn. 2018 was het jaar waarin WIJ Groningen zelfstandig werd. Het is daarbij goed om te constateren dat de bekendheid van WIJ Groningen is toegenomen. Maar wel verdient een laagdrempelige toegang tot WIJ aandacht. De laagdrempelige toegang is in 2018 niet toegenomen en blijft daarmee, wat de ChristenUnie betreft, aandacht verdienen. Verder is het goed om te lezen dat het samengaan van De Deel in Ten Boer met WIJ Groningen voorspoedig is verlopen. Wel bereiken ons signalen dat er soms gewend moet worden aan de grootte van WIJ Groningen. De ChristenUnie hoopt dat WIJ Groningen ook kan leren van hoe De Deel sommige zaken efficiënt wist op te pakken. De tekorten in het sociale domein baren ons net als anderen wel zorgen, maar daarover straks meer.

Voorzitter, dan wonen. De ambities worden op een aantal vlakken niet gehaald.

De VOORZITTER: Eerst de heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Voordat u doorgaat naar het volgende onderwerp wil ik graag van de ChristenUnie weten, omdat zij onlangs in de media stelden dat geld voor zorg naar zorg moest gaan; nu zijn er op verschillende posten halve miljoenen euro's, ik noemde het lijstje al op net, over: waar vindt u dat dat geld heen moet?

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Nou voorzitter, volgens mij is het geld niet over. Wat wij doen is dat wij de tekorten in het sociale domein aanvullen. Er is net ook in uw woordvoering al voldoende aandacht aan besteed en volgens mij, als mensen daarin geïnteresseerd zijn, kunnen ze dat even terugkijken, dat maakt voldoende duidelijk dat wij de tekorten die er zijn, en dat zijn miljoenen euro's, gewoon aanvullen. Voorzitter, ...

De VOORZITTER: Moment, de heer De Greef nog even.

De heer DE GREEF (SP): Een korte vervolgvraag dan. De huishoudelijke hulp, de meerkostenregeling en de maatschappelijke opvang zijn ambities waaraan niet al het geld dat we daarvoor beschikbaar hadden gesteld, uitgegeven is door het college. En toch zien we dat in onze gemeenschap veel behoefte is aan juist dit soort zorg. Wilt u niet dat het geld dat we daarvoor beschikbaar hebben gesteld, ook daaraan besteed gaat worden?

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Zoals ik zei voorzitter, wij passen de tekorten bij. Wij zorgen dat er geld in het sociale domein zit en dat is wat ik erover te zeggen heb.

Voorzitter, ik was verder gegaan met wonen. De ambities worden op een aantal vlakken niet gehaald, bijvoorbeeld het aantal gezinnen dat verhuist naar de gemeente en de regio Assen-Groningen. Naast een stad met 60.000 studenten die veel leven in de brouwerij brengen, zijn gezinnen in onze gemeente van belang voor levendigheid en een gezonde mix in wijken en dorpen.

Daarnaast veiligheid. Er is verder ingezet op verbetering van de aanpak van ondermijnende criminaliteit en het college geeft aan dat de komende periode wordt gewerkt aan de doorontwikkeling naar een meer actie- en interventiegerichte aanpak. En gezien de recente acties rondom autogarages en kapperszaken heeft de ChristenUnie er vertrouwen in dat hier goed op ingezet wordt. Mijn fractie vindt het belangrijk, omdat veiligheid een kerntaak is van de overheid, die de rechten van haar inwoners garandeert en behoedt tegen geweld en de openbare orde handhaaft. En op het gebied van mensenhandel en prostitutie ziet de ChristenUnie op basis van de cijfers van 2018 reden om hierop in te blijven zetten. Het aantal nieuwe potentiële gevallen van mensenhandel, veelal in de prostitutie, is met 40% toegenomen tot 39 casussen. En het aantal bestuurlijke maatregelen is ook hoger dan beoogd. Als gemeente moeten we ons in blijven zetten voor deze, veelal kwetsbare vrouwen in ongezonde afhankelijkheidsrelaties. De huidige rijksgelden vanuit de Regeling Uitstapprogramma's Prostitutie, ook wel RUPS-gelden genoemd, helpen hierbij. En mijn fractie vindt het belangrijk dat het college bestaand beleid samen met alle betrokken organisaties en vrijwilligers blijft continueren om hiermee een ander perspectief te kunnen bieden aan vrouwen die dat willen.

Voorzitter, dan financiën, wat ook direct een bruggetje is naar de voortgangsrapportage en het meerjarenbeeld. Qua financiën zien we onder andere de grote tekorten in het sociale domein. Dit leidde bij de tweede voortgangsrapportage van 2018 tot een prognose met een negatief resultaat van 14 miljoen euro. Uiteindelijk hebben we 2018 afgesloten met 39 miljoen euro in de plus. Komt dit verschil van

53 miljoen euro als donderslag bij heldere hemel of kan het college dit soort ontwikkelingen zien aankomen? Nu pakt het gunstig uit, maar wat als de uitschieter de andere kant op was geweest? Hoeveel zicht en grip hebben we op onze inkomsten? Graag een reflectie van het college. Wat de ChristenUnie verder opvalt, is het niet behalen van bezuinigingen op de eigen organisatie. We weten daarbij dat er al sinds 2010 bezuinigd wordt op de eigen organisatie en bij ons leeft dan ook de vraag hoeveel vlees de organisatie nog op de botten heeft. Hoe realistisch zijn de bezuinigingen en wat zegt dat over het behalen van toekomstige bezuinigingen die we inboeken? Mijn fractie ziet die risico's. Graag een reactie van het college.

Voorzitter, dan de voortgangsrapportage en het financiële meerjarenbeeld en die zijn zorgelijk. De tekorten blijven oplopen en een oplossing lijkt nog niet in zicht. Wat de ChristenUnie betreft moet er een aantal dingen gebeuren. Ten eerste moeten we richting het Rijk kenbaar maken dat het echt de verkeerde kant op gaat. Als lokale fractie nemen wij hierin ook onze verantwoordelijkheid. Naast de tekorten op het sociale domein zien we ook op andere gebieden tekorten ontstaan, bijvoorbeeld door mindere inkomsten uit het gemeentefonds en ook de loon- en prijsstijgingen hakken er fors in. Tegelijkertijd, met het aanspreken van het Rijk op zijn verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld in het sociale domein, moeten we als gemeente laten zien dat we bezig zijn om de vraag naar zorg te verminderen, want het ontvangen van extra geld van het Rijk om onze tekorten op te lossen, mag vervolgens niet leiden tot verslapping op de transformatie die we met elkaar hebben ingezet.

Naast het aanspreken van het Rijk ziet mijn fractie ook dat de kosten en baten niet altijd eerlijk verdeeld zijn. Als gemeente willen we investeren in preventie om op de lange termijn duurdere zorg te voorkomen en dit kost de gemeente geld. Maar een deel van de opbrengsten ligt elders, bijvoorbeeld bij zorgverzekeraars. De ChristenUnie vindt dan ook dat zorgverzekeraars moeten worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid in het financieren van preventiemaatregelen.

De VOORZITTER: Mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Dank u wel. De heer Brandsema zegt steeds: we geven het Rijk de schuld en dat heb ik de vorige sprekers ook al horen zeggen, maar ik hoor de coalitie niet zeggen: hoe kan dat nu dat wij hier 10.000 uitkeringsgerechtigden hebben en steden die net zo groot zijn, bijvoorbeeld Eindhoven of Tilburg, maar 7000. Waarom leggen we altijd maar de schuld bij een ander en kijken we niet eerst even naar onszelf?

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Nou voorzitter, dan wil ik mevrouw Woldhuis vragen om nog even een paar minuten van mijn woordvoering terug te luisteren straks, want volgens mij geef ik duidelijk aan dat ik niet alleen maar de verantwoordelijkheid bij het Rijk neerleg en geef ik ook aan dat wij juist aan onze kant niet achterover moeten hangen als er geld bij zou komen, omdat we dan allemaal denken dat we dan dingen kunnen blijven doen die we altijd al deden. Volgens mij zit er ook verantwoordelijkheid bij ons als gemeente dat we kritisch moeten kijken naar waar we ons geld aan uitgeven. Dat geld dus niet alleen maar voor het Rijk, maar zoals ik aangaf ook bij zorgverzekeraars.

De VOORZITTER: Ik ga even naar de heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja dank, voorzitter. De ChristenUnie vindt preventie belangrijk. Wij ook. Dan gaat het hier over de zorg, maar ik ben benieuwd of dit ook geldt voor preventie in klimaatverandering. Bijvoorbeeld dat wij nu ook moeten investeren in de reductie van CO₂ en dat we bomen moeten planten om juist voor de toekomst, als het klimaat verandert, goed voorbereid te zijn.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Daar moeten we inderdaad ook wat aan doen en het is de vraag of het tempo waarin we dat gaan doen van de ChristenUnie overeenkomt met dat van de Partij voor de Dieren. Dat weet ik nu niet. Dat zou wellicht anders kunnen zijn, maar dat dit aandacht behoeft, ben ik met u eens.

Voorzitter, dat was het stukje over het feit dat de kosten voor dingen als preventie bij de gemeente liggen en de opbrengsten bij de zorgverzekeraars. Dus wij horen graag hoe het college hier tegenaan kijkt en welke mogelijkheden het college hierin ziet.

De VOORZITTER: Ik ga nog even naar de heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Voorzitter, het viel mij op dat de woordvoerder van ChristenUnie zegt dat het inzetten op CO₂-beleid en dat soort zaken niet in lijn ligt met de Partij voor de Dieren. Kan de woordvoerder van de ChristenUnie mij vertellen of dit dan wel in de lijn ligt van het beleid dat GroenLinks voorstaat?

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Nou voorzitter, dit valt volgens mij een beetje onder het kopje wat komt allemaal ter tafel en wat gaan we met elkaar doen en bespreken om een gezonde gemeente te blijven. En volgens mij ligt daarin alles op tafel, dus ook groen en duurzaamheid en moeten we met elkaar kijken wat we als gemeente nog realistisch kunnen doen op de ambities die we hebben. Dus het feit dat het ambities zijn, doet daar niets aan af, maar over wat we daarop in kunnen zetten, moeten we met elkaar open en eerlijk een gesprek hebben, gezien de forse uitdagingen die we met elkaar daarin hebben. Voorzitter, als ChristenUnie gaan wij hier vandaag geen lijstje presenteren met losse onderwerpen waarop bezuinigd zou kunnen worden. Wat wij het college wel mee willen geven is dat we ons kunnen vinden in de aanpak om een brede takendiscussie te starten. En als de tekorten zo oplopen als nu, moeten we onze verantwoordelijkheid nemen en ook afwegingen gaan maken in staand beleid. Ook snapt de ChristenUnie het dat het college aangeeft dat het investeringsprogramma uit het coalitieakkoord zorgvuldig tegen het licht gehouden moet worden. Om de gehele raad de mogelijkheid te geven constructief mee te denken naar oplossingen, zijn we mede-indieners van de motie van het CDA die straks ingediend zal worden. Tegelijk baart het de ChristenUnie zorgen dat de financiële toekomst lastig te voorspellen is. Zoals eerder door mij al genoemd, gaf de tweede voortgangsrapportage van vorig jaar een negatief resultaat van 14 miljoen euro, terwijl we uiteindelijk een resultaat hebben dat 53 miljoen euro hoger ligt. Dus hoe voorkomen we dat we impactvolle maatregelen nemen die mogelijk later niet nodig blijken te zijn? Eigenlijk een vraag die in lijn ligt met mijn eerder gestelde vraag over hoeveel grip en zicht we hebben op onze inkomsten.

Voorzitter, tot slot rest mij niets meer dan de gemeenteambtenaren en de accountants te bedanken voor al het werk dat verzet is om tot deze drie jaarrekeningen te komen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Het woord is aan de woordvoerder van de Partij voor de Dieren, de heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Dank, voorzitter. We bespreken de jaarrekening van 2018, ofwel de rekeningen van drie afzonderlijke gemeenten die nu zijn samengevoegd tot de nieuwe gemeente Groningen. Voor ons ligt een afsluiting, een openingsbalans en een zeer verontrustend financieel meerjarenbeeld.

Laten we eerst eens kijken hoe het in 2018 is gegaan. "Groningen is koploper in de energietransitie", stelt de aanbiedingsbrief. Via het Europese project Making City gaat Groningen de komende jaren als 'Lighthouse City' laten zien hoe we de energietransitie op wijkniveau gaan uitvoeren. Er is in beeld gebracht welke locaties er kwetsbaar zijn op het gebied van hittestress en wateroverlast. Er is samenwerking gezocht met onderzoeksinstellingen, waterschappen, Provincie, bedrijven en ngo's om samen stappen te zetten voor klimaatadaptatie. Groningen besloot niet meer te investeren in een vliegveld. Het aantal vuurwerkvrije zones werd uitgebreid. Er zijn stappen gezet richting een circulaire economie en we denken na over afvalscheiding. In Haren is de legesverordening aangepast, zodat het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een zonnepark betaalbaarder wordt. Een derde van de huishoudens in Ten Boer wekt duurzame energie op en er wordt gewerkt aan een visie op windenergie. Daarbij is besloten tot het investeren in dorpshuizen in Garmerwolde, Sint Annen en Woltersum om deze duurzaam en zo mogelijk energieneutraal te maken. Er zijn duidelijk duurzame stappen gezet en wij willen ook aansluiten bij de woorden van GroenLinks dat dit natuurlijk altijd beter kan. Hoewel, dat willen we wel opmerken, dat in 2018 de eiwittransitie nog een ondergeschoven kindje bleef.

Op sociaal vlak bleef de armoede, ondanks de economische voorspoed, groeien. Er is veel geïnvesteerd in de kenniseconomie, Digital City en diverse projecten waar het begrip 'talent' veelvuldig centraal stond. Ondertussen groeiden de druk en de tekorten in de zorg. De economie werd steeds meer dienstverlenend. Voornamelijk in horeca, ICT en evenementen zien we een enorme groei, terwijl werkgelegenheid in de maakindustrie en werk voor praktisch opgeleiden achterbleef. Het aantal mensen dat op de bijstand is aangewezen staat nog steeds rond de 10.000 personen. Misschien is het ietsje afgenomen. Maar toch zijn er ook stappen gezet. Er kwam uitvoering voor de projecten Kansen in Kaart en Bijstand op Maat, waar ook het belang werd ingezien van uitgaan van de eigen kracht van de mens, want iedereen kan wat.

2018 was ook het jaar van de ontwikkeling en voltooiing van dure projecten. Het Forum, de plannen voor de binnenstad, de Zuidelijke Ringweg, de Oosterpoort, de verbouwing van het stationsgebied en de

ontwikkeling van het Suikerunieterrein, kortom, flinke investeringen. En ondanks deze grote financiële opgaven sluit de gezamenlijke rekening van Haren, Ten Boer en Groningen met een positief resultaat van bijna 40 miljoen euro af.

En hadden we dit voorzien? Nee, de laatste voorgangsrapportage in 2018 voorspelde een nadelig eindresultaat van 14 miljoen euro, en hop, dat sprong via een paar voordelen op de grondverkoop, het gemeentefonds en het stroppenfonds voor de tekorten in de zorg plotseling toch nog miljoenen euro's de plus in. En dit is niet de eerste keer dat we dit gezien hebben. De fluctuaties in de middelen die we van het Rijk krijgen, zijn zodanig dat het voor gemeenten steeds moeilijker wordt om nog efficiënt te kunnen begroten. Daarbij is de opgave van de decentralisatie zodanig complex en kostbaar geworden, dat de verzilvering die ons door het Rijk is voorgespiegeld, zoals overigens misschien al te voorzien was, in de praktijk helemaal niet zo werkt. De zorgtaken hebben de gemeente voor een substantieel deel vleugellam gemaakt. En dit is precies het beeld dat we geschetst krijgen in het financieel meerjarenbeeld.

Bijna 7 miljoen euro tekort in 2019, oplopend tot 11, 12 miljoen euro in de jaren erop en voor het college en de raad ligt nu een dilemma wat we hiermee gaan doen. Dat zou dan ten eerste moeten zijn, en ik denk dat iedereen het hier wel over eens is, dat heb ik ook in de eerdere woordvoeringen gehoord, dat we moeten zien los te komen uit de financiële gijzeling waarin Den Haag ons geplaagt heeft. Er moet geld bij voor de zorg. De formules ter bepaling van de hoogte van het gemeentefonds dienen constanter te worden, zodat een gemeente in staat is een begroting te maken. Sterker nog, partijen zijn onder deze omstandigheden eigenlijk niet eens meer in staat om nog een coalitieakkoord te sluiten. En nu ligt de vraag: wat gaan we doen als het geld uit Den Haag voor de komende jaren er niet komt?

In de keuzes die dan volgen willen wij heel duidelijk zijn. Als we naar de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord kijken, dan willen we dat de duurzame, sociale en alle groene aspecten van dat akkoord worden voortgezet. Dat is een afspraak. Ik zal ze ter herinnering nog maar even noemen: in dat akkoord staat 1 miljoen euro voor meer groen; op de Grote Markt komen bomen te staan. Uit het groeninvesteringsfonds komen jaarlijks minimaal honderd extra bomen. Ook uit het stedelijk investeringsfonds zullen extra groen en bomen worden toegevoegd. We investeren de komende periode meer dan 10 miljoen euro extra in energie en we investeren in wijkvernieuwing.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja voorzitter, ik wou de woordvoerder van de Partij van de Dieren vragen: als er geen geld uit Den Haag komt, dan moeten kosten wat het kost die ambities doorgaan. Door geldbomen op de Grote Markt planten of zo? Dat soort oplossingen? Dat kan toch niet? Er moeten dan toch keuzes gemaakt worden? Waar haalt u het geld vandaan dan, in dat geval?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Op de keuzes kom ik later nog terug, maar ik denk dat de eerste stap die gezet moet worden is dat het geld uit Den Haag moet komen. En daarnaast zegt de heer Van Kesteren heel vaak dat het allemaal heel veel geld kost, duurzaamheid en die ambities, maar wij zijn van mening dat investeren in ecologie en duurzaamheid juist voor iedereen heel veel geld kan opleveren, tenminste het leven en welzijn beter maakt voor iedereen.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, maar voorzitter, de situatie is dan dat er geen geld komt uit Den Haag. Een praktisch probleem. Hoe gaan we dat oplossen? Dat is de concrete vraag aan u.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, en daar heb ik al op geantwoord dat ik daar nog in mijn woordvoering verder op kom.

De VOORZITTER: Mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Dank u wel, voorzitter. Als de heer Van Zoelen zou moeten kiezen tussen bomen op het A-kerkhof of bomen op de Grote Markt, waar zou u dan voor kiezen?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, 100% Groningen stelt mij hier direct voor een keuze. Wij kiezen voor beide. De bomen van het A-kerkhof blijven staan, maar wij willen ook extra bomen op de Grote Markt. Maar ik wil verder met mijn woordvoering, dan zal het ook wel duidelijk worden.

Even terug. We investeren in wijkvernieuwing. We hebben oog voor de dieren in onze gemeente, dat staat ook in het coalitieakkoord, of het nu gaat om huisdieren, dieren in het wild of om dieren die voor consumptie worden gehouden. We bevorderen het verminderen van consumptie van dierlijke producten, niet alleen in het belang van dierenwelzijn, maar ook omdat het een significant effect heeft op het tegengaan van klimaatverandering en ontbossing. Dat staat allemaal in het coalitieakkoord. Hier willen we tenminste de middelen voor en vaak zijn die middelen ook financieel met weinig kosten realiseerbaar. Daarbij zal extra geïnvesteerd worden in de kwaliteit van woon- en leefomgeving en de ontwikkeling van nieuwe toekomstbestendige wijken. Er is een investering beloofd van 1, 2 miljoen euro in cultuur en we gaan schoonmakers zelf in dienst nemen als de huidige aanbesteding voor het schoonmaakwerk bij de gemeente in 2021 afloopt. Dat zijn de afspraken. En deze projecten moeten doorgaan, want het college stelt immers zelf dat het van mening is dat het Rijk aanvullende middelen beschikbaar moet stellen voor de tekorten in het sociale domein. In het akkoord staat letterlijk: “We gaan ervan uit dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt en de komende jaren aanvullende middelen beschikbaar stelt.” Maar wel onze vraag aan het college, ...

De VOORZITTER: De heer Brandsema.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Mag ik deze zin afmaken?

De VOORZITTER: Ja, u mag hem afmaken.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Hoe gaat u de dialoog met Den Haag hierover voortzetten en wat acht u verstandig? Gaan we nu al keuzes maken of wachten we nog af en laten we ons voortaan elk jaar opnieuw gijzelen door de financiële middelen die uit Den Haag moeten komen?

De VOORZITTER: De heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Van Zoelen nu volgens mij twee keer de term ‘dat zijn afspraken uit het coalitieakkoord’ bezigen. Bedoelt de heer Van Zoelen daarmee dat in principe alles wat is vastgelegd in het coalitieakkoord, uitgevoerd moet worden? Of is het een soort selectief shoppen, dat men zegt over wat de Partij voor de Dieren goed uitkomt, ‘dat is de afspraak, dus daar moeten we ons ook aan houden’?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Nou, wat ik bedoel en dat heb ik eigenlijk ook al gezegd, is dat het heel moeilijk is om afspraken tussen partijen te maken om een coalitieakkoord in elkaar te zetten. Partijen zijn gevraagd om te praten. Daar is een coalitie uit voortgekomen. Er is aan partijen gevraagd: waar moeten wij op bezuinigen? Daarop is door de informateur een selectie gemaakt en daarop zijn plannen gemaakt. Daarvoor is een afspraak gemaakt en die is aan de raad voorgelegd. En wij waren aangenaam verrast wat voor mooie afspraken daaruit waren gekomen. Dus als die ons worden voorgelegd, duurzaamheidsambities, bomen, en er staan ook dingen in op dierenwelzijn, nou, dat zijn afspraken waarvan wij het belangrijk vinden dat die gemaakt zijn tussen partijen om zo’n collegeperiode in te gaan. Dan willen wij daar dus ook op oordelen dat die worden voortgezet.

De VOORZITTER: Oké. Ik stel voor dat wij de interrupties een beetje beperken. Een kleintje nog.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Ja, heel kort nog, voorzitter. Begrijp ik dan de Partij voor de Dieren goed, als de Partij voor de Dieren zegt: we noemen dat niet omdat het nou eenmaal afspraken zijn in het coalitieakkoord, maar we vinden dit gewoon belangrijke punten en die zouden wij graag gehandhaafd willen zien?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Nou, dat zijn dingen die voor ons belangrijk zijn, maar in principe geldt dat elke afspraak op de ambities van een coalitieakkoord wordt verwezenlijkt door de partijen die in het college zitten. Dus ik neem aan dat de partijen die daarmee bezig zijn daar in een totaalbeeld op beoordeeld worden in hoeverre dat succesvol is, na drieënhalve jaar, zoals wij dat nu doen over een jaarrekening. Kan ik verder?

De VOORZITTER: En dan afronden.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, ja, nou, indien het noodzakelijk is om een halfjaar na de installatie van de nieuwe raad al andere keuzes te maken, dan denken we het volgende. De middelen in het stedelijk investeringsfonds voor Binnenstad, stationsgebied, Eemskanaalzone, Suikerfabriek, Oosterhamrikzone, Westelijke Ringweg worden versoberd en vergroend. Daarbij hebben we ook een vraag aan het college over het stedelijk investeringsfonds. Dit fonds lijkt een vergaarbak van allerlei potjes te gaan worden; steen, wegen, wijkvernieuwing, bomen, groen. Hoe worden deze projecten binnen dit fonds gelabeld en kunt u ons gezien de financiële situatie garanderen dat er naast steen ook groen uit dat potje zal komen?

Ik vervolg. De stadhuisplannen mogen versoberd worden, net als de Oosterpoort. We stoppen alle overrated talent- en high-potential-technology-projecten. Grote evenementen gaan wat betreft subsidie meer op eigen benen staan en kleinschalige projecten worden gestimuleerd.

Het geld dat overblijft, investeren we in ecologie en daar bouwen we onze economie omheen. Daar kunnen we ook partners voor gebruiken en daarom dienen wij ook een motie in om samen met andere organisaties daarover afspraken te maken op ecologisch gebied. En dat kost niets. Dan tot slot nog een vraag. We zijn benieuwd welke mogelijkheden het college ziet om via het gemeentefonds door middel van lobby compensatie te krijgen voor de loon- en prijsstijgingen die ons nu opeens, buiten onze invloed om, zo'n negatief financieel beeld bezorgen.

Motie 4: Maatschappelijk ecologisch akkoord (PvdD, GroenLinks, PvdA)

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 10 juli 2019,

constaterende dat:

- er maatschappelijke partners zijn die met Roundup spuiten in de bebouwde kom;
- woningcorporaties bij nieuwe bewoners nog altijd tuintjes leeghalen en betegelen;

voorts constaterende dat:

- het college ambities heeft op het gebied van groen en biodiversiteit;
- de gemeente in het programma 'Kwaliteit van de leefomgeving' deze ambities vormgeeft;
- bij het streven naar een groene gemeente de rol van grote maatschappelijke instellingen in zorg, wonen en onderwijs nog onvoldoende aan bod is gekomen;

overwegende dat:

- de biodiversiteit landelijk en wereldwijd onder druk staat;
- natuur in de stad belangrijk is voor het welzijn van mensen;
- natuur in de stad belangrijk is voor klimaatbuffering en adaptatie;

roept het college op:

- maatschappelijke organisaties te betrekken bij de gemeentelijke ambities door:
  - o hen uit te nodigen voor het maken van afspraken over ecologisch beheer op hun terreinen
  - o afspraken over ecologisch beheer op te nemen in de prestatieafspraken met woningcorporaties
- bij het jaarverslag over 2019 te rapporteren over de uitkomsten;

en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan de heer Bolle van het CDA.

De heer BOLLE (CDA): De heer BOLLE (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Het is misschien een beetje buiten de orde van de vergadering. Nou niet eens een beetje, het is helemaal buiten de orde van de vergadering, maar waarschijnlijk krijg ik deze kans niet meer, want het zal waarschijnlijk een van de laatste vergaderingen zijn waar deze burgemeester voorzitter van zal zijn. En ik wil toch in deze raad die waardering hebben uitgesproken. Er is een soort gezegde of een soort wetmatigheid die de heer Den Oudsten volgens mij heeft doorbroken en dat is deze. Op het moment dat je weggaat, ben je eigenlijk al weg. Voor deze voorzitter gaat dat zeker niet op. Ik heb de inzet en energie gezien van iemand die nog carrière wil maken en mijn dank daarvoor. *(Applaus)* En als ik dan toch bezig ben met waardering uitspreken, laat ik dan ook direct het bruggetje maar maken naar de wethouder, voordat ik weer in mijn oude patroon vervall.

En dan terug naar het agendapunt. Het begint met het herkennen en benoemen van het probleem. Wat dat betreft zijn er geen doekjes om gewonden: Groningen staat er financieel slecht voor en onze wethouder heeft dat klip en klaar benoemd. Dat is op zich niets nieuws, want de financiële kengetallen, ook in de Jaarrekening 2018, zijn matig tot slecht te noemen. En ook in de jaren daarvoor. En het probleem dat we eigenlijk structureel te veel geld uitgeven is niet vandaag of gisteren ontstaan, maar er is ook nog eens een tegenvaller bij gekomen vanuit Den Haag. En dan kom je dus in een situatie terecht waar je niet een,

twee, drie uitkomt. En dat is wrang, want we hadden eigenlijk in een situatie moeten zitten waarin je de reserves had kunnen aanvullen, zodat, als het economisch weer slechter gaat, je een appeltje voor de dorst hebt. In Groningen hebben we helaas de andere kant op moeten gaan, moeten we de reserves plunderen, moeten we zelfs de belastingen verhogen om die begroting rond te krijgen. Maar voorzitter, zoals gezegd, ook daar redden we het niet mee. We kunnen niet alle ambities waarmaken met de zak geld die we beschikbaar hebben. Nu kun je zeggen: de ambities zijn te groot of je kunt zeggen: de zak geld is te klein. Hoe je daarnaar kijkt, is eigenlijk niet zo van belang. Feit is dat je niet alles kunt realiseren wat je wilt. Wat het CDA betreft gaan we daarom terug naar de basis. Wat zijn de wettelijke taken en hoeveel kost dat? En wat is er vervolgens over om die andere zaken, die vaak ook heel belangrijk zijn, te kunnen betalen? En dat zullen minder dingen zijn dan wat we nu doen.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Dan wil ik toch wel het CDA uitdagen om een paar niet-wettelijke taken te noemen waarvan u denkt: daar kunnen we wel vanaf.

De heer BOLLE (CDA): Ik ga het ene woord dat we vandaag misschien al te veel hebben gehoord, later nog wel noemen, maar dat ga ik nu niet doen. Er zijn een heleboel dingen die wij doen en die niet wettelijk zijn. Wij kunnen dit stadhuis goedkoper verbouwen bijvoorbeeld, wij kunnen ja, nu kom ik toch weer bij dat ene ding dat ik niet wil benoemen, het begin met een b en eindigt op asisbaan, ...

Maar dat zijn veel te kleine dingen. Ik kom daar straks op terug, als de heer De Greef dat goedvindt, voorzitter. Maar het zullen minder dingen zijn dan dat we nu doen. We doen nu van alles en dat zullen minder dingen worden, dat kan niet anders en nu is het wel de kans om dat voor de toekomst goed neer te zetten en mijn pleidooi is om die kans vooral te grijpen. Dan moet je inderdaad het hoofd koel houden en niet rücksichtslos gaan bezuinigen. Maar gewoon maar hopen dat het uiteindelijk wel meevalt en alleen naar Den Haag blijven wijzen, is niet genoeg. We moeten die lobby zeker voeren en aan de bel blijven trekken, maar we zullen ook zelf keuzes moeten maken. En dat zullen pijnlijke keuzes zijn, we gaan daar niet aan ontkomen. Zoals de wethouder ook al aangaf: dit gaat niet alleen pijn doen bij coalitiepartijen, maar waarschijnlijk bij de gehele gemeenteraad. We gaan het niet oplossen door alleen maar te stoppen met duurzaamheidsprojecten. We gaan het ook niet oplossen door alleen maar te stoppen met de basisbaan of om alsnog te kiezen voor die goedkope variant van het stadhuis. We gaan het zelfs niet oplossen als we die alle drie tegelijk doen. Nee, er zullen echt fundamentele veranderingen nodig zijn om ook in de toekomst meer vet op onze botten te krijgen. En dat zal, zoals de wethouder aangaf, misschien wel impact hebben op elk programma van de begroting. En wat we daar, wat ons betreft voor nodig hebben, is een goed overzicht, zodat we die discussie goed kunnen voeren. Een overzicht waarbij we alle alternatieven, alle mogelijke maatregelen en de financiële impact die daarbij hoort, te zien krijgen, zodat de raad en het college samen een goede afweging kunnen maken en dat die afweging die het college al dan niet gemaakt heeft, ook inzichtelijk wordt voor de gemeenteraad. Daarmee kunnen we misschien in theorie, maar laat ik hoopvol blijven, los van oppositie of coalitie bouwen aan een toekomstbestendige gemeente, waarin we kunnen blijven investeren, waarin we ambities hebben, maar waarbij we ook een realistische kijk hebben op onze portemonnee. En dat voorzitter, zijn we wat het CDA betreft verplicht aan onze inwoners.

De VOORZITTER: Ik dank u wel.

Motie 5: betrek gemeenteraad vroegtijdig (CDA, 100% Groningen, Student en Stad, VVD, Stadspartij voor Stad en Ommeland, PVV, SP, PvdA, D66, ChristenUnie)

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 10 juli 2019, besprekende het Financieel meerjarenbeeld 2020-2023,

constaterende dat:

- het Financieel meerjarenbeeld 2020-2023 als uitgangspunt gehanteerd wordt voor de ontwerpbegroting 2020;
- de financiële verordening van de gemeente Groningen in artikel 3.4 stelt dat de raad de ontwerpbegroting met meerjarenraming van het college krijgt aangeboden voor 7 oktober;
- in het coalitieakkoord het volgende is opgetekend: "dat het college voornemens is om zo groot mogelijke meerderheden voor voorstellen te verwerven. In raadsvoorstellen is er transparantie over afwegingen en eventuele alternatieve beleidsopties. Daarmee kan de raad in zijn

kaderstellende rol zo goed mogelijk de verschillende belangen afwegen.";

overwegende dat:

- het college een nadrukkelijke oproep heeft gedaan aan de gehele gemeenteraad om met oplossingen, ideeën of richtingen te komen om een sluitend financieel meerjarenbeeld te realiseren;
- het college de oplossing ziet in enerzijds een brede takendiscussie en anderzijds het zorgvuldig bekijken van het investeringspakket uit het coalitieakkoord en tevens in het verhogen van het kostenbewustzijn in de organisatie;
- het college de verwachting uitspreekt dat er een aanvullende structurele dekkingsopgave is van tientallen miljoenen euro's;

verzoekt het college:

- de gemeenteraad in staat te stellen zijn kaderstellende rol maximaal te vervullen, door tijdig inzicht te verschaffen in de afwegingen, alternatieven en de financiële impact van de diverse maatregelen die het college besproken heeft in het proces om te komen tot een sluitende conceptbegroting 2020 en financieel meerjarenbeeld;

en gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Het woord is aan de fractievoorzitter van 100% Groningen, mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Dank u, voorzitter. Over de jaarrekening en de keuzes voor het meerjarenbeeld hebben we bijna alles kunnen zeggen in de commissies, dus we houden het heel kort. Ook omdat we in de woordvoering van de vorige sprekers niet veel nieuws gehoord hebben, behalve dat we het Rijk de schuld moeten geven, dat er moeilijke keuzes gemaakt moeten worden, niets nieuws onder de zon. Behoorlijk veel open deuren en lijstjes die we al kennen.

Inhoudelijk is er dus nog nauwelijks discussie te voeren. Om te voorkomen dat de oppositieraad hier straks voor spek en bonen gaat zitten, steunt 100% Groningen de motie van het CDA. Neem ons mee in de keuzes die er eventueel nog wel zijn en timmer niet alles dicht met de ambities die bijvoorbeeld nog amper uit te leggen zijn, zoals de plannen voor de nieuwe Oosterpoort en de verbouwing van het stadhuis. Je kunt aan de ene kant meer inkomsten genereren, maar je kunt er ook voor kiezen om minder uit te geven. Wij kiezen voor het laatste en daarom steunen we de motie van de VVD om niet te gaan voor een lastenverhoging, ook omdat de lastenverhoging al ingevoerd is voordat er überhaupt een basisbaan is gerealiseerd of er ergens een boom is geplant. Daarom kun je er wat ons betreft niet mee aankomen om nogmaals flink de lasten te verhogen voor zorg of de wet BUIG. Dat zou wat ons betreft gewoon niet eerlijk zijn. Dank u wel, voorzitter.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Het woord is aan de fractievoorzitter van de Stadspartij voor Stad en Ommeland.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Dank u wel, voorzitter. Overigens had u bij een van uw laatste raadsvergaderingen de kans om ons weer Stadspartij te noemen.

Ik houd het kort. De Stadspartij wil graag een oproep doen. Wanneer er dit najaar pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden, is het van belang om te zorgen voor een zo breed mogelijk draagvlak en een brede steun. Dat betekent voor de Stadspartij dat bestaand beleid en bestaande ambities ook ter discussie gesteld kunnen worden. En wanneer ik GroenLinks goed beluisterd heb, staat alles ter discussie. Dus ook ambities van dit nieuwe college en deze nieuwe coalitie. Ik ben dan ook blij dat de Partij van de Arbeid eenzelfde handreiking deed. Een goede discussie met alles op tafel. Mijn fractie neemt dan ook aan dat die goede discussie met alles op tafel niet alleen plaatsvindt tijdens het befaamde coalitieoverleg. Overigens heeft dat coalitieoverleg volgens mijn fractie inmiddels iets meer weg van een achterkamertje, getuige de lastenverzwaring en de verhoging van de tarieven zoals ozb, logiesbelasting, parkeertarieven en afvalstoffenheffing. Een groot aantal coalitiepartijen deed dit namelijk zonder het eerlijke verhaal.

De VOORZITTER: Ik ga u even onderbreken. De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Ja voorzitter, dit vraagt om een interruptie. Kijk, heel fijn dat u blij bent met de uitgestoken hand van dit college om samen te werken aan hoe we deze tekorten gaan oplossen. Tegelijkertijd staat onder de motie dat we absoluut niet aan de ozb mogen komen en is dat hele constructieve geluid weer weg. Wat wilt u nou? Wilt u constructief meedenken waar alles op tafel ligt, zoals u net aangaf? Of zegt u: nou, maar wel als het op onze **termen** gaat?

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Nou, overigens was het geen dank aan het college, maar aan uw partij en de Partij van de Arbeid. Wij staan inderdaad onder die motie, omdat wij van mening zijn dat het hele rijtje dat ik net heb opgesomd, al behoorlijk veel lastenverzwaringen geeft. En wij staan onder die motie omdat wij nu de oproep doen aan het college en de coalitie om nu niet meteen te gaan kijken naar verdere lastenverzwaringen en tariefsverhogingen. En ik ga ervan uit dat, als straks alles weer ter discussie staat – de heer Bolle heeft net een heel goede motie ingediend waar wij ook onder staan –, dat het college ons mee gaat nemen in de eventuele keuzes. Tariefsverhogingen, lastenverzwaringen voor onze inwoners en ondernemers zal niet de eerste keus zijn, maar we zijn wel zo realistisch dat, als er geen andere keuze is, ook wij natuurlijk overal naar zullen kijken. Ik was in mijn zin dat een groot aantal coalitiepartijen ...

De heer BEEN (GroenLinks): Maar voorzitter ...

De VOORZITTER: De heer Been.

De heer BEEN (GroenLinks): Met wat ik u nu hoor zeggen, verbaast het mij dat u onder deze motie staat. Want hier staat dat het uitgesloten moet worden als optie. Eigenlijk zegt u gewoon: wij gaan het na de zomer nog even goed bekijken.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Nee, voor ons is het nu uitgesloten en zal die oproep dus ook zijn aan de coalitie en de wethouder van Financiën om vooral te kijken naar zaken zonder lastenverhoging, zonder tariefsverhoging, want dat hebben we wat ons betreft al genoeg gedaan. Maar ik ben ook wel zo realistisch dat, als er geen andere keuze is, er altijd overal over valt te praten. En in dat opzicht volg ik dan uw lijn.

Ik was bij de zin dat een groot aantal coalitiepartijen een aantal lasten heeft verhoogd en verzaamd voor onze inwoners en ondernemers zonder het eerlijke verhaal en soms zelfs, en dat is wat de Stadspartij betreft nog veel zorgwekkender, zonder überhaupt een verhaal te hebben.

Voorzitter, tot slot dus de vraag aan het college, nogmaals, hoe het de raad gaat meenemen bij het maken van keuzes. En als de wethouder de motie van de heer Bolle voldoende ziet als antwoord, vind ik dat ook goed. Het is tenslotte een opgave voor de gehele raad, coalitie en oppositie, een breed draagvlak op basis van eerlijke, inhoudelijke argumenten, wanneer we scherpe keuzes moeten maken die soms pijnlijk kunnen zijn voor onze inwoners. Dat zijn we verplicht aan onze inwoners en ondernemers voor Stad en Ommeland.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Student en Stad, de heer Duit.

De heer DUIT (Student en Stad): Dank u wel, voorzitter. Het moet een behoorlijke operatie zijn geweest: drie gemeenten tot één smeden. Dat zien we dan ook deels terug in de gemeenterekeningen, in die zin dat de gemeenterekening van de gemeente Haren geen goedkeuring kon krijgen, omdat deze qua opzet niet past binnen de huidige systematiek.

Voorzitter, we zien dat we CO₂-neutraal 2030 niet gaan redden als we op de huidige weg doorgaan. We moeten nieuwe keuzes maken en GroenLinks stipte het al even aan, de studenthuisvesting is hierin een onderbelicht onderwerp. Er is geen intentie om te verduurzamen, want de rekening kan doorgestuurd worden naar de verhuurders. En wat dacht u ... ik heb een aantal dingen niet helemaal scherp staan, daar kom ik nu achter. Wat dacht u van het gesjoemel met de energielabels? Daar komen we uiteraard op terug, dat zal wel moeten inmiddels.

Daarnaast constateren wij net als de wethouder en alle andere fracties, dat de voortgangsrapportage en het meerjarenbeeld bijzonder donker gestemd zijn. De noodklok. Belabberd. Zware druk. Risico om te bezwijken en meer onheilspellende termen zijn vanavond gevallen. Daarmee is er een duidelijk beeld geschetst van de problemen waar wij voor staan.

De VOORZITTER: De heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, ik krijg nu toch wel een vraag over het verhaspelde stukje in het begin. Wilt u nu studenthuisvesting verduurzamen en dat daar middelen voor vrijkomen?

De heer DUIT (Student en Stad): Wat ons betreft moeten wij hier zeker naar kijken, want op dit moment wordt er gesjoemeld met energielabels binnen de verhuurmarkt en dat lijkt ons allerminst de bedoeling. Even kijken. Vanuit de ambitie van het college om de gehele raad te willen betrekken, zoals onder andere werd uitgesproken tijdens de presentatie van het coalitieakkoord, zijn wij mede-indiener van de motie van het CDA om de gehele gemeente vroegtijdig te betrekken bij de begroting van 2020. Want er zullen keuzes gemaakt moeten worden en dat zien wij graag raadsbreed gebeuren.

Maar voorzitter, naast dat er harde keuzes gemaakt moeten worden, zijn er enkele onderwerpen die wat ons betreft extra aandacht verdienen. Allereerst muziekonderwijs. Ontzettend belangrijk in zowel de culturele als cognitieve ontwikkeling van kinderen. Onzes inziens ontbreekt dit onderdeel in de jaarrekening en dit punt werd vorig jaar ook al benoemd. Het is daarom niet duidelijk hoeveel hier vorig jaar aan uit is gegeven, noch is te zien hoeveel hier in de komende jaren geïnvesteerd gaat worden. Wat is de reden dat het ontbreekt?

Dan de kwestie gymzalen, waar een enorm tekort aan is en die ook nog eens als normaal lokaal gebruikt worden, gezien het tekort aan lokalen in de brede zin. Met het groeiend aantal mensen met overgewicht is het schadelijk dat wij in deze gemeente een tekort hebben aan gymzalen. Juist in deze tijd moeten wij kinderen vanaf jonge leeftijd alle mogelijkheden geven om zowel vanuit school als vanuit verenigingsverband te sporten en bewegen. Hier zijn vele onderzoeken over, maar goed, die waren in het Engels, dus die zal ik dan maar even achterwege laten. Wat ons betreft zou dit een belangrijk onderwerp van gesprek moeten zijn tijdens de bespreking van de Begroting 2020.

Voorzitter, daarnaast evenementen. Zoals u weet, zijn wij enorme voorstander van een goed en uitgebreid evenementenbeleid en gelukkig is het college dat eveneens. We constateren daarbij dat het aantal meldingen van geluidsoverlast daalt en dat stemt ons ook erg gelukkig. De monitor Veiligheidsbeleid geeft hetzelfde beeld en meldt dat de meeste meldingen in de zomer binnenkomen, maar geeft verder weinig informatie over hoe deze daling zich verhoudt tot wijzigingen in het evenementenbeleid. Daarom de vraag aan de wethouder of er meer informatie over de reden van deze daling kan komen en zo ja, misschien middels een brief, en die te delen met de raad.

Voorzitter, wonen. Enkele jaren geleden is de website Leven in Stad gepubliceerd. Het doel was om inwoners van destijds Stad dichterbij elkaar te brengen en de daaraan gekoppelde subsidie onder de aandacht te brengen. We moeten echter constateren dat de website inmiddels sinds 2016 niet meer geüpdatet is. De wethouder gaf in de commissie al te kennen dat er een nauwe samenwerking is met de website Stad Click't, al moeten we ook constateren dat Stad Click't meer verworden is tot een nieuwswebsite. De laatste berichten gingen namelijk over respectievelijk de gele steentjes en Facebook. Wij zien graag dat studenten en Stadgers dichterbij elkaar staan en daarmee dat de website Leven in Stad beter onderhouden wordt. Daarom de vraag aan de wethouder of hij in het najaar met een update kan komen over de stand van zaken omtrent de website en de subsidie, de bijeenkomsten van Leven in Stad en de mogelijkheden die hier liggen.

Voorzitter, eeregisteren was er nieuws over studenten met een functiebeperking en de vergoedingen daarvoor. Als voorlaatste willen we daarom terugkomen op het studeren met een functiebeperking. In de gemeenteraadsvergadering van mei gaf de wethouder aan te willen wachten op de stappen die landelijk genomen gaan worden op dit vlak. Die stappen zijn inmiddels genomen en de staatssecretaris heeft in een brief aan de Tweede Kamer laten weten dat de toeslag voor studenten met een functiebeperking per 2021 naar 300 euro per maand moet. Tijdens de raadsvergadering gaf de wethouder ook aan open te staan voor het geven van het goede voorbeeld als gemeente Groningen, doelende op eerdere implementatie van de plannen alhier. Wij zijn blij dat het moment nu is aangebroken en zien uit naar de implementatie in de begroting in 2020.

Voorzitter, als laatste: de naam van het coalitieakkoord van GroenLinks, de Partij van de Arbeid, D66 en ChristenUnie is 'Gezond, groen en gelukkig Groningen'. Wat ons betreft is het antwoord op dit akkoord de fiets. De fiets omdat het gezond is veel te bewegen. De fiets omdat dit het groenste vervoermiddel is en de fiets omdat je je hierop in Groningen gelukkig heel snel kunt verplaatsen. Vanuit die optiek komen wij vandaag met een motie. Een motie die verzoekt om op zoek te gaan naar iemand die het gebruik van de fiets in Groningen naar een hoger niveau kan tillen door middel van zijn of haar voorbeeldrol, projecten en samenwerking met andere fietsburgemeesters in steden als Amsterdam, Sao Paulo en Milaan aan te gaan.

De VOORZITTER: De heer Benjamins.

De heer BENJAMINS (D66): Ik ben eigenlijk wel nieuwsgierig; Student en Stad schetste een sombere toekomst voor de gemeente Groningen, maar ik hoor eigenlijk alleen maar bestellingen. Is er ook nog een mogelijkheid dat we iets gaan besparen ergens?

De heer DUIT (Student en Stad): Zeker. Als u goed geluisterd hebt, weet u dat ik in het begin van mijn woordvoering heb aangegeven dat wij die discussie graag aangaan tijdens de begroting van 2020. Daarbij moet overigens opgemerkt worden dat de verzoeken die ik doe, allemaal binnen de huidige budgetten vallen en een andere besteding zijn van de huidige budgetten, eigenlijk conform ze al zouden moeten zijn.

De VOORZITTER: De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik wou de heer Duit vragen of hij een toezegging kan doen dat hij de komende decennia, vooral als hij in Groningen woont en een baantje heeft, de auto af zal blijven zweren. Dat zou mooi zijn, want dan denkt hij ook mee met het college en dan heeft Groningen ook weer een auto minder.

De heer DUIT (Student en Stad): Ik zal de heer Van Kesteren een klein inkijkje geven in mijn leven, maar ik heb zo'n drie jaar geleden de auto verkocht. Inmiddels doe ik het, als ik een auto nodig hebt, met een goede huurauto.

De VOORZITTER: Ik stel u voor dat de details daarvan buiten deze raad verder worden uitgewisseld.

De heer DUIT (Student en Stad): Helemaal goed. Voorzitter, ik hoor u al denken: waarom een fietsburgemeester? Hebben we dan straks voor alles een burgemeester nodig? Nee, dat geenszins. Groningen profileert zich namelijk al jaren als de fietsstad van Nederland en misschien wel de fietsstad van de wereld. We hebben allerhande initiatieven en proberen de fietser ruim baan te geven. Desalniettemin hebben wij een enorm probleem qua fietsparkeren. We zijn overigens enorm blij met de fietsparkeerkelder onder het oude V&D-gebouw. Daarnaast is de Folkingestraat in de weekenden allesbehalve veilig. Ook blijkt uit onderzoek van CROW dat 10% van de Nederlandse fietsers de fiets laat staan als het druk is. Alle reden dus om niet overal een burgemeester voor aan te stellen, maar zeker wel voor de fiets. De fietsburgemeester is degene die alle initiatieven die er zijn op het gebied van tweewielers bij elkaar brengt. Hij of zij brengt in kaart welke oplossingen er nodig zijn op lokaal niveau en verbindt organisaties, inwoners en bedrijven en de overheid om die oplossingen voor elkaar te krijgen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het vergroten van de fietsveiligheid voor kinderen en dat de fiets een makkelijkere bijdrage kan leveren aan de bewegingsnorm van dertig minuten per dag.

De VOORZITTER: De heer Sijbolts.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor inderdaad de heer Duit ook veel bestellingen plaatsen en ook een aantal vragen stellen waarvan ik mij afvraag of het nu zo handig is om die hier te stellen. U hebt het heel weinig over de financiële problemen waar de gemeente voor staat. Nu hoor ik u over en fietsburgemeester; we hebben natuurlijk een uitgebreide fietsstrategie waar volgens mij heel veel in staat van wat u nu zegt en ik ben wel benieuwd of die fietsburgemeester die u graag wilt, de gemeente ook geld mag kosten. Of moet het iemand zijn die voor liefdewerk oud papier aan de slag gaat?

De heer DUIT (Student en Stad): Nou, op dit moment is dit een wereldwijd thema dat speelt. Er komen steeds meer fietsburgemeesters. Dat zijn allemaal ambassadeursbanen, om het zo te noemen en zoals u ongetwijfeld ook weet, zijn ambassadeursbanen op vrijwillige basis.

De VOORZITTER: Ik stel u voor dat in ieder geval uw vragen gelinkt worden aan de onderwerpen die wij op de agenda hebben en op dit moment bespreken. Mevrouw Jacobs.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Maar een motie is toch ook een onderwerp? Of niet?

De VOORZITTER: Ja natuurlijk, dat is ook zo. Alleen vind ik de discussie nu wel heel erg gaan over aspecten van het gemeentelijk beleid die met afstand betrokken kunnen worden bij dit agendapunt.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): Nee, ik heb specifieke vragen over de motie. Toen wij de motie binnen de fractie bespraken, lazen wij dat u het college verzoekt een plan van aanpak op te stellen voor het aanstellen van een fietsburgemeester. En wij dachten, we willen het er graag eerst met elkaar over hebben wat de fietsburgemeester moet doen en daar hoor ik u nu wel een hele hoop dingen over roepen. En wat onze fractie betreft zouden wij graag willen dat u specifiek in de motie zet waar de fietsburgemeester voor is. Maar ik denk dat het ook interessant is wat u denkt dat het mag kosten en waar het vandaan moet komen. Tot zover.

De heer DUIT (Student en Stad): Volgens mij heb ik die tweede vraag net beantwoord op de vraag van de heer Sijbolts. De eerste vraag: wij hebben ook twee linkjes in de motie gezet. Die vindt u onderaan en daarin staat precies uitgelegd waaraan deze fietsburgemeester moet voldoen.

Voorzitter, om tot een afronding te komen: het doel is om zoveel mogelijk mensen op de fiets te krijgen en onze groene ambities als raad waar te maken. Fietsstad 050, duurzame stadslogistiek en het Cargo Bike Festival, allemaal onderdeel van de Fietsstad van Nederland. En dé Fietsstad van Nederland, daar kan de fietsburgemeester wat ons betreft niet ontbreken. Laten we als gehele raad een duidelijk signaal afgeven. Dank u wel.

Motie 6: Hoe sterk is de eenzame fietser - Fietsburgemeester van Groningen (Student en Stad)

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 10 juli 2019, besprekende de Rekening 2018,

constaterende dat:

- het college het belangrijk vindt om meer inwoners op de fiets te krijgen;
- de betrokkenheid van de inwoners van Groningen bij Fietsstad Groningen sterk verhoogd zou kunnen worden;
- fietsen een makkelijke manier is om meer mensen te laten bewegen, wat past bij healthy ageing;
- fietsen een makkelijke manier is om duurzaamheid, met name emissievrij voortbewegen, te bevorderen;

overwegende dat:

- er wereldwijd een netwerk van 50 fietsburgemeesters bestaat¹;
- een fietsburgemeester een rolmodel kan zijn, mensen en partijen aan elkaar kan verbinden en nieuwe projecten kan opstarten;
- er al veel positieve ervaringen bekend zijn met het initiatief voor het aanstellen van een fietsburgemeester;

verzoekt het college:

- een plan van aanpak op te stellen voor het aanstellen van een fietsburgemeester;
- te inventariseren bij andere gemeenten met een fietsburgemeester en de BYCS welke taken een fietsburgemeester kan uitvoeren en een duidelijke functiebeschrijving te maken voor de fietsburgemeester in Groningen;
- een fietsburgemeester aan te stellen voor volgend kalenderjaar;

en gaat over tot de orde van de dag.

¹ <https://bvcs.ord/our-work/bicycle-mayors/>

² <https://bycs.ord/wp-content/uploads/2019/05/About-Bicycle-Mayors-two-pager-29-April-2019.pdf>

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de heer Van Kesteren, PVV.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ik zou willen pleiten voorzitter, voor een fietsende burgemeester, zonder auto met chauffeur. Dat zou wat wezen!

Goed, voorzitter. Gezond, groen en gelukkig Groningen: vergeet dat maar. De gemeente Groningen wordt geconfronteerd met structurele tekorten door onzinnig klimaat- en duurzaamheidsbeleid en aanverwante projecten. En de inwoners van de gemeente Groningen worden jaar in jaar uit geconfronteerd met weer hogere lasten en gemeentelijke belastingen. En het is triest, voorzitter, om te zien dat Ten Boer en met name Haren, ooit een financieel gezonde gemeente, daarin worden meegezogen. En daartegenover staan forse bezuinigingen op de sociaalmaatschappelijke opgaven en op het sociale domein, zo u wilt. Zeker voorzitter, hier en daar een werkgelegenheidsproject, en onderwijsproject, cultuur-, sport- en muziek-evenement voor de Bühne of als pleister op de gapende wond van de sociaalmaatschappelijke

problematiek in deze gemeente. En uiteraard grote, ambitieuze duurzaamheidsprojecten, waarin geld geen rol lijkt te spelen. Dat valt mij dan wel weer op.

Het pesten van de automobilist is in de gemeente Groningen geworden tot speerpunt. We willen koploper zijn in de energietransitie en worden daardoor de rodelantaarndrager in bijvoorbeeld de zorgtransitie. Zonneparken, windmolens, van het gas af is het credo. En overbelasten van parkeren en precario. Voorzitter, laten we toch terugkeren naar het gezond verstand, naar realistisch beleid. En daar versta ik ook groenbeleid onder, voorzitter. Zeker. Maar in elk geval beleid gericht op het wel en wee van onze inwoners.

Het is niet alleen een kwestie van meer geld uit Den Haag, voorzitter. We moeten zorgen voor een leef- en woonomgeving van onze burgers voor het wel en wee en een beetje redelijk volle portemonnee. En die kwestie is verstandige keuzes maken, voorzitter. En het is niet daarbij en-en maar of-of. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Wij zijn aan het eind gekomen van de bijdragen vanuit de raad in de eerste termijn van de behandeling van de stukken. Ik stel u voor dat wij nu gaan schorsen. Zullen wij over een uur hier weer zijn? Kan dat? Kunt u dat allemaal redden met al die moties? Dan schorsen wij een uur.

(Schorsing 18.49 uur – 19.53 uur)

De VOORZITTER: De vergadering is heropend. Wij zetten ons aan de eerste termijn van het college. Het woord is aan de wethouder.

Wethouder DE ROOK: Voorzitter, dank u wel. Dank ook een alle fracties voor hun bijdragen in de eerste termijn. Voorzitter, ik zou mijn woordvoering als volgt willen opbouwen. Ik wil eerst even ingaan op het jaar 2018 en wat daarbij is opgevallen om daarna even een aantal vragen dat vanuit de raad nog naar voren is gekomen te beantwoorden en ook wat te bespiegelen over een aantal opmerkingen dat over de rekening is gemaakt. Daarna wil ik even doorschakelen naar het meerjarenbeeld om uiteindelijk de doorkijk te geven naar hoe wij het proces richting de vaststelling van de Begroting 2020 samen met uw raad willen gaan vormgeven.

Voorzitter, 2018, is ook door verschillende fracties gememoreerd, is een bijzonder jaar. Het laatste jaar van de gemeenten Haren, Ten Boer en de oude gemeente Groningen en met, en dat is eigenlijk het besluit dat vandaag hopelijk wordt genomen, de afronding van die oude gemeenten om uiteindelijk definitief vooruit te kijken naar de nieuwe gemeente Groningen. En dat jaar 2018 is een jaar geweest, en dat is door veel fracties ook al benoemd, waarin er ontzettend veel is gebeurd. Het leek mij goed om namens het college ook nog bij een aantal dingen stil te staan. En voorzitter, de opsomming die ik nu ga geven van dingen die in 2018 allemaal gebeurd zijn, is er een van successen te noemen. En dat is, zou ik erbij willen aangeven, niet bedoeld om nu even een lijstje te geven van wat dit college allemaal heeft bereikt, omdat wij ons er ontzettend goed van bewust zijn dat al deze maatregelen stuk voor stuk alleen maar hebben gekund omdat u die vanuit uw rol hebt gesteund. Dat geldt in principe voor elke raadsfractie, coalitie of oppositie. Ik denk dat dit maatregelen zijn waar verschillende fracties zich hier ontzettend hard voor hebben gemaakt en ze waren er zonder u ook niet gekomen.

Voorzitter, dan hebben we het natuurlijk over de zorg, die wij ondanks de tekorten ook in 2018 gewoon naar onze inwoners hebben gecontinueerd en op bepaalde terreinen zelfs hebben verbeterd. Dan gaat het over het opstarten van het gebiedsondersteunend netwerk om de ondersteunende taken in de wijken nog beter te kunnen uitvoeren. Dan hebben we het over de bijna achthonderd mensen die uit de bijstand aan het werk zijn geholpen, de gigantische groei van werkgelegenheid, ook door fracties genoemd, vijfduizend banen erbij, omdat nog steeds een van de belangrijkste manieren om armoede te voorkomen is door aan het werk te kunnen gaan. Dat is in 2018 uitzonderlijk goed gelukt.

Ik wijs natuurlijk ook op het besluit van uw raad om de vroeg- en voorschoolse educatie in te voeren voor alle kinderen in onze gemeente als een van de belangrijkste maatregelen die er zijn om achterstanden vroeg te voorkomen en ervoor te zorgen dat kinderen niet op jonge leeftijd al achterstanden oplopen, omdat we allemaal weten dat ze die op latere leeftijd heel lastig weer inlopen. Maar dan hebben we het ook over de Week van de Democratie die hier georganiseerd is, om Groningen in de etalage te zetten als stad die het gebiedsgerichte werken heel serieus neemt en waarbij juist de zeggenschap van inwoners centraal staat. Er zijn daarna ook nog verkiezingen geweest, maar volgens mij weet niemand meer precies hoe die zijn afgelopen.

Voorzitter, ook in het fysieke domein is ontzettend veel ondernomen in 2018. Zo zijn er ongeveer drieduizend woningen toegevoegd en nadert de sociale huurvoorraad van de gemeente Groningen bijna 40.000 woningen. De uitvoering van de fietsagenda stond centraal, omdat na een aantal jaren van

planvorming eindelijk een fietspad aan de Helperzoom kon worden geopend en ook werden de fietsstewards in de Groningse binnenstad geïntroduceerd. Er gebeurde ontzettend veel in Groningen. De organisatie van Koningsdag, die denk ik een heuglijke dag is voor alles en iedereen hier, maar ook voor de stad Groningen. En de raad nam het besluit over de realisatie van de Kunstwerf, waarbij een aantal culturele instellingen die al jarenlang wachten op passende huisvesting, eindelijk met dat besluit kunnen worden tegemoetgekomen.

Maar ook in de verduurzaming werden belangrijke stappen gezet. Bijvoorbeeld de tweede fase van het warmtenet, richting 10.000 woningen van het gas af. Daarbij hoort ook de realisatie van 115.000 zonnepanelen in onze gemeente in 2018 en via de nieuwe concessie van de bussen werd gegarandeerd dat de stadsbussen in de gemeente Groningen vanaf 2020 zero emissie gaan rijden. En ook door verschillende fracties benoemd is dat Groningen een leidende positie kreeg in de energietransitie door zijn rol die het speelt in het Lighthouse Project.

Maar voorzitter, naast al deze successen, en zo zijn er nog een heleboel meer te noemen, is er ook een aantal verbeteringen aangegeven die in het domein van de oude gemeente Groningen vallen. Zo werd onder andere benoemd de dienstverlening, waar we inderdaad wat stappen hebben te zetten. Dat hebben we nu goed in beeld en we zijn hard bezig om die te verbeteren, met name als het gaat over het terugbellen. En ook, daar kom ik zo nog even op terug, dat we nog een uitdaging hebben in het nog beter begroten.

Maar voorzitter, ook in de oude gemeenten Haren en Ten Boer was 2018 een productief jaar. In Haren werd op allerlei manieren, daar is door GroenLinks al mooi bij stilgestaan, geprobeerd om de oude gemeenten zo goed mogelijk achter te laten voor de nieuwe gemeente Groningen. Er is daar nog een aantal dingen in gang gezet en dat heeft uiteindelijk geleid tot een jaarrekening die helaas een afkeurende verklaring had, maar die niets afdoet aan het voorzieningenniveau dat er in de gemeente Haren was.

Bijzondere complimenten en ik denk ook dat het terecht is dat daar aandacht voor was, voor de oude gemeente Ten Boer, die na een aantal financieel heel zware jaren waarin het Artikel 12 opgelegd had gekregen, langzaam heeft toegewerkt naar een sluitend meerjarenbeeld en dat ook zonder Artikel 12-status op een nette en zorgvuldige manier heeft kunnen overdragen aan de nieuwe gemeente.

Voorzitter, in de commissie en vandaag ook, is er een aantal kritische vragen gesteld vanuit verschillende raadsfracties over het overschot, zo u wilt, bij de gemeenterekening. Er leek namelijk 40 miljoen euro over en voorzitter, als ik nu de CEO was van een beursgenoteerd bedrijf, dan was dat een heel groot succes, want dan konden wij die extra winst uitkeren aan onze aandeelhouders. Maar bij een gemeente werkt dat anders. De heer Brandsema heeft mij verzocht om dat hier nogmaals uiteen te zetten. In de opvatting van het college doe je het goed als je erin slaagt om aan het eind van het jaar zo dicht mogelijk bij 0 te zitten, want als je een rekeningoverschot hebt van precies 0 en al je begrotingsposten komen precies uit zoals je voorspeld hebt, heb je maximaal effectief begroot. Dat is eigenlijk, zou je kunnen zeggen, de doelstelling. En een afwijking van 0, of die nu positief of negatief is, is eigenlijk minder goed. Als je kritisch bent, zou je ook kunnen zeggen: als we dat van tevoren hadden geweten en als we dat hadden kunnen inschatten, hadden we dus 40 miljoen euro anders kunnen inzetten aan de voorkant van onze begroting. Er zijn natuurlijk, en dat is wel goed om te benadrukken, heel verklaarbare redenen waarom bepaalde budgetten over de jaargrens heen schieten. Als wij bijvoorbeeld in een van onze wijken aan de slag gaan om een speeltuintje te realiseren en we hopen dat te doen in december 2018, dan kan soms op het allerlaatst blijken dat er geen aannemer beschikbaar is of dat de planning eroverheen schiet of dat er iemand ziek wordt en dan betekent het dat dit speeltuintje alsnog moet worden aangelegd in 2019. Is dat geld dan over? Nee, absoluut niet, maar het wordt wel zichtbaar gebracht bij de jaarrekening. Maar dat is wat anders dan dat er vrijval zou zijn. Zo zijn er ook heel andere redenen. Een aantal ervan raakt het pleidooi van de heer De Greef, waar ik bij de behandeling van zijn motie nog even op terug kom. Soms lijkt er geld over te zijn, omdat wij dingen uit de algemene middelen zouden betalen en dan krijgen we halverwege het jaar daar aanvullende rijksmiddelen voor. Dan lijkt dat een overschot, maar het betekent dat het Rijk eindelijk, dat is op een aantal punten niet zo, betaalt voor hetgeen de gemeente Groningen al een tijd doet. Dat betekent niet dat er iets verkeerd is gegaan. Dat betekent gewoon dat het Rijk eindelijk dingen heeft overgenomen die de gemeente Groningen al een tijdje letterlijk en figuurlijk voor haar rekening neemt.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja voorzitter, dat zien we jaar na jaar na jaar. Maar daarbij komt nog dat wij de doelen die we met dat geld hadden bij lange na niet gehaald hebben. Ik heb een heel rijtje opgenoemd. Ik kan mij voorstellen dat de wethouder die niet allemaal helemaal scherp heeft, maar dan wil ik uitlichten

het punt van de 10% van de uitkeringsaanvragen die niet binnen acht weken wordt afgehandeld. Gaat u zorgen dat dit op 0% uitkomt?

Wethouder DE ROOK: Nou kijk voorzitter, ik heb inderdaad alle posten die u hebt genoemd even laten toetsen door onze mensen. Klopt dit nou dat dit geld allemaal vrijvalt? En over het algemeen wordt gewoon wat er overblijft opnieuw bestemd in het sociale domein. Maar je zou je ook kunnen afvragen of, op het moment dat de doelstelling niet wordt gehaald en het geld overblijft, het geld dan het probleem was. Of dat dan de bottleneck was waarom die doelstelling niet is gehaald. En voorzitter, dat is denk ik ook waar de insteek van de SP mank gaat. Het doel bij deze maatregel is niet om het geld maar op te maken, het doel is om bepaalde maatregelen te realiseren, om bepaalde voorzieningen te bieden voor onze inwoners. Dat is het doel en daar sturen wij op. Natuurlijk bekijken wij elk jaar in de begroting wat er nodig is om onze doelen te halen. Nou, er zijn allerlei factoren waarom dat soms net even kan veranderen, maar deze gemeente doet wat nodig is. Wij sturen niet op geld. Wij zeggen niet: dit is het geld, je ziet maar wat ervan moet gebeuren. Wij sturen op wat wij denken dat nodig is en wij proberen dat elk jaar bij de begroting zo goed mogelijk te doen.

De VOORZITTER: Mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Ja, ik volg de wethouder wel tot zover. Maar aan de andere kant gaan we nu met de huishoudelijke hulp bijvoorbeeld 850.000 euro bezuinigen, terwijl de SP ook al aan heeft gegeven dat we daar in 2018 0,5 miljoen euro aan overhouden. Hoe rijmt u dat dan met elkaar?

Wethouder DE ROOK: Voorzitter, we moeten bij de begroting proberen, en dat is wat ik net heb willen aangeven met het 'beter begroten', dus veel scherper zijn in wat wij echt nodig hebben, dit zo goed mogelijk in te schatten. En de werkelijkheid is dat het college zo goed mogelijk, dat beeld hebt u als raad dan niet zo, probeert in te schatten welke budgetten wij nodig hebben om het voorzieningenniveau naar onze inwoners te kunnen garanderen. Maar juist bij alle posten die de heer De Greef heeft genoemd, staat het voorzieningenniveau centraal en niet het budget. Want op het moment dat wij zeggen: dit is wat wij willen leveren aan onze inwoners, dan gaan wij dat doen. En volgens mij laat juist het college zien dat, mocht er nu meer geld voor nodig zijn dan wij in onze begroting hebben, wij dat over het algemeen gewoon bijleggen.

Voorzitter, er is ook gevraagd – ik kan mij die vraag heel goed voorstellen – door onder andere de fractie van de ChristenUnie naar het grote verschil tussen de Voortgangsrapportage 2 en de jaarrekening. De vraag die daaruit naar voren komt is natuurlijk: wat gebeurt er dan in dat stuk tussen de voortgangsrapportage en de jaarrekening, wat in een keer die verschillen verklaart? Een aantal dingen daarvan is heel logisch en verklaarbaar. Dat is gewoon omdat wij met grondverkopen incidentele voordelen halen en soms krijgen we nog een keer een incidentele meevaller van het Rijk. Dat verklaart een deel van het verschil. Maar er zijn nog twee andere redenen. De ene is dat je vaak pas in december weet of iets in december of januari plaatsvindt. Dus dat verklaart waarom u dat bij de VGR2 nog niet weet. En het andere is, en daar heeft de gemeente Groningen wel echt een vraagstuk, dat er soms ook wel neiging lijkt te zijn om bepaalde budgetten zoveel mogelijk en zo lang mogelijk vast te houden. Dat weerhoudt ons er dus uiteindelijk van om dat vooral scherp inzichtelijk te maken en ook tussentijds bij te sturen. Dus in die zin heeft de heer Brandsema daar echt een punt. Ik denk dat wij er als gemeente veel beter voor kunnen zorgen dat wij veel scherper zijn in welke budgetten waarvoor beschikbaar zijn. Is dat genoeg, en als er ergens iets over is, kunnen we dat misschien wel inzetten om een tekort ergens anders op te kunnen vullen. Dus ik ben het helemaal eens met die raadsfracties die hebben gezegd: college, heb daar aandacht voor en wees daar in de praktijk ook scherper op.

Voorzitter, er is ook gevraagd bij de jaarrekening naar bezuinigingen op de eigen organisatie. Die worden niet allemaal gehaald. De zorgen die de heer Brandsema daarover heeft gedeeld, deelt het college ook. Er zijn al een aantal jaren achter elkaar taakstellingen op onze eigen organisatie gelegd. Die tellen op tot soms wel 14 miljoen euro structureel. Wat wij nu zien is dat er heel veel stappen worden gezet, maar dat we inderdaad de ondergrens op een aantal punten echt aan het bereiken zijn. Niet omdat we het niet willen, maar omdat we echt merken dat we, als we onze dienstverlening op het niveau willen houden dat wij met uw raad afspreken, dan in staat zullen moeten zijn om daar in de organisatie voldoende capaciteit voor over te hebben. Dus we zullen dat ook bij de begroting 2020 herijken en bekijken of de taakstellingen die op die organisatieonderdelen staan, nog realistisch zijn of dat die om bijsturing vragen. Voorzitter, veel fracties hebben ook vragen gesteld die ik vooral zie als input voor de aankomende begroting. En natuurlijk is de jaarrekening elk jaar voor ons belangrijke informatie om mee te nemen om

in de volgende begroting weer te kijken hoeveel geld er nodig is om te doen wat wij willen doen, waarbij ik u nogmaals zeg dat het college er ook belang bij heeft om dat zo scherp mogelijk te kunnen doen. En daar waar dat extra aandacht en sturing vraagt, zullen wij die ook inzetten.

Voorzitter, er is nog een aantal specifieke vragen gesteld over de gemeenterekening, die ik graag even langs zou willen lopen. Er is bijvoorbeeld gevraagd naar de Afspraakbanen. Het lijkt alsof we niet ambitieus zijn, hoorde ik de ChristenUnie zeggen, omdat de realisatie eigenlijk veel meer is dan de doelstelling. Die doelstelling is eigenlijk een landelijke doelstelling, die is doorvertaald naar de gemeente Groningen en de conclusie is dat wij het dus beter doen dan wat men eigenlijk in Den Haag op dat punt van ons verwachtte. Dus dat is denk ik een heel mooi compliment voor de werkwijze die wij op dat punt kiezen. Dat gebeurt in Groningen gewoon echt op een heel goede manier. Maar het ligt niet aan onze ambitie, dat ligt eigenlijk vooral aan dat we in de praktijk een hogere ambitie hebben dan dat het Rijk aan ons vraagt.

Er is een vraag gesteld over het stedelijk investeringsfonds. De Partij voor de Dieren vroeg of dat nou niet alleen maar naar stenen gaat. Als je kijkt naar welke projecten allemaal in het SIF zijn gevoegd, zijn dat juist projecten die gaan over leefbaarheid. Het zijn de projecten die ook gaan over vergroening, ook over energieneutraal maken. Dat overzicht is er eigenlijk, maar soms moet je ook een investering in de fysieke leefomgeving doen om de leefbaarheid en leefkwaliteit in wijken te vergroten. Dus de aandacht die de heer Van Zoelen heeft voor ecologie en de leefomgeving, zit wat ons betreft ook in dat SIF besloten.

Voorzitter, dan een aantal vragen van Student en Stad over het muziekonderwijs dat niet in de rekening staat. De verklaring daarvoor is dat het ook niet in de begroting stond. Wij koppelen altijd terug over wat in de begroting stond in de rekening en wij kunnen uw aandachtspunt bij de begroting voor 2020 meenemen, met in acht genomen dat wij natuurlijk ook proberen om niet meer indicatoren in de begroting toe te voegen, maar liefst wat minder. U hebt ook nog gevraagd naar de evenementenupdate. Ik stel voor dat wethouder Chakor daar in de volgende commissievergadering met u nog even bij stilstaat. En u hebt gevraagd naar de website van Leven in Stad en wethouder Van der Schaaf heeft mij gezegd dat ik u toe kan zeggen dat daar bij het meerjarenprogramma Wonen op wordt teruggekomen.

Voorzitter, ik ga naar het meerjarenbeeld. Er zijn veel dingen gezegd ter duiding van dat meerjarenbeeld en ik wil dat vanuit het college ook kort doen. Ik heb het tijdens de commissie uitvoerig kunnen doen, waarbij het beeld eigenlijk is, en dat is misschien ook wel het meest pijnlijke aan de analyse van het meerjarenbeeld, dat de gemeente Groningen afstevent op een tekort van tientallen miljoenen euro's, meerjarig. En dat tegelijkertijd juist op die rijkstaken in het sociale domein, die door heel veel fracties, volgens mij bijna allemaal, genoemd zijn, ons tekort op die budgetten ook tientallen miljoenen euro's is. Dat is eigenlijk een-op-een. En dat betekent dus ook dat, als we dat niet zouden hebben gehad, wij dan eigenlijk best goed bezig waren als gemeente. Dan hadden we waarschijnlijk wel een en ander moeten bijsturen, maar dan waren we eigenlijk gewoon op de goede weg geweest om met onze investeringsagenda de dingen die wij willen bereiken voor deze gemeente financieel ook echt te kunnen waarmaken. Dus de gemeente Groningen had eigenlijk geen probleem, ware het niet dat een aantal rijkstaken door ons wordt uitgevoerd met veel te weinig geld. En voorzitter, in antwoord op de heer Van Zoelen: natuurlijk maken wij ook aan het Rijk kenbaar in wat voor een onhoudbare situatie gemeenten gebracht worden met dit financiële beeld. Dat gaat over de rijkstekorten bijvoorbeeld, dat gaat over het geen rekening houden met stijgende kosten bij gemeenten en het gaat over onderuitputting. Met name dat laatste punt, die onderuitputting en de gigantische fluctuaties in de financiële verdeelmodellen zorgen ervoor – en volgens mij zei de heer Van Zoelen dat ook – dat het feitelijk bijna onmogelijk wordt om als gemeente nog een echte meerjarenbegroting te maken. Want wij moeten vier jaar vooruitplannen, we moeten ook aangeven dat we bij de Provincie een sluitend meerjarenbeeld laten zien. En op het moment dat dit elk jaar tientallen miljoenen euro's omhoog of omlaag kan gaan, dan is dat in de praktijk onmogelijk.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja voorzitter, dus de wethouder zegt eigenlijk dat het meerjarenprogramma koffiedik kijken is, dat het zo veranderlijk is als het weer. Komen alle roepen uit de raad om bezuinigingen of kerntakendiscussies dan niet veel te vroeg? Met andere woorden, hoe gaat het college voorkomen dat het zo diep in eigen vlees gaat snijden voor er echt duidelijkheid is over de rijksbijdragen?

Wethouder DE ROOK: Ja voorzitter, dat is denk ik altijd het dilemma dat hoort bij onze gemeentebegroting. Tegelijkertijd is het onze taak om te laten zien wat wij doen met de financiële beelden die wij hebben. Maar ik kom op dit specifieke punt nog even terug, want die onzekerheid – daar

raakt de heer De Greef natuurlijk wel wat – is natuurlijk ook een element dat wij moeten overwegen bij de oplossingsrichtingen die wij kiezen in onze dekkingsopgaven. Voorzitter, dat maakt het ook des te pijnlijker dat wij eigenlijk een tekort hebben dat een-op-een lijkt overeen te komen met het tekort in het sociale domein. Daar komt een ingrijpende dekkingsopgave achter weg en ik kan daarom ook heel goed de emotie begrijpen die ik bij de heer De Greef voel, maar die ook door andere fracties in deze raad geuit worden, van: als het nou heel duidelijk is waar onze problemen vandaan komen, waardoor ze worden veroorzaakt, waarom zouden wij dan degenen moeten zijn die daar de rekening voor betalen? Waarom zouden wij nou heel diep in ons vlees moeten snijden, de lasten omhoog moeten doen en onze inwoners last laten hebben van verkeerde keuzes die bij een andere overheidslaag worden gemaakt? Dat is heel begrijpelijk. Dit wordt ook door het college heel erg gedeeld en we zullen natuurlijk ook met die boodschap, niet verschoond van enige emotie, aankloppen bij de Rijksoverheid. Maar als het bijvoorbeeld gaat over vragen die door raadsleden worden opgeworpen als: moeten we dan de begroting wel laten sluiten, moeten we dan die taken teruggeven aan het Rijk, dan is het natuurlijk ook aan de gemeenteraad, hoe erg ik die reflex ook begrijp, om ons af te vragen, als wij dat zouden doen, wie daar dan uiteindelijk last van heeft. Wie draagt daar dan de consequenties van, als wij zeggen: wij doen het niet meer? Of als wij zouden zeggen: we laten die meerjarenbegroting maar lopen, dan maar geen dekkend beeld?

De VOORZITTER: Mevrouw Woldhuis.

Mevrouw WOLDHUIS (100% Groningen): Dank u wel, voorzitter. Ik volg de wethouder heel erg, maar aan de andere kant hebben we net de ozb verhoogd, de parkeertarieven verhoogd, de hondenbelasting is nog steeds aan de orde, dus daar hebben de Stadjsers nu allemaal al voor betaald. En nu zegt u: ik wil niet nog meer de Stadjsers lastig vallen. Maar dat klopt toch niet met wat u net zei?

Wethouder DE ROOK: Nee, maar voorzitter, ik denk dat het nog erger is dan het beeld dat mevrouw Woldhuis opwekt. We hebben in 2013 alle gesubsidieerde relaties met 10% gekort, we hebben het borgniveau al moeten verlagen, we hebben net nog een bezuiniging moeten doen op de organisatie van de WIJ, dus het pakket aan wat deze gemeente allemaal heeft moeten doen, en dat gaat echt over een combinatie tussen reserves inzetten, lasten verhogen en snijden in voorzieningen, is wat er de afgelopen tien jaar al allemaal gebeurd is. En daar bovenop hebben wij nog steeds een tekort van tientallen miljoenen euro's over de komende jaren. Dus als ik het heb over maatregelen moeten nemen die onze inwoners raken, heb ik het over dat allemaal en dan nog niet eens over wat ons nu allemaal nog te doen staat om deze opgave van een antwoord te kunnen voorzien.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Dank u wel. Maar houdt het Rijk ons dan niet in een soort wurggreep door als een zwaard van Damocles die budgetten voor het sociale domein en de uitkeringen zo krap te houden? En daarmee ons te dwingen om op allerlei manieren te bezuinigen die wat ons betreft niet wenselijk zijn? En kunnen we, dat is de vervolgvraag, bijvoorbeeld niet het weerstandsvermogen inzetten om juist die fluctuaties op te vangen? Want het Rijk zal moeten bijpassen.

Wethouder DE ROOK: Ja voorzitter, de analyse en de woorden die de heer De Greef gebruikt zijn volgens mij voor rekening van de heer De Greef, maar de frustratie wordt natuurlijk ook door dit college heel erg gedeeld, want dat is wel de situatie waar wij nu in terechtkomen. Zeker als je dan begrijpt dat er het afgelopen jaar bij de Rijksoverheid een begrotingsoverschot was van 11 miljard euro, dan maakt dat de opgave waar wij voor staan wel – laat ik het woord 'frustrerend' maar gebruiken. Wat u zegt, het inzetten van het weerstandsvermogen om die fluctuaties op te vangen, als wij zouden beschikken over een heel substantieel weerstandsvermogen, dan zou dat kunnen. Maar wij hebben dat weerstandsvermogen al een aantal keren ingezet op de manier die de heer De Greef gebruikt en wij zien nu dat er nog een harde reserve is van 35 miljoen euro, maar dat wij tegelijkertijd ook risico's lopen van 100 miljoen euro. Dus dat weerstandsvermogen is helaas niet zo groot dat we dat nu een-op-een kunnen inzetten om het probleem op te lossen.

De heer DE GREEF (SP): Ja, en tegelijkertijd presenteert u een weerstandsvermogen waarbij we meer dan 100% van de risico's hebben afgedekt.

Wethouder DE ROOK: Voorzitter, dat klopt, maar als je daar net even wat dieper naar kijkt, dan zien we in dat weerstandsvermogen ook staan een stille reserve, die gaat over de aandelen van Enexis, dan gaat het ook over onbenutte belastingcapaciteit en op het moment dat wij die 35 miljoen euro niet meer hebben, dan zitten we gewoon tegen een technisch faillissement aan. Dus dat is misschien voor de heer De Greef een aanlokkelijk perspectief, maar voor het college niet.

Voorzitter, wat het college wel absoluut wil gaan doen bij onze meerjarenbegroting, is helder maken waar de tekorten precies zitten. Want het risico is dat op het moment dat wij het allemaal maar afdekken, het Rijk denkt: wat is nou het probleem eigenlijk? Als die gemeenten daar allemaal oplossingen voor verzinnen, wat is dan precies het probleem? Dus we moeten wel zichtbaar blijven maken waar die tekorten in zitten en ook wat de consequenties daarvan op lokaal niveau zijn. Dat moeten we gewoon inzichtelijk gaan maken, zodat men ook ziet in Den Haag wat de consequenties zijn van hun doen en laten.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, die consequenties kunnen we bijna wekelijks in de krant lezen, want ook de andere Groninger gemeenten hikken enorm tegen dit probleem aan, dat de wethouder net frustrerend noemde. Hoe gaat de wethouder samen met die andere Groninger gemeenten, waar we al enig contact mee hebben over de aardbevingsproblematiek, optrekken naar Den Haag om ze aan het verstand te peuteren dat wij meer middelen nodig hebben?

Wethouder DE ROOK: Ja voorzitter, misschien is de vraag beter: wat zouden we niet moeten doen, zou je kunnen zeggen. Wij proberen daar samen met de VNG een vuist in te maken met alle 100.000+-gemeenten, met de G40 samen en natuurlijk ook gewoon via de eigen lijnen die wij hebben binnen onze politieke partijen. Ik zou dit ook niet willen beperken tot alleen het college, volgens mij is het een opgave voor alle partijen hier die contacten hebben in het Haagse en die daar invloed kunnen uitoefenen, om die contacten ook in te zetten om dit daar onder de aandacht te brengen.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Oké, maar wanneer ziet de wethouder dan de noodzaak om met alle organisaties waarmee we hier in de Provincie contact hebben, bussen te huren en met zijn allen naar Den Haag te gaan en ons ongenoegen daar kenbaar te maken?

Wethouder DE ROOK: Voorzitter, volgens mij moeten we kiezen voor een manier die effect heeft op het Haagse. Ik ken de methodieken van de heer De Greef en zijn partij om dat met bussen te doen, maar je kunt je de vraag stellen of dat nu de meest effectieve manier is om dingen voor elkaar te krijgen in Den Haag. Ik weet niet wat de ervaring van de heer De Greef daarbij is, maar het kan ook op andere manieren. Maar voorzitter, de urgentie is helder. We kunnen heel lang praten over hoe het precies allemaal zou moeten, maar volgens mij is het gegeven van samen optrekken om hier de lasten die het ons kost om hiermee om te moeten gaan, volstrekt helder.

Voorzitter, ik adresseerde dit bij de vragen die werden gesteld over of wij met een sluitende meerjarenbegroting moeten komen, om in ieder geval vanuit het college volstrekt helder te maken waar we geld op bijleggen en welke consequenties dat hier heeft lokaal, zodat we ook inzichtelijk kunnen maken wat dat allemaal betekent voor de Groningse samenleving.

Voorzitter, in het aanvliegen van deze dekkingsopgave zijn er, en dat is ook door een aantal partijen gezegd, eigenlijk geen taboes. Wij moeten echt in de volle breedte kijken wat wij doen en we hebben daar in de brief ook een aantal richtingen voor gegeven. Die zijn heel hoog over, dat besef ik, maar we zullen moeten kijken naar ons takenaanbod als gemeente Groningen. Want daar geven wij immers ons geld aan uit.

We moeten ook weer kijken naar onze gemeentelijke organisatie, naar kostenbewustzijn in die gemeentelijke organisatie. Kan dat toch niet beter, ondanks, wat ik net ook al zei, dat we al tien jaar lang aan het besparen zijn, ook op die eigen organisatie? Maar voorzitter, ik zeg er ook maar bij dat het kostenbewustzijn in de eigen organisatie niet alleen maar maatregelen zijn. Het gaat ook over gedrag. Het gaat ook over gedrag van wethouders, maar het kan ook gaan over gedrag van raadsleden. Bijvoorbeeld ook over, het werd net in het debat even genoemd: we kunnen toch een onderzoek doen? Dat kost toch helemaal geen geld? Inmiddels is het wel zo dat elke inzet, ook van onze gemeentelijke medewerkers, ook geld kost, want dat betekent dat zij niet met iets anders bezig kunnen gaan. Dus als wij er echt voor

willen zorgen dat wij onze organisatie niet overbelasten, dan vraagt dat ook iets van de manier waarop wij onze gemeentelijke organisatie uitvragen, bijvoorbeeld door moties, schriftelijke vragen, enzovoorts. Dat is daar allemaal onderdeel van.

Voorzitter, daarbij is in het debat ook naar voren gekomen dat het de coalitie ook past om te kijken naar de eigen ambities en de investeringsagenda. En natuurlijk is de geest van het coalitieprogramma de leidraad voor zowel de coalitiepartijen als ook voor het college om naar die opgave te kijken. Want daar zit ook een idee achter, daar zit ook een verhaal achter. Maar als je kijkt naar een heel groot deel van die investeringen, dan zijn dat juist investeringen om uiteindelijk een besparing op te leveren. Wij investeren bijvoorbeeld in de aanpak van multiprobleemgezinnen, zodat we daar uiteindelijk geld mee kunnen besparen. Wij investeren in activering van mensen in de bijstand, zodat wij daar uiteindelijk geld mee kunnen besparen. Dan kun je wel stoppen met de investering, maar dan ben je die besparing ook kwijt. En zo zit eigenlijk voor een heel groot deel de gemeentelijke begroting in elkaar. Het zijn investeringen die uiteindelijk geld moeten opleveren of uiteindelijk tot minder kosten in de toekomst moeten leiden. Bijvoorbeeld nu niet investeren in de ontwikkeling van de Eemskanaalzone of het Suikerfabriekterrein, leidt tot minder woningbouw, tot minder grondinkomsten en echt tot grote problemen in de toekomst. Dus dat is precies de puzzel die daarin zit, dat je wilt investeren, ook om deze gemeente klaar te maken voor de toekomst, maar dat de ruimte daarvoor dus steeds minder is. Dus die puzzel is groot en levendig en daarmee dus ook ontzettend lastig te leggen, richting het najaar.

Voorzitter, er is door de raad aangedrongen, met de motie van het CDA, om de raad mee te nemen in de keuzes die gemaakt worden en volgens mij is dat een heel behartenswaardig pleidooi, om ook uw raad inzichtelijk te maken welke keuzes het college maakt, welke keuzes het college niet maakt en ook laat zien waarom het college die niet maakt, zodat u als raad kunt beoordelen of het college goed zijn werk heeft gedaan of zich kunt afvragen, in de kaderstellende rol, of u de keuzes als raadspartij anders zou maken. Ik kom daar bij de moties nog even specifiek op terug, maar dat aanbod vanuit verschillende partijen hier, neemt het college van harte aan.

Voorzitter, dan ga ik naar de beoordeling van de moties. Ik begin bij motie 2, de motie van de SP voor het solidariteitsfonds. Ik heb daar in het interruptiedebatje al iets over gezegd. We hebben wel de overtuiging dat, als wij als een gesloten systeem zouden kijken naar onze zorguitgaven, de SP waarschijnlijk met deze motie niet bereikt wat ze beoogt. Het is zo dat, als wij alleen maar aan zorg zouden uitgeven wat wij ervoor zouden krijgen, wij veel minder zouden kunnen doen. Wij hebben juist een systeem waarbij we doen wat nodig is. We beginnen bij de inhoud en we passen vervolgens bij wat daarvoor nodig is. Dat kost tientallen miljoenen euro's per jaar, maar dat vindt dit college het ook waard. En dat is een heel andere benadering dan uit deze motie spreekt, dus ik zou die motie graag willen ontraden.

De VOORZITTER: De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Voorzitter, maar los van de bezuinigingen die wij hebben en het potje van 13 miljoen euro uit het fonds tekortgemeenten, blijft er in totaal geld over op het sociale domein. Op Werken en Activering 4,5 miljoen euro, Inkomen en Armoede 2 miljoen euro, Onderwijs 3,5 miljoen euro. Sociaal Klimaat 1,7 miljoen euro. Nou, ik kan nog wel even doorgaan. Netto blijft dat geld over. Wij vinden dat je dat in een solidariteitsfonds moet stoppen om vervolgens de komende jaren onze inwoners waar de nood soms hoog is, meer tegemoet te kunnen komen.

Wethouder DE ROOK: Ja voorzitter, voor de volledigheid: het overgrote deel van de bedragen die de heer De Greef noemt, worden herbestemd voor dezelfde bestemming als waarvoor ze zijn ingezet. De systematiek die het college hanteert is bij de begroting kijken welke zorg we willen bieden en hoeveel geld daarvoor nodig is. En als daar tientallen miljoenen euro's meer voor nodig zijn dan dat wij van het Rijk ervoor krijgen, dan doen we dat. En ik wil er ook nog bij zeggen: het doel is niet het geld maar op te maken. Het doel is zinvolle dingen te doen en daar zo scherp mogelijk in te begroten. En dat is wat deze gemeente doet. Dat is een andere systematiek dan het gesloten systeem dat de SP hier voorstelt, dus die motie zal het college dan ook ontraden. Volgens mij is de benadering die wij kiezen uiteindelijk beter voor het zorgaanbod in onze gemeente.

Voorzitter, motie 3, 'Geen verdere verhoging van de lasten'. Nou, we hoopten vandaag eigenlijk ook richting te krijgen van de raad over wat er wel zou kunnen in de besparing, maar dit is een motie die vooral gaat over wat er niet zou moeten gebeuren. Wat het college betreft moeten we alle opties echt openhouden, dus wij moeten deze motie ook ontraden. Nou, het moet niet, maar we doen het wel.

Voorzitter, motie 4, de motie 'Maatschappelijk ecologisch akkoord'. Op de LTA van uw raad staat de bespreking van het groenplan onder regie van wethouder Jongman. Nou, de benadering in dat groenplan

is eigenlijk exact dezelfde als hier in deze motie past; dit is niet alleen maar een gemeentelijke opgave, maar het is echt een brede maatschappelijke opgave. Maar het college zou u eigenlijk willen adviseren om de bespreking van het groenplan even af te wachten en als u dan vindt dat deze motie alsnog nodig is, haar dan alsnog in te dienen. De uitnodiging van het college is om ons eerst even in de gelegenheid te stellen om het groenplan naar u te brengen, voordat u overgaat tot besluitvorming over deze motie. Dus het college zal deze motie ontraden, niet omdat het college het niet eens is met de inhoud, maar eigenlijk omdat de timing wat het college betreft beter zou kunnen.

Voorzitter, motie 5, 'Betrek de gemeenteraad vroegtijdig'. Nou, wat het college graag zou doen is de raad, op het moment dat wij een beeld hebben van de begroting 2020, niet alleen maar, zoals nog wel eens gebruikelijk is, te vertellen wat het college wél gaat doen, maar ook de raad inzicht te geven in welke opties het college heeft besproken tijdens de werkconferentie en welke keuzes het níet maakt, met de financiële effecten daarvan, om de raad inzicht te geven in hoe dat keuzeprocess eruit heeft gezien en uw raad ook in staat te stellen om zelf een positie in te nemen in dat keuzeprocess. Dus ik lees de motie ook zo, dus daar komen we graag aan tegemoet. Maar voorzitter, ik kom misschien een beetje in gewetensnood, want ik weet dat de heer Bolle veel werk heeft gehad aan het maken van en steun verwerven voor deze motie en als ik dit nu aan u toezeg, dan heeft hij geen andere keuze dan deze motie in te trekken. En dat zou toch wel heel erg zonde zijn. Dus voorzitter, laat ik het zo zeggen: ik zeg het u niet toe, maar als de raad de motie zou aannemen, dan zou het college dat helemaal geen slecht idee vinden. Oordeel aan de raad.

De VOORZITTER: De heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Laat ik dan in ieder geval mijn waardering voor de wethouder weer intrekken van net.

Wethouder DE ROOK: Nou, weet je wat, voorzitter? We gaan het gewoon doen. Dus ontraden, want overbodig.

Dan voorzitter, de fietsburgemeester van Groningen. Fietsburgemeesters internationaal maken er werk van om ervoor te zorgen dat de modal split in de verschillende steden uiteindelijk voor 50% uit fietsers bestaat. Dat zou dus in Groningen iemand zijn die mensen van de fiets afpraat in plaats van erop, want wij zitten daar eigenlijk al boven. Het beeld van het college is dat fietsstimulering echt voldoende aandacht heeft in deze gemeente en bovendien denk ik dat wij in deze gemeente al beschikken over verschillende fietsambassadeurs. Een aantal zit hier in de raadzaal, wethouder Broeksma is er een van en zo zijn er nog veel meer te noemen. Dus wat het college betreft ontraden wij deze motie. Volgens mij hebben wij een betere aanpak. Voorzitter, tot zover.

De VOORZITTER: Ja, ga uw gang.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, mogen wij een kleine schorsing?

De VOORZITTER: Ja hoor, dat is geen probleem. Hoe lang wilt u hebben?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Twee minuten.

De VOORZITTER: Nou, ik verdubbel het, want dat wordt niks natuurlijk met die twee minuten. Vier minuten.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Voorzitter, mag ik vooraf nog een verduidelijkende vraag stellen aan de wethouder?

De VOORZITTER: Maar natuurlijk!

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Het gaat over motie 5. Is het dan ook zo dat, als u ons meeneemt in uw eigen afweging, de raad ook nog in staat is om daar iets anders van te vinden? Of is dan het pakket: dit is wat wij als coalitie en als college verstandig achten en, ik wil niet onaardig worden, maar: daar moet u het mee doen?

Wethouder DE ROOK: Voorzitter, wij zullen begin oktober bekendmaken wat ons voorstel is voor onze begroting. Het is volgens mij altijd een goed gebruik om een voorstel te doen vanuit het college, maar daar zitten dus ook de opties bij die het college niet voorstelt. En dan bent u wel in staat als raad om te zeggen: ik maak bepaalde keuzes misschien anders en dat via moties of amendementen alsnog aan de raad voor te leggen.

De VOORZITTER: We schorsen. Blijft u een beetje in de buurt?

(Korte schorsing)

De VOORZITTER: Mijnheer Van Zoelen, bent u zover?

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ik ben zover, voorzitter.

De VOORZITTER: Mag ik de leden van de raad verzoeken hun plaatsen weer in te nemen? De vergadering is heropend. De heer Van Zoelen heeft het woord.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Dank, voorzitter. Als wij het antwoord van de wethouder zo mogen opvatten dat in het groenakkoord ook de gesprekken worden gevoerd zoals in de motie is gesteld, dan willen wij de motie wel intrekken.

De VOORZITTER: Het antwoord is ja. Dan wordt motie 4 ingetrokken.

Ik ga ervan uit dat er geen behoefte is om nog in tweede termijn nader op de onderwerpen en op het betoog van de wethouder in te gaan en dat wij over kunnen gaan tot stemming. Is dat correct? Dat geef ik eerst de gelegenheid om een stemverklaring af te leggen, als u dat wilt, mevrouw Van der Weele, op de ingediende moties. Is er behoefte aan een stemverklaring op de ingediende moties? De heer Leemhuis.

De heer LEEMHUIS (GroenLinks): Hoewel, wat de GroenLinksfractie betreft, het een sympathieke motie is, volgen wij de uitleg van het college. We zien nog wel uit naar de discussie hierover als we de maatregel rond de fietsstrategie horen – ik heb het overigens over de motie van Student en Stad ‘Hoe sterk is de eenzame fietser’ – maar ik dacht dat ik niet hoefde uit te leggen dat ik iets over fietsmoties zeg. Dus we zullen tegenstemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mevrouw Jacobs. Nog even aandacht, mensen.

Mevrouw JACOBS-SETZ (VVD): De fractie van de VVD zal ook tegen de fietsmotie stemmen, deels omdat wij vinden dat we niet overal burgemeesters voor moeten hebben, dat vinden we een nivellering van het ambt van burgemeester, en omdat de motie wat ons betreft ook niet heel duidelijk aangeeft wat het doel is. Er staan wel wat linkjes in, maar het is voor ons niet concreet en zeker gezien de woorden van de wethouder, dat wij met ambassadeurs, dat woord klinkt ons ook een beetje beter in de oren, al heel goede dingen doen, zullen wij niet instemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Is er nog behoefte aan een stemverklaring? Ja, de heer Bolle.

De heer BOLLE (CDA): Ja, motie 3, ‘Geen verdere verhoging van de lasten’. Mijn fractie ziet de lastenverhoging ook niet graag tegemoet, maar om die nu bij voorbaat niet als optie mee te nemen, lijkt ons niet zo verstandig, dus daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De VOORZITTER: De heer Brandsema.

De heer BRANDSEMA (ChristenUnie): Ja, dank u wel, voorzitter. Wat betreft motie 3 sluit ik mij helemaal aan bij woordvoering van het CDA. En als laatste Student en Stad. Volgens mij doet Groningen het op fietsgebied heel goed, dus hebben we dat niet nodig en gaat het ook zonder een fietsburgemeester ons voor de wind.

De VOORZITTER: Anderen nog? Ja, de heer Van Zoelen.

De heer VAN ZOELLEN (PvdD): Ja, wat de moties van de fietsburgemeester betreft, sluiten we ons aan bij de opmerking van de VVD. En we zullen voorstemmen voor de motie 'Betrek de gemeenteraad tijdig', maar wij gaan ervan uit dat het een overbodige motie is, omdat het toch ook gebeurt.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. Geen verdere stemverklaringen? Dan gaan wij in stemming brengen motie 2 over het gemeentelijk solidariteitsfonds. U kunt uw stem uitbrengen. 7 voor, 35 tegen. De motie is verworpen.

De heer KOKS (SP): Voorzitter, ik heb op de verkeerde knop gedrukt!

De VOORZITTER: Dat is heel jammer voor u.

Motie 3. Opletten, mijnheer Koks. 9 voor, 33 tegen. De motie is verworpen.

Motie 5. 42 voor, 0 tegen. De motie is aanvaard.

Motie 6. 1 voor, 41 tegen. De motie is verworpen.

Ik vraag nog even uw aandacht voor de stemming over drie agendapunten, die wij bij elkaar hebben gevoegd. Er zijn vijf voorstellen waarover u moet stemmen en ik zal u even meenemen in die verschillende voorstellen. Als u ze allemaal paraat hebt, dan stel ik voor om in één keer de stemverklaringen te doen, als u dat wilt. En anders doe ik het per keer. In een keer? Wie? De heer De Greef.

De heer DE GREEF (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij zullen tegen alle voorstellen stemmen. De SP is niet blij dat de budgetten voor zorg, werk en inkomen bij lange na niet zijn uitgegeven. Deze doelen hebben wat ons betreft topprioriteit en zijn onvoldoende gehaald. Er gaat 8 miljoen euro naar het weerstandsvermogen in plaats van naar sociale doelen. Daarom zullen wij tegen al deze voorstellen stemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Anderen nog? Niet? Dan ga ik in stemming brengen het voorstel waarin we goedkeuring vragen op de Gemeenterekeningen 2018 van de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer. 38 voor, 4 tegen. Het voorstel is aanvaard.

Dan breng ik in stemming het voorstel onder 7b, de Begrotingswijzigingen. 37 voor, 5 tegen. Het voorstel is aanvaard.

Dan gaan we, ook onder 7b, naar het voorstel over de openingsbalans. 37 voor, 5 tegen. Het voorstel is aanvaard.

Dan gaan we naar het voorstel onder 7c over het financieel meerjarenbeeld. 37 voor, 5 tegen. Het voorstel is aanvaard.

Dan ga ik met u naar het voorstel over de meicirculaire. Dat is het laatste voorstel. 37 voor, 5 tegen. Ook dit voorstel is aanvaard.

7. Sluiting

De VOORZITTER: Dan hebben wij alle officiële agendapunten nu gehad. Ik sluit de officiële vergadering. Ik geef de heer Sijbolts als nestor het woord. Daarna vraag ik u om nog even te blijven.

De heer SIJBOLTS (Stadspartij voor Stad en Ommeland): Dank u wel, voorzitter. De heer Ubbens wil om 21.00 uur al thuis zijn, dus ik zal proberen het kort te houden. Dank dat ik u allen nog even mag toespreken, voordat wij met het welverdiende reces gaan.

Het was een raar begin van deze nieuwe gemeenteraad. We begonnen met de gemeentelijke herindeling op 1 januari en veel tijd om aan elkaar te wennen als nieuwe raad was er niet. Dat geldt in de bijzonder voor de nieuwe raadsleden. Het was meteen volle bak. We stelden lopende het jaar een Begroting 2019 vast en in combinatie met de voorjaarsbrief vinden we vandaag de gepresenteerde Jaarrekening 2018, wat je normaal ergens medio april doet. Ook nog van drie gemeenten, die niet meer bestaan. Veel werk in een korte tijd. Normaal gesproken heb je als nieuw raadslid iets meer tijd om te wennen. Te wennen aan het raadswerk, dat voor velen van u nieuw is. Tijd om te wennen aan elkaar, het werken in een fractie of als kersvers nieuw raadslid meteen het fractievoorzitterschap mogen vervullen. Samenwerken binnen een coalitie- of oppositieverband of eraan te wennen dat in de politiek van het nu inhoud niet altijd even belangrijk is. Wennen was het ook voor de raadsleden die uit Haren en Ten Boer kwamen aan de

zogenaamde mores van dit stadhuis. De zin ‘zo doen we dat nu eenmaal in Groningen’ komt bijna dagelijks voorbij. Daar heeft uw oude grijze en vooral wijze nestor een broertje dood aan, zoals u weet. In 2008 werd de prijs Gouden Film uitgereikt aan de film ‘Hoe overleef ik mezelf’. En nu deze raad straks eindelijk met welverdiend reces gaat, heeft deze wijze grijze oude man een paar vakantietips voor u om te voorkomen dat u dezelfde vergissing begaat als ik vaak deed: tijdens het reces als een kip zonder kop als raadslid de hele zomer doorbuffelen. Kortom, hoe overleeft een raadslid, wethouder of burgemeester de vakantie? Alhoewel de burgemeester straks natuurlijk tijd genoeg heeft. Vakantietip 1: weet wanneer je moet stoppen. Of je nu gaat liggen bakken aan het strand van de Costa Pesetas of camping in barbecuerook, of met de Qbuzz naar de Hoornseplas, de financiële situatie van de gemeente Groningen belooft ook een heet najaar. Mogelijk heter dan de hete of politieke oververhitte verre oorden waar sommigen van u misschien naartoe gaan. Ik adviseer u dan ook om risicomangement toe te passen tijdens uw vakantie en het hoofd koel te houden. Probeer de problemen niet op te lossen tijdens uw reces vanaf uw vakantieadres. Weet wanneer u moet stoppen, ontspan en overwerk uzelf niet. En namens de voorzitter van de raad mocht ik nog even het volgende zeggen: weet wanneer u moet stoppen geldt natuurlijk ook voor ons college en wethouders, wanneer zij de raad van antwoorden mogen voorzien tijdens bijvoorbeeld een commissievergadering. Maar bovenal: geniet ook van uw vakantie als college. Houd het hoofd koel.

Vakantietip 2: spreid je winstkansen. Bijvoorbeeld door tijdens het reces met collega-raadsleden buiten je eigen fractie een cocktail te gaan drinken. En dan wou ik de eenzame fietser van deze raad bij dezen aanbieden om samen met de eenzame nestor een drankje te gaan drinken, deze zomer. Maar combineer dit dan wel met vakantietip 3: denk goed na over je inzet. Vakantietip 4: werk aan je pokerface en 5: bluff alleen wanneer het geloofwaardig is. Overigens is die laatste tip voor ons politici natuurlijk geen enkel probleem. Vakantietip 6: spreid je winstkansen. Het kan verleidelijk zijn om als fractie tijdens de vakantie, de komkommertijd in de media, week in week uit schriftelijke vragen in te dienen. Maar dat staat natuurlijk weer haaks op vakantietip 1, weet wanneer je moet stoppen. Een vakantievlieger die niet alleen opgaat tijdens de vakantie, overigens.

En dan vakantietip 7: vertrouw niet alleen op geluksgetallen. Vergeet, voordat u straks met reces gaat en de schouders en rug tweedegraads verbrandt, vooral niet om de medewerkers van de griffie en de bodes te bedanken. En tot slot vakantietip 8: keer vooral veilig en gezond terug naar 't Noorden.

(Applaus)

De VOORZITTER: Ik vraag u om even te blijven zitten. Ik vraag of de publieke tribune zich wil verwijderen naar buiten de zaal ergens. De borrel staat boven al klaar, dus zij kunnen alvast voorproeven. Zodra dat is gebeurd, zal de raad nog even kort in vergadering bijeen komen. Dat onderdeel wordt voorgezeten door de heer Benjamins en ik zie u straks bij de borrel.

(Sluiting 20.51 uur)